

Call No. ۰۷۹۳۲۷
 Author یوسف
 Title در آینه
 در آینه

Acc. No.

۱ . . . ۱

500

درة الاخبار وملعة الانوار

..

اعمالی

رحمہ

اتمة حوائف احيية

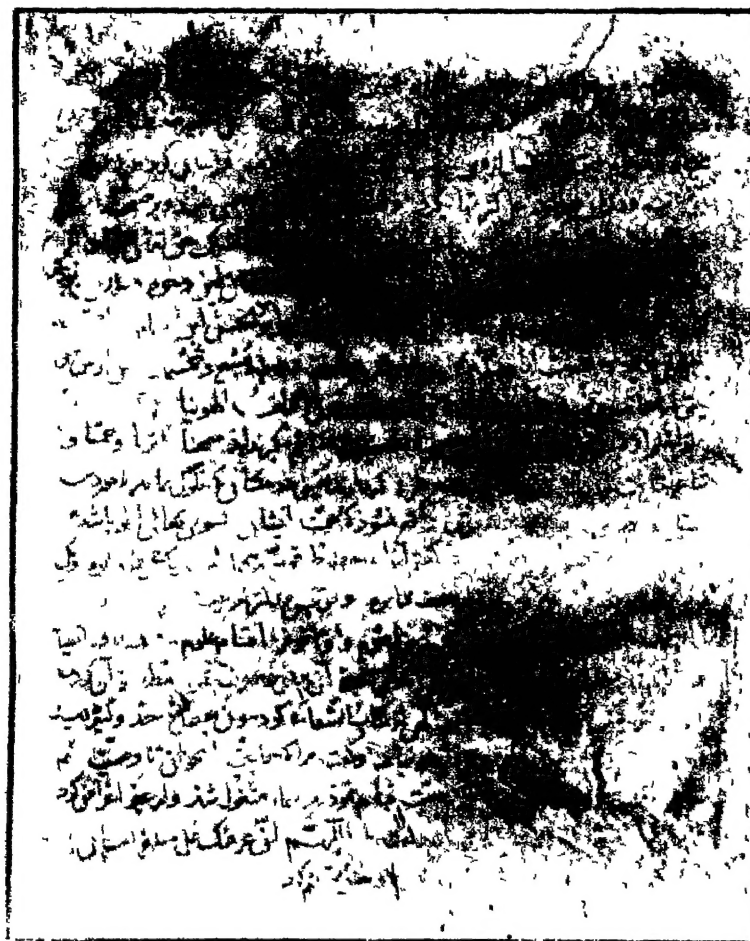
۱۰

أحمد بن محمد بن أبي الحسن علي بن أبي الهيثم ريد المديني

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 84

١٨٨١ - ١٨٨٢

طے دیے۔

العیون حافظاً سوادها و العواتق حاملةً نجاتها ۵

اما بعد چون سابقه تقدیر و قضاء یزدانی و سعادت^۱ وضع اشکال آسمانی اقتضاء آن کرده که از رای احیاء مراسم عدل و احسان، و اعلاء معالم امن و امان، و عمارت و آبادانی اقلیم ایران، و طراوت ریاض جهان، و رواج بازار اهل فضل و بلاغت، و رونق کار و بار اصحاب فصاحت و براءت، ۵
مفاتیح حلّ و عقد امور عا [لمیان] و مقالید قبض و بسط مصالح جهانیان در قبضه مقدرت مخدوم اعظم، خدایگان اصحاب حکم و فرمان ذی العزّ الراکز و الصیت الطّان، مستخدم (2a) و رراء الخاقین، الفائض انوار معدلته و احسانه علی اکشاف الحرمین،^۲ سلطان زوّار بیت الله الحرام، المؤید بعناية الملك^۳ العلام، دستور کامیاب کامران والا، خواجه مالک [مالک] رقاب، صاحب ۱۰
قران، البحرین النعام و العضمیر بن الضرعام، و من یدور علی تقطه اقلامه السیوف و السهام، مبارک الرأی و التذیر، الواطی^۴ باقدام هتته دروة العلك
الأنیر، عیاث الحق و الدین

محمد نام، یوسف روی، یحیی حلم، عیسی دم

سکندر حکم، حصر الهام، آصف رای، جم فرمان

۱۵

جعل الله الايام سلكاً لعمره والا [نام]^۵ سداً (کذا) لصره که ذات شریفش صمات ملکی دارد و طبع^۶ مینش تا یر سعود فلکی بهاده آمد، و بهال احوال

(۱) اصل و وضع (۲) اران روی که وزیر عیاث الدین حاجی بود، رک به ص ۱۳۲، (۳) اصل . علام، (۴) اصل اودام، (۵) سمطاً؟ (۶) اصل . مینقش

2h) بزرگ چمکر دنی صاحب بہ تمکن و دستوران بارونق و آیین (2h) اسوۃ

امتاہم نظم مصالح و ضبط امور حضرتشان تصدی کرده اند و فراخور استعداد خود ہر یک آ رہ صحت قیاد داشته اما هیچ کدام را و ہور حسب با علو

سب و سجد فی هر رات . . . بجمع پیوده است و قدرت عقل

۵۔ عرادت علم و کمال اسیرج کثرت حلم ضم نیلہ ، بحمدہ اللہ و مہ ارا از

فقد فيهم مني وكمالاتهم في بزرگوید و در ابن بجدتها و ابن جلاها

والله نؤمن بأرواح الملعونين ، و انهم اذ غلبوا دوا امان و سيقوا حادان سفينة

دا. - هـ تَوَعَّرَحَ عَنِ الْمَجْدِ الْبَدِيعِ الْوَزِيرِيُّ وَتَفَرَّخَ عَنْ جُرْثُومَةِ الْعِزِّ الشَّامِخِ

مہ جی، ان چہرے کے سواقیں جمیل ہیں۔ [درا] نامدار راس خدایگان شہید

۱۰۔ اے اللہ! یہ سب لوگوں کے لئے ہے جو ایمان لائے اور عمل صالح کیا۔ اور اللہ تعالیٰ ہی جانتا ہے جو سچا ہے۔

احوال و ملت و نیکو و بدی و مبین خیرات و تاسیس معابد ابواب البر و رموز

ب. حق . ب. محمد بن علی بن محمد و اصناف و ہرات آصفیہ و الحق اردایہ و

۱۰۰ - حضرت ابو سعید خدری رضی اللہ عنہما نے فرمایا کہ میں نے رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم کو اپنے گھر پر بلایا اور ان کے پاس بیٹھ کر کھانا کھا دیا۔

۱. فصل صبح و فصل جدید فروز فرمود، در روزگار بخران

۱۵. خود آموز چه است ؟

و من اهل حلال و مطيع الكمال طابح الصباح المستطير بالافق،

• ثم في هذه المرات المعنى والظلم ودرال شهت الحيف والعشم و

... ذات طول و عرض و اظهاره الحق على الامن

نگاه و لو کره المعاندين [المعاندين]

فما به حاجة في المدح تنظمه

والشمس' . . . عر حلى و' عر حل

این سده و سده زاده قدیم را در مدح و ثناء خدایگانی ابرقوت ترقی قدم

بیان فراخور و مناسب علو ذروه معارج همت^۲ بودی دبنده ستایش ذات^۵

بودانی خدایگانی جز بر کمکره قصر^۳ آن چه تلاوتی^۴ یوحی و شوراز

عهده خجلب لا احصي لده عليك تمضي ممکن سودی

ما ان مدحت تجدی بقااتی^۱ کن مدحت و قساای تجمیدی

و بعد از اسدی ب: جميع ادوات (۱) ، ثلاث کمال ، اسانجیح سایر

اسداب عز و حلال همت کیوان ردت این مخدوم عالی مکن و آب رحمت^{۱۰}

یزدان مد الله رواق حلاله و نسقط علی الله این لیلال انداده بر اوضاح حل

عطفت و اشاعت بوال رات بر طایفه اصل هنر و و اما حدیثی برور

موقوفست، و عن عدلتش بر صوب رشخ لیل الاحال (۳) ادب فضل و

احدب غله معطف، و عرک از مناهج ان و ده تهنه از حدیف اواح

علوم و تالیف اقدم معقول و معلوم، مدور و مدحله، نه نش . . .^{۱۵}

پده می رساند، و بضاعت هنر را برور نازاز بن ذوات می آرد و این سده و سده

زاده مدح بر که دعا بودی و ه، اندازی و نه ه، حتی اس حدایان حلال

أب عن حد او را میراث است و بعد از انک . . . زش مدحوب و مدحوب اندس

(۱) دغش د ادب (۲) . . . (۳) . . . (۴) . . . (۵) . . .

اصول: (۱) . . . (۲) . . . (۳) . . . (۴) . . . (۵) . . .

اصول: (۱) . . . (۲) . . . (۳) . . . (۴) . . . (۵) . . .

اصول: (۱) . . . (۲) . . . (۳) . . . (۴) . . . (۵) . . .

عمدة الملك را در بندگی^۱ مخدوم شهید صاحب قرآن سعید اعلی الله درجه
سابقه حسن عبودیت حاصل آمده بخویشتن مدتها مظلور عین عنایت نج
(بخت ۲) آساء مشمول اعتنا و تربیت آفتاب سیما گشته خواست که خود را
از در عزاداری و سرگن در نه و سالت دیگر خدمت قدیم خدمت بتجدید
انتظام دهد.

لَا حِيلَ عَمَدِكَ تَهْدِيهَا وَلَا مَالٌ
فَسَعَدَ أَنْطَقُ إِنْ لَمْ تُسْعِدِ الْحَالُ

بوسیلت و درایت حلوه داد (۳) محذره از عرایس هودج نفیس و ابتکار محققه
افکار حد در مصفاة احلاص عرضه دهد و در حضرت والا کسوت بندگی
دیرینه را مطرا^۲ در در انداخته انقدمة ترجمه تاریخ حکماء را که
ساخته و پرداخته است محقق طهیر الدین بیبهقی است منتشر شد و تا با فہام
حسن و عدم رنیت شد و برکت و تحیک در ادراک لحاوی آن شریک از
نفت و بی حد و بی ساری و در حد آن را بقر و بهاء* القاب
میرین و زینت و ریعت و معون این قهرمان دین مسکون و عایت* دور کردن
که نقش نگین روح الامین و داغ ران سبز خیمک خرچ برینست، مژن ارداد
و آوازه زدند و زرد لاله و [نغمه] (31) الاوار معون ارداید و
در سطر سراسیمگی حد و بر بندگی دورگار و تطرق مومن آسیب
فوت حد و در ان مستعدب و اساء ذات و بهذب و اقتراح لمحات

۱- در بندگی و مخدوم صاحب قرآن سعید اعلی الله درجه
۲- در سطر و بهاء* القاب
۳- در ان مستعدب و اساء ذات و بهذب و اقتراح لمحات

(۱) - ایو' (۲) نامه: فاضل منها' (۳) در نیمه و آنچه ذکر اسلام آوردن جلدی است، به این دلیل است که از مدبرج' از برای کلمن (ج ۱ ص ۲۰۵) مقرر می شود، که این مطلب ۴ مرتبه اول

حکمت شعار اوست: هر کسی که بر سر مستی از تناول طعام تفادی نماید و
^۱ و از ادخال طعام بر طعام حذر جویند از طیب و
 معالجات مستغنی گردد: و گفت: از ما و موت حیوانات منعجب نباید شده
 طعام و شراب اوسبب هلاکش است^۲ و گفت: هر زمانی ملائیم عادی و
 علمی و صنفی از انسان تواند اود، و گفت: هر که بر ناشتا تحرّج نمر کند
 و بر ارسذگی مشورت نماید، حیات هلاک را سوی خود کشیده باشد
 و گفت: هر که علمی و صدق را وضع کند چون بانی سرای باشد و شادح
 و مفسر آن بتل کسی که تطمین نام و تخصیص دیوار نماید و هرگز معیار و
 نقاش چون مهندس و بی نباشد و گفت: هر کسی که از شدت دنیا
 ترسد سعادت عقی نتواند دریافت^۳

۱۰

۲- پسرش اسحق بن حنین [تتمه نمرة ۲]

از ندهاء خلیفه^۴ المکتفی لامرالله بوده است و مرتبه و قربت او
 عیبتی که^۵ او را در بیت پسرش - وزیر حوذا العباس بن الحسن شریک
 گردانید و بعد از اتمام مدیعت اسحق با خلیفه گفت: ما حوذا بیت - مرز
 تو طفل انقیاد امر و حکم را کردیم فاما چون صاحب طالع^۶ عاشر امیر المؤمنین

۱۵

(۱) در نامه می بود من بک المل علی الس... (الخ)
 (۲) امن مقوله را در نامه ندارد و الحسن در آنتمه موجود است (۳) رگ نه تتمه
 ص ۴۴ حاشیه (۴) رگ نه نامه در و بدون امن عادت را در آخر برجه
 آورد است (۵) ال - المؤمن - است (۶) رومی نامه و بوفه و طبری

در ثالث است مقتضی آن بود که خلافت بعد از امیر المؤمنین به برادرش
رسد،^۱ هر چند خلیفه را این معنی نا محاروب آمد* : فاما خلیفه بعد از وی
برادرش مقتدر باقی شد^۲ و اصحی را محسوس داشت* :

۱۱۰۰^۳ صحیح است که از^۴ وزیر گفت . هر کس که
متصدی و رت و حمط خلاقی شود زین تمسح و دم او مطابق
گردد که جهد کفی : در ذات خود مدوح باشی نه بحسب
امراض و صحیح حکام اسلامی و علماء مات مصطفوی بوزه
است روری حایه در بر زردست یی از فقها نشست ، آن
. و چکوه بر زردست فقها و ائمه نشینی ؟ اصحی گفت از برای
ک و شی و بچه من دانه و ندانی . این امام او را بنجوم
شدختی و از دگر او خبر نداشتی گفت : من بر باره کاخذ چیری
. بروی حقوق را مسلم دارم و تروستند [بستند چهار مقاله]
. ش و صحیح است و زین که هزار دنیا ارزیدی . و چیزی بر
. و شت و در زیر تم پیچ خلیفه نهاد ، اصحی تخته خاک خواست و

(۱) در کتاب ان در کتاب نادانی هست یعنی :
. [۱۴۸۶] عام " حکام و اطباء اما
(۲) ان الحسن اعمی و ربر
. (۵) ان کتاب را از آخرها
. حواشی معامله
. معذور اصحی کادی
. (طبع بمبئی سده ۱۸۲۱ م
.

[از] اسطرلاب ارتفاع گرفت و طالع درست کرد و زایچه بر روی تخته خاک
 برکشید و کواکب را تقویم کرد،^۱ خبی و ضمیر بجای آورد و گفت :
 یا امیر المؤمنین در آن کاغذ چیزی نوشته است که اول بابت بوده است و
 آن حیوان شده ، خلیفه آن کاغذ برون آورد، بر وی نوشته بود که
 عیاه موسی، همگان منعجب گشتند پس اسحق ردای امام بستند و دو پاره کرد
 و در پای پیچید و این حکایت در بغداد هش دشت و اراجه بخراسان و
 عراق سرایت کرد و منتشر شد،^۲ فقیهی از ائمه بلخ بوذه از ابجا که تعصب
 قضا باشد کتابی در نجوم برداشت و کاردی در میان تعبیه کرد و روی بغداد
 نهاد : فرصتی جسته او را هلاک آمد، چون بغداد رسید بحلقه درس اسحق
 رفت و پس از ثنا گفت : میخواهم که از علوم نجوم بر خدمت مولانا چیزی
 خوانم، اسحق گفت : تو از جانب مشرق بگشتن من آمده نه بتعلم نجوم، و
 ازین پشیمان شوی و در علم نجوم ماهر گردی، حاضران متعجب ماندند،
 و فیه مقرر آمد و اعتذار و استغفار نمود، و پانزده سال ملازم وی بود و باقتباس
 انواع علوم نجوم از او و استعدادت اسرار کد^۳ در حقه رسید که مصنف قاضی
 نسخ احکام و اعمال زردشت و حاماسب آمده و او ابو معشر بلخی است ۱۵

(۱) برای شرح این الفاظ در بحوالی حیر مدله ص ۱۶۰ (۲) اصل فقهه
 (۳) فقهی تصحیح شده (۴) در ده و هشتاد و یک سال بعد از او چ ۱ ص ۲۷۷ برای تصحیح
 ابو معسر و یعقوب بن اسحق بلخی (۳) اصل : ابو المعشر بقول برای ده
 (۲۲۱۰۱) دولت ابو معسر در سال ۳۷۲ هجری قمری

و چون امیر ماکانی او را ارتباط فرمود گفت: وصیت آنست که از
دو چیز احتیاط فرمائی: اکل درحالت سُکر و مِشَرَت در حَمَام،
کتاب ذخیره از تصانیف او نادر و مشهور است،

هـ- محمد بن زکریا الرازی [تتمه نمره هـ]

در عنوان شطب و رَدِّ عِنِ عمر در نری بوده است و مشتغل بعله
اکسیر و از انجرتها [عقا] قیر که در کیمیا مستعمل می باشد او را در مد
عظیم طاری گشت و پیش کتالی بالیست روت، کتال است که معالجت
(معالجت) تو موقوف است بر پانصد دیدر که بدهی، و او آن مبلغ بکتال
داد، گفت: کیمیا علم طب است نه آنک تو بدان مشغولی، بدان سبب
از کیمیا اعراض نمود (و) در تحصیل علم طب بهائیتی رسید که صیف او
دران علم ناسخ تالیف متقدمان است،

• شیخ رئیس شرف الملک ابو علی (داد) بن سید مهجین و طعن 51
او کرده است^۲.

و از صحن او است که: طب عبدالنسب از حفظ صحت و مره و طب
و سموم و طب در تدوین سه چیز منحصر است: سر و سر و سر، و برین اثر
پوشانیده (کذا)، و ماهی مدین است

(۱) ۱۱۹۸ و ۱۱۹۹ (۲) ۱۱۹۸ و ۱۱۹۹ و ۱۱۹۸ و ۱۱۹۹ و ۱۱۹۸ و ۱۱۹۹
۱۱۹۸ و ۱۱۹۹ و ۱۱۹۸ و ۱۱۹۹ و ۱۱۹۸ و ۱۱۹۹ و ۱۱۹۸ و ۱۱۹۹

۶- علی بن زینب (والصواب: زین) الطبری [تتمه نمره ۶]
 از کتاب مروی جهان بوده است و صاحب همت و والا نهمت
 عارف و عالم علم الحیل^۱ و انجیل^۲ و طب، و اکثر تصانیف او در علم ابدانست
 و پسرش از مشاهیر حکماء عصر بوده است و^۳ تنسیم نصائح فضل او از
 فردوس الحکمة که مصنف اوست می توان کرد، و از کلمات اوست:
 سلامت عیت هر رزو و متمنیا^۴ است و بسیاری تجارب موجب
 از دیاد^۵ عقلست و بدترین اقوال اقوال متناقض باشد و

۷- اسحق بن سلیمان^۶ [تتمه نمره ۷]
 از جمایر اصحاب حکمت است و از کلمات اوست:
 ۱۰- ول یکل سب ضعف حسر و صعرت و بخیر دهان و تأکل دندان
 است (۸۱) شود کسی که در خوردن زین لدم بی آفت و کوشش برده
 حولی اقتصاد و اقتصادکنند و از هوا (۸) و بی و آب ردی احتراز^۷ از واجبات
 دادند

۸- الحسن البسطمی [تتمه نمره ۸]
 ۱۵- ... است: ... در حل سیری و شدیه مرض فراست و

۱- ... (۲) ... (۳) ... (۴) ... (۵) ... (۶) ... (۷) ... (۸) ...

شرب بر گرسنگی و جوع مذمومست و راحت جسم و بدن در قلتِ طعام و راحت روح در قلتِ سخن و کلام و راحت عقل در قلتِ خوردن [اهتمام-تنمّه] مندرجست و گوشت چون از سه چیز مجتنب شوند و بر چهار چیز مداومت نمایند محتاج طیب نشوند، اما اجتناب از عیار و زُئِن و دود، اما مداومت بر تناول شیرینی و چربی و استعجام و رواج طیب بقدر اقتصاد، کوری عقل در دیست بی^۱ در من.

۱- ابو زکریا قیس وری [تنمّه نمرة ۱۰]

طبیعی حادق و هر و بحزاء علوم حکم علم بوده است و از ضعیف او کتابی، متنی و مذهبی است مشتمل بر فواید بی انتها، و از کلمات اوست:

۱۰

صدی را شیاطین راند، که ایشانرا بحر بص میگرد [میکند] بر خوردن گوشت حوله و اسلامیان را شیاطین اند که دعوت میکنند بتجرع^۲ و تناول بر حوت و نوشت و... و...^۳

Ga

۱۰- ابوالحسن (د) ^۲ الضیمری تنمّه نمرة ۱۱

از مشهور حکماء روزگار خود بوذه است و ائمه است: احتیاء در بجاری چون زه می است که صفت را بدن و مزاج می کشد.

(۱) بعد از در... (۲) ... (۳) ...
 (۱) بعد از در... (۲) ... (۳) ...
 ص ۱۰ سطر آخر (۱) رب به روم ص ۱۱ حاشیه ۱

هر کس که مدح و ثنا (ی) خود گویند اظهار حماقت خود کرده باشد *

۱۱- ابو الحسن بن ^۱ تاش [و الصواب: بکش] البغدادی الضریر

تتمه نمبر ۱۲

حکیمی یوزدر وادی (کدا) بحر حکمت متعمق، و مکفوف، اورا پیش
^۲ مرضی بمعالجت می بردند، گفته است: ^۲ احباء بغایت و حمیت بی نهایت
 محمود نیست و هر دو طرف از ^۳ احجاف و اسراف مذموم، و اقتصاد و
 واسطه اسلم *

۱۲- الحکیم ابو الغیر الحسن بن بابا بن سواد بن ^۴ بهنام

تتمه نمبر ۱۳

۱۰- خدای موند و منشأ و حواری ^۵ مقدم و وطن، و خوارزمشاه ^۶ بن
 مونس ^۷ محمد ^۸ او را به غزار و آرام از مسقط راس نداد الملك خود برد
 و چنین سلطان ^۹ حسن ^{۱۰} او ^{۱۱} محمود ^{۱۲} سبکتگین حواریم را مستخلص
 کرد و او را غزنین حمل کرد و عمر او [از] صد سال گذشته یوز و
 هر چند او را با سلام دعوت فرمود و امید و مواسیر داد اما کرد تا در
^{۱۳} ^{۱۴} ^{۱۵} ^{۱۶} ^{۱۷} ^{۱۸} ^{۱۹} ^{۲۰} ^{۲۱} ^{۲۲} ^{۲۳} ^{۲۴} ^{۲۵} ^{۲۶} ^{۲۷} ^{۲۸} ^{۲۹} ^{۳۰} ^{۳۱} ^{۳۲} ^{۳۳} ^{۳۴} ^{۳۵} ^{۳۶} ^{۳۷} ^{۳۸} ^{۳۹} ^{۴۰} ^{۴۱} ^{۴۲} ^{۴۳} ^{۴۴} ^{۴۵} ^{۴۶} ^{۴۷} ^{۴۸} ^{۴۹} ^{۵۰} ^{۵۱} ^{۵۲} ^{۵۳} ^{۵۴} ^{۵۵} ^{۵۶} ^{۵۷} ^{۵۸} ^{۵۹} ^{۶۰} ^{۶۱} ^{۶۲} ^{۶۳} ^{۶۴} ^{۶۵} ^{۶۶} ^{۶۷} ^{۶۸} ^{۶۹} ^{۷۰} ^{۷۱} ^{۷۲} ^{۷۳} ^{۷۴} ^{۷۵} ^{۷۶} ^{۷۷} ^{۷۸} ^{۷۹} ^{۸۰} ^{۸۱} ^{۸۲} ^{۸۳} ^{۸۴} ^{۸۵} ^{۸۶} ^{۸۷} ^{۸۸} ^{۸۹} ^{۹۰} ^{۹۱} ^{۹۲} ^{۹۳} ^{۹۴} ^{۹۵} ^{۹۶} ^{۹۷} ^{۹۸} ^{۹۹} ^{۱۰۰} ^{۱۰۱} ^{۱۰۲} ^{۱۰۳} ^{۱۰۴} ^{۱۰۵} ^{۱۰۶} ^{۱۰۷} ^{۱۰۸} ^{۱۰۹} ^{۱۱۰} ^{۱۱۱} ^{۱۱۲} ^{۱۱۳} ^{۱۱۴} ^{۱۱۵} ^{۱۱۶} ^{۱۱۷} ^{۱۱۸} ^{۱۱۹} ^{۱۲۰} ^{۱۲۱} ^{۱۲۲} ^{۱۲۳} ^{۱۲۴} ^{۱۲۵} ^{۱۲۶} ^{۱۲۷} ^{۱۲۸} ^{۱۲۹} ^{۱۳۰} ^{۱۳۱} ^{۱۳۲} ^{۱۳۳} ^{۱۳۴} ^{۱۳۵} ^{۱۳۶} ^{۱۳۷} ^{۱۳۸} ^{۱۳۹} ^{۱۴۰} ^{۱۴۱} ^{۱۴۲} ^{۱۴۳} ^{۱۴۴} ^{۱۴۵} ^{۱۴۶} ^{۱۴۷} ^{۱۴۸} ^{۱۴۹} ^{۱۵۰} ^{۱۵۱} ^{۱۵۲} ^{۱۵۳} ^{۱۵۴} ^{۱۵۵} ^{۱۵۶} ^{۱۵۷} ^{۱۵۸} ^{۱۵۹} ^{۱۶۰} ^{۱۶۱} ^{۱۶۲} ^{۱۶۳} ^{۱۶۴} ^{۱۶۵} ^{۱۶۶} ^{۱۶۷} ^{۱۶۸} ^{۱۶۹} ^{۱۷۰} ^{۱۷۱} ^{۱۷۲} ^{۱۷۳} ^{۱۷۴} ^{۱۷۵} ^{۱۷۶} ^{۱۷۷} ^{۱۷۸} ^{۱۷۹} ^{۱۸۰} ^{۱۸۱} ^{۱۸۲} ^{۱۸۳} ^{۱۸۴} ^{۱۸۵} ^{۱۸۶} ^{۱۸۷} ^{۱۸۸} ^{۱۸۹} ^{۱۹۰} ^{۱۹۱} ^{۱۹۲} ^{۱۹۳} ^{۱۹۴} ^{۱۹۵} ^{۱۹۶} ^{۱۹۷} ^{۱۹۸} ^{۱۹۹} ^{۲۰۰} ^{۲۰۱} ^{۲۰۲} ^{۲۰۳} ^{۲۰۴} ^{۲۰۵} ^{۲۰۶} ^{۲۰۷} ^{۲۰۸} ^{۲۰۹} ^{۲۱۰} ^{۲۱۱} ^{۲۱۲} ^{۲۱۳} ^{۲۱۴} ^{۲۱۵} ^{۲۱۶} ^{۲۱۷} ^{۲۱۸} ^{۲۱۹} ^{۲۲۰} ^{۲۲۱} ^{۲۲۲} ^{۲۲۳} ^{۲۲۴} ^{۲۲۵} ^{۲۲۶} ^{۲۲۷} ^{۲۲۸} ^{۲۲۹} ^{۲۳۰} ^{۲۳۱} ^{۲۳۲} ^{۲۳۳} ^{۲۳۴} ^{۲۳۵} ^{۲۳۶} ^{۲۳۷} ^{۲۳۸} ^{۲۳۹} ^{۲۴۰} ^{۲۴۱} ^{۲۴۲} ^{۲۴۳} ^{۲۴۴} ^{۲۴۵} ^{۲۴۶} ^{۲۴۷} ^{۲۴۸} ^{۲۴۹} ^{۲۵۰} ^{۲۵۱} ^{۲۵۲} ^{۲۵۳} ^{۲۵۴} ^{۲۵۵} ^{۲۵۶} ^{۲۵۷} ^{۲۵۸} ^{۲۵۹} ^{۲۶۰} ^{۲۶۱} ^{۲۶۲} ^{۲۶۳} ^{۲۶۴} ^{۲۶۵} ^{۲۶۶} ^{۲۶۷} ^{۲۶۸} ^{۲۶۹} ^{۲۷۰} ^{۲۷۱} ^{۲۷۲} ^{۲۷۳} ^{۲۷۴} ^{۲۷۵} ^{۲۷۶} ^{۲۷۷} ^{۲۷۸} ^{۲۷۹} ^{۲۸۰} ^{۲۸۱} ^{۲۸۲} ^{۲۸۳} ^{۲۸۴} ^{۲۸۵} ^{۲۸۶} ^{۲۸۷} ^{۲۸۸} ^{۲۸۹} ^{۲۹۰} ^{۲۹۱} ^{۲۹۲} ^{۲۹۳} ^{۲۹۴} ^{۲۹۵} ^{۲۹۶} ^{۲۹۷} ^{۲۹۸} ^{۲۹۹} ^{۳۰۰} ^{۳۰۱} ^{۳۰۲} ^{۳۰۳} ^{۳۰۴} ^{۳۰۵} ^{۳۰۶} ^{۳۰۷} ^{۳۰۸} ^{۳۰۹} ^{۳۱۰} ^{۳۱۱} ^{۳۱۲} ^{۳۱۳} ^{۳۱۴} ^{۳۱۵} ^{۳۱۶} ^{۳۱۷} ^{۳۱۸} ^{۳۱۹} ^{۳۲۰} ^{۳۲۱} ^{۳۲۲} ^{۳۲۳} ^{۳۲۴} ^{۳۲۵} ^{۳۲۶} ^{۳۲۷} ^{۳۲۸} ^{۳۲۹} ^{۳۳۰} ^{۳۳۱} ^{۳۳۲} ^{۳۳۳} ^{۳۳۴} ^{۳۳۵} ^{۳۳۶} ^{۳۳۷} ^{۳۳۸} ^{۳۳۹} ^{۳۴۰} ^{۳۴۱} ^{۳۴۲} ^{۳۴۳} ^{۳۴۴} ^{۳۴۵} ^{۳۴۶} ^{۳۴۷} ^{۳۴۸} ^{۳۴۹} ^{۳۵۰} ^{۳۵۱} ^{۳۵۲} ^{۳۵۳} ^{۳۵۴} ^{۳۵۵} ^{۳۵۶} ^{۳۵۷} ^{۳۵۸} ^{۳۵۹} ^{۳۶۰} ^{۳۶۱} ^{۳۶۲} ^{۳۶۳} ^{۳۶۴} ^{۳۶۵} ^{۳۶۶} ^{۳۶۷} ^{۳۶۸} ^{۳۶۹} ^{۳۷۰} ^{۳۷۱} ^{۳۷۲} ^{۳۷۳} ^{۳۷۴} ^{۳۷۵} ^{۳۷۶} ^{۳۷۷} ^{۳۷۸} ^{۳۷۹} ^{۳۸۰} ^{۳۸۱} ^{۳۸۲} ^{۳۸۳} ^{۳۸۴} ^{۳۸۵} ^{۳۸۶} ^{۳۸۷} ^{۳۸۸} ^{۳۸۹} ^{۳۹۰} ^{۳۹۱} ^{۳۹۲} ^{۳۹۳} ^{۳۹۴} ^{۳۹۵} ^{۳۹۶} ^{۳۹۷} ^{۳۹۸} ^{۳۹۹} ^{۴۰۰} ^{۴۰۱} ^{۴۰۲} ^{۴۰۳} ^{۴۰۴} ^{۴۰۵} ^{۴۰۶} ^{۴۰۷} ^{۴۰۸} ^{۴۰۹} ^{۴۱۰} ^{۴۱۱} ^{۴۱۲} ^{۴۱۳} ^{۴۱۴} ^{۴۱۵} ^{۴۱۶} ^{۴۱۷} ^{۴۱۸} ^{۴۱۹} ^{۴۲۰} ^{۴۲۱} ^{۴۲۲} ^{۴۲۳} ^{۴۲۴} ^{۴۲۵} ^{۴۲۶} ^{۴۲۷} ^{۴۲۸} ^{۴۲۹} ^{۴۳۰} ^{۴۳۱} ^{۴۳۲} ^{۴۳۳} ^{۴۳۴} ^{۴۳۵} ^{۴۳۶} ^{۴۳۷} ^{۴۳۸} ^{۴۳۹} ^{۴۴۰} ^{۴۴۱} ^{۴۴۲} ^{۴۴۳} ^{۴۴۴} ^{۴۴۵} ^{۴۴۶} ^{۴۴۷} ^{۴۴۸} ^{۴۴۹} ^{۴۵۰} ^{۴۵۱} ^{۴۵۲} ^{۴۵۳} ^{۴۵۴} ^{۴۵۵} ^{۴۵۶} ^{۴۵۷} ^{۴۵۸} ^{۴۵۹} ^{۴۶۰} ^{۴۶۱} ^{۴۶۲} ^{۴۶۳} ^{۴۶۴} ^{۴۶۵} ^{۴۶۶} ^{۴۶۷} ^{۴۶۸} ^{۴۶۹} ^{۴۷۰} ^{۴۷۱} ^{۴۷۲} ^{۴۷۳} ^{۴۷۴} ^{۴۷۵} ^{۴۷۶} ^{۴۷۷} ^{۴۷۸} ^{۴۷۹} ^{۴۸۰} ^{۴۸۱} ^{۴۸۲} ^{۴۸۳} ^{۴۸۴} ^{۴۸۵} ^{۴۸۶} ^{۴۸۷} ^{۴۸۸} ^{۴۸۹} ^{۴۹۰} ^{۴۹۱} ^{۴۹۲} ^{۴۹۳} ^{۴۹۴} ^{۴۹۵} ^{۴۹۶} ^{۴۹۷} ^{۴۹۸} ^{۴۹۹} ^{۵۰۰} ^{۵۰۱} ^{۵۰۲} ^{۵۰۳} ^{۵۰۴} ^{۵۰۵} ^{۵۰۶} ^{۵۰۷} ^{۵۰۸} ^{۵۰۹} ^{۵۱۰} ^{۵۱۱} ^{۵۱۲} ^{۵۱۳} ^{۵۱۴} ^{۵۱۵} ^{۵۱۶} ^{۵۱۷} ^{۵۱۸} ^{۵۱۹} ^{۵۲۰} ^{۵۲۱} ^{۵۲۲} ^{۵۲۳} ^{۵۲۴} ^{۵۲۵} ^{۵۲۶} ^{۵۲۷} ^{۵۲۸} ^{۵۲۹} ^{۵۳۰} ^{۵۳۱} ^{۵۳۲} ^{۵۳۳} ^{۵۳۴} ^{۵۳۵} ^{۵۳۶} ^{۵۳۷} ^{۵۳۸} ^{۵۳۹} ^{۵۴۰} ^{۵۴۱} ^{۵۴۲} ^{۵۴۳} ^{۵۴۴} ^{۵۴۵} ^{۵۴۶} ^{۵۴۷} ^{۵۴۸} ^{۵۴۹} ^{۵۵۰} ^{۵۵۱} ^{۵۵۲} ^{۵۵۳} ^{۵۵۴} ^{۵۵۵} ^{۵۵۶} ^{۵۵۷} ^{۵۵۸} ^{۵۵۹} ^{۵۶۰} ^{۵۶۱} ^{۵۶۲} ^{۵۶۳} ^{۵۶۴} ^{۵۶۵} ^{۵۶۶} ^{۵۶۷} ^{۵۶۸} ^{۵۶۹} ^{۵۷۰} ^{۵۷۱} ^{۵۷۲} ^{۵۷۳} ^{۵۷۴} ^{۵۷۵} ^{۵۷۶} ^{۵۷۷} ^{۵۷۸} ^{۵۷۹} ^{۵۸۰} ^{۵۸۱} ^{۵۸۲} ^{۵۸۳} ^{۵۸۴} ^{۵۸۵} ^{۵۸۶} ^{۵۸۷} ^{۵۸۸} ^{۵۸۹} ^{۵۹۰} ^{۵۹۱} ^{۵۹۲} ^{۵۹۳} ^{۵۹۴} ^{۵۹۵} ^{۵۹۶} ^{۵۹۷} ^{۵۹۸} ^{۵۹۹} ^{۶۰۰} ^{۶۰۱} ^{۶۰۲} ^{۶۰۳} ^{۶۰۴} ^{۶۰۵} ^{۶۰۶} ^{۶۰۷} ^{۶۰۸} ^{۶۰۹} ^{۶۱۰} ^{۶۱۱} ^{۶۱۲} ^{۶۱۳} ^{۶۱۴} ^{۶۱۵} ^{۶۱۶} ^{۶۱۷} ^{۶۱۸} ^{۶۱۹} ^{۶۲۰} ^{۶۲۱} ^{۶۲۲} ^{۶۲۳} ^{۶۲۴} ^{۶۲۵} ^{۶۲۶} ^{۶۲۷} ^{۶۲۸} ^{۶۲۹} ^{۶۳۰} ^{۶۳۱} ^{۶۳۲} ^{۶۳۳} ^{۶۳۴} ^{۶۳۵} ^{۶۳۶} ^{۶۳۷} ^{۶۳۸} ^{۶۳۹} ^{۶۴۰} ^{۶۴۱} ^{۶۴۲} ^{۶۴۳} ^{۶۴۴} ^{۶۴۵} ^{۶۴۶} ^{۶۴۷} ^{۶۴۸} ^{۶۴۹} ^{۶۵۰} ^{۶۵۱} ^{۶۵۲} ^{۶۵۳} ^{۶۵۴} ^{۶۵۵} ^{۶۵۶} ^{۶۵۷} ^{۶۵۸} ^{۶۵۹} ^{۶۶۰} ^{۶۶۱} ^{۶۶۲} ^{۶۶۳} ^{۶۶۴} ^{۶۶۵} ^{۶۶۶} ^{۶۶۷} ^{۶۶۸} ^{۶۶۹} ^{۶۷۰} ^{۶۷۱} ^{۶۷۲} ^{۶۷۳} ^{۶۷۴} ^{۶۷۵} ^{۶۷۶} ^{۶۷۷} ^{۶۷۸} ^{۶۷۹} ^{۶۸۰} ^{۶۸۱} ^{۶۸۲} ^{۶۸۳} ^{۶۸۴} ^{۶۸۵} ^{۶۸۶} ^{۶۸۷} ^{۶۸۸} ^{۶۸۹} ^{۶۹۰} ^{۶۹۱} ^{۶۹۲} ^{۶۹۳} ^{۶۹۴} ^{۶۹۵} ^{۶۹۶} ^{۶۹۷} ^{۶۹۸} ^{۶۹۹} ^{۷۰۰} ^{۷۰۱} ^{۷۰۲} ^{۷۰۳} ^{۷۰۴} ^{۷۰۵} ^{۷۰۶} ^{۷۰۷} ^{۷۰۸} ^{۷۰۹} ^{۷۱۰} ^{۷۱۱} ^{۷۱۲} ^{۷۱۳} ^{۷۱۴} ^{۷۱۵} ^{۷۱۶} ^{۷۱۷} ^{۷۱۸} ^{۷۱۹} ^{۷۲۰} ^{۷۲۱} ^{۷۲۲} ^{۷۲۳} ^{۷۲۴} ^{۷۲۵} ^{۷۲۶} ^{۷۲۷} ^{۷۲۸} ^{۷۲۹} ^{۷۳۰} ^{۷۳۱} ^{۷۳۲} ^{۷۳۳} ^{۷۳۴} ^{۷۳۵} ^{۷۳۶} ^{۷۳۷} ^{۷۳۸} ^{۷۳۹} ^{۷۴۰} ^{۷۴۱} ^{۷۴۲} ^{۷۴۳} ^{۷۴۴} ^{۷۴۵} ^{۷۴۶} ^{۷۴۷} ^{۷۴۸} ^{۷۴۹} ^{۷۵۰} ^{۷۵۱} ^{۷۵۲} ^{۷۵۳} ^{۷۵۴} ^{۷۵۵} ^{۷۵۶} ^{۷۵۷} ^{۷۵۸} ^{۷۵۹} ^{۷۶۰} ^{۷۶۱} ^{۷۶۲} ^{۷۶۳} ^{۷۶۴} ^{۷۶۵} ^{۷۶۶} ^{۷۶۷} ^{۷۶۸} ^{۷۶۹} ^{۷۷۰} ^{۷۷۱} ^{۷۷۲} ^{۷۷۳} ^{۷۷۴} ^{۷۷۵} ^{۷۷۶} ^{۷۷۷} ^{۷۷۸} ^{۷۷۹} ^{۷۸۰} ^{۷۸۱} ^{۷۸۲} ^{۷۸۳} ^{۷۸۴} ^{۷۸۵} ^{۷۸۶} ^{۷۸۷} ^{۷۸۸} ^{۷۸۹} ^{۷۹۰} ^{۷۹۱} ^{۷۹۲} ^{۷۹۳} ^{۷۹۴} ^{۷۹۵} ^{۷۹۶} ^{۷۹۷} ^{۷۹۸} ^{۷۹۹} ^{۸۰۰} ^{۸۰۱} ^{۸۰۲} ^{۸۰۳} ^{۸۰۴} ^{۸۰۵} ^{۸۰۶} ^{۸۰۷} ^{۸۰۸} ^{۸۰۹} ^{۸۱۰} ^{۸۱۱} ^{۸۱۲} ^{۸۱۳} ^{۸۱۴} ^{۸۱۵} ^{۸۱۶} ^{۸۱۷} ^{۸۱۸} ^{۸۱۹} ^{۸۲۰} ^{۸۲۱} ^{۸۲۲} ^{۸۲۳} ^{۸۲۴} ^{۸۲۵} ^{۸۲۶} ^{۸۲۷} ^{۸۲۸} ^{۸۲۹} ^{۸۳۰} ^{۸۳۱} ^{۸۳۲} ^{۸۳۳} ^{۸۳۴} ^{۸۳۵} ^{۸۳۶} ^{۸۳۷} ^{۸۳۸} ^{۸۳۹} ^{۸۴۰} ^{۸۴۱} ^{۸۴۲} ^{۸۴۳} ^{۸۴۴} ^{۸۴۵} ^{۸۴۶} ^{۸۴۷} ^{۸۴۸} ^{۸۴۹} ^{۸۵۰} ^{۸۵۱} ^{۸۵۲} ^{۸۵۳} ^{۸۵۴} ^{۸۵۵} ^{۸۵۶} ^{۸۵۷} ^{۸۵۸} ^{۸۵۹} ^{۸۶۰} ^{۸۶۱} ^{۸۶۲} ^{۸۶۳} ^{۸۶۴} ^{۸۶۵} ^{۸۶۶} ^{۸۶۷} ^{۸۶۸} ^{۸۶۹} ^{۸۷۰} ^{۸۷۱} ^{۸۷۲} ^{۸۷۳} ^{۸۷۴} ^{۸۷۵} ^{۸۷۶} ^{۸۷۷} ^{۸۷۸} ^{۸۷۹} ^{۸۸۰} ^{۸۸۱} ^{۸۸۲} ^{۸۸۳} ^{۸۸۴} ^{۸۸۵} ^{۸۸۶} ^{۸۸۷} ^{۸۸۸} ^{۸۸۹} ^{۸۹۰} ^{۸۹۱} ^{۸۹۲} ^{۸۹۳} ^{۸۹۴} ^{۸۹۵} ^{۸۹۶} ^{۸۹۷} ^{۸۹۸} ^{۸۹۹} ^{۹۰۰} ^{۹۰۱} ^{۹۰۲} ^{۹۰۳} ^{۹۰۴} ^{۹۰۵} ^{۹۰۶} ^{۹۰۷} ^{۹۰۸} ^{۹۰۹} ^{۹۱۰} ^{۹۱۱} ^{۹۱۲} ^{۹۱۳} ^{۹۱۴} ^{۹۱۵} ^{۹۱۶} ^{۹۱۷} ^{۹۱۸} ^{۹۱۹} ^{۹۲۰} ^{۹۲۱} ^{۹۲۲} ^{۹۲۳} ^{۹۲۴} ^{۹۲۵} ^{۹۲۶} ^{۹۲۷} ^{۹۲۸} ^{۹۲۹} ^{۹۳۰} ^{۹۳۱} ^{۹۳۲} ^{۹۳۳} ^{۹۳۴} ^{۹۳۵} ^{۹۳۶} ^{۹۳۷} ^{۹۳۸} ^{۹۳۹} ^{۹۴۰} ^{۹۴۱} ^{۹۴۲} ^{۹۴۳} ^{۹۴۴} ^{۹۴۵} ^{۹۴۶} ^{۹۴۷} ^{۹۴۸} ^{۹۴۹} ^{۹۵۰} ^{۹۵۱} ^{۹۵۲} ^{۹۵۳} ^{۹۵۴} ^{۹۵۵} ^{۹۵۶} ^{۹۵۷} ^{۹۵۸} ^{۹۵۹} ^{۹۶۰} ^{۹۶۱} ^{۹۶۲} ^{۹۶۳} ^{۹۶۴} ^{۹۶۵} ^{۹۶۶} ^{۹۶۷} ^{۹۶۸} ^{۹۶۹} ^{۹۷۰} ^{۹۷۱} ^{۹۷۲} ^{۹۷۳} ^{۹۷۴} ^{۹۷۵} ^{۹۷۶} ^{۹۷۷} ^{۹۷۸} ^{۹۷۹} ^{۹۸۰} ^{۹۸۱} ^{۹۸۲} ^{۹۸۳} ^{۹۸۴} ^{۹۸۵} ^{۹۸۶} ^{۹۸۷} ^{۹۸۸} ^{۹۸۹} ^{۹۹۰} ^{۹۹۱} ^{۹۹۲} ^{۹۹۳} ^{۹۹۴} ^{۹۹۵} ^{۹۹۶} ^{۹۹۷} ^{۹۹۸} ^{۹۹۹} ^{۱۰۰}

و [سلطان محمود]^۱ بعد از اسلامش * تاجوت^۲ نهار را از اعمال غزنین بمعیشت
 بروی مسووع فرمود و بدان سبب او را ابو الخیر^۳ نهار منسوب گردانیدند،
 و او را در اجزاء علوم حکمت تصانیف بسیار ست، رساله بوزیر
^۴ امین الدوله * ابو سعد مشتمل بر کلمات نافع نوشته است، و ابو الخیر را
 بقراط ثانی گویند، الحی سزاوارست بدین نام که خلاصه موجودات و زبده
 کائنات در روایه صادق او را عالم گفته است، و در تدبیر مشایخ و مردم
 مسن تصنیفی لطیف دارد *
 و از آنچه از وی منقولست آنست که بهترین اقوال آن باشد که
 موافق حق تواند بود * متمسک بغرور همچون کمی باشد که [از] نور برق
 ۱۰ خاطف اقتباس آتش کند *

۱۳- الحکیم متی بن یونس المترجم [تتمه نمرة ۱۴]

از حکماء نصاری، شارح^۱ کتاب ارسطو و^۲ مصنف کتاب منطق*
 و غیره، و از تنف کلمات و حکم اوست که سعادت سه قسم است، نفسانی، و
 بدنی، و خارجی، اما نفسانی علوم حقیقی است که اخلاق محمود و فضایل و
 سیرت نیکو تابع آن باشد، و اما بدنی کمال اعضا و جوارح^۳ و تشانه * اجزاء
 و محتمت اعضاء آلیه و حدوث تالیف و ترکیب، و اما خارجی اکتساب دین
 ۱۵

(۱) در تتمه ندارد (۲) اصل: حمار، اما رک به تتمه (۳) تتمه.
 (۴) یعنی (۵) تتمه کتاب (۵) تتمه: وله تصانیف فی المطلق (۶)
 به نصحیم جدید اصل: مدینه *

و تحصیل وجوهات و اموال و اتفاق آن (بر) مقتضی و مستحسن عقل و شرع
تواند بود، و اجتماع این سعادات در يك شخص نادرست، بل از ممکنات
بعیدست ✽

۱۴- یحیی بن [ابی-تتمه] منصور الحکیم [تتمه نمره ۱۵]

در ایام مامون خلیفه صاحب رصد بوده است و در فن هندسه و حید
عصر خود ✽

و از کلمات اوست: هر کرا قوت شهوت و طبعی بر عقل غالب آید
[صحت را] نپدارد (7a) الا صحت جسد و بدن خود، علم را تصور نکند
الا در آنچه تفوق و تغلب جوید، و امن را نداند الا در قهر نوع خود، و
تونگر [ی] را نشمرد مگر در کسب مال و حطام فانی، و مجموع این تصورات
مخالف اقتصاد و مقارب هلاک تواند بود ✽

۱۵- محمد بن جابر بن سنان بن ثابت قرة الحرافی *

[تتمه نمره ۱۶]

واضح و صانع رصد مشهور است که بعد از ایام مامون ساخته است
مدعو بر رصد بتانی، و بتان از نواحی حران بوده است،
۱۵

(۱) تتمه حلیه جدید، (اصل) جماعات، (۲) اصل: سنا بن... الجرجانی، تتمه.
البحرانی السانی ✽

فرموده است: که کدورت هر دو همسایه بد و فرزندان ناشایسته عاق و زن بد خلق ناسازگار منحصر است * و گفت: چهار چیز است که اندک بسیار باید شمرد: قرض^۱ و آتش* و عداوت و بیماری *

۱۶۔ الشیخ ابو نصر^۲ وهو^۳ محمد بن محمد بن^۴ ترحان [تقمہ نمبر ۱۷]

از قاریاب ترکستان، مقرب به معلم ثانی، افضل و مقدم حکماء اسلامی
علی الاطلاق او را می خوانند، چه گفته اند حکماء حقیقی عناصر کردار
چهار نفر اند، دو پیش از اسلام، اسکندر و ارسطو، و دو در عهد اسلام
ابونصر و او علی، و مین و فات ابونصر و ولادت ابو علی سی سال پوزده
است، و او حق المیز و شایر از تصانیف اوست و گفته است که [از] معرفت
عرض ما بعد الطبیعه نویسه شده بودم - بر کتابی از تصانیف ابونصر طهر
یهتم و بدان اتمق سجد شکر از دی از اراده در ازای نعمت و موهبت
تصنیق و حمد - ۲۰ - ثبت می نمودم.

و تـهـ فـ او ا کـتر در بلا د شـم ، و جـود سـت و آنـچـه در ^اایـران و عـجـم ^{*}
مـتـوان مـوت اـفـسـت :

۱۵ مختصر اوسط در منطق، مختصر بحر،^۱ حواصی کتاب منطق، شرح
 ۱ منطق، کتاب معدن، شرح افلاکوس، موسیقی اربع مجلدات

[illegible]

بی هوش و مدهوش گردانید و بر کاسه ربط نوشت:

ابو نصر الفارابی قد حضر مجلسکم و استهزأتم به فنؤمکم بلحنه
و عنائه و عاب،

و یرون مد و مویه صریب به داد داشت و چون صاحب (و) اصحاب
ه را از سُکر افاق حاصل شد از حسن معاشرت و لطف معاشرت و صوت
ذوق آمیز و عذای (ی) طرب انگیز و کمال تبهرش در علم موسیقی یاد آوردند
و رفوات مدامت و عذابت او متصف شدند و چون خط او بدان عبارت
و مرهر بدیدند صاحب [اسمهیل بن] عبّاد از غایت [آوده] پیراهن قبا
کرده صطراب عظیم نمود و خطاب و محض او معتمدان فرسدد و چون او را
۱۰ یافتند در تنگ و در غ بر حرم ان سعادت روزگار اندرانیدند [ع]
و نَسَبُ مِنْ مِّنْ قَوْمٍ عَاصٍ مُّغْرِبٌ

و در روزی که او را در غلّه از دمشق بهستان جماعت حرایان که
نشدن را و این خوانند پیش آمدند و قصد کردند او گفت: هر چه با منست
سمه و سایر و ... و ... قبول کردند و چون نوید داشت
۱ [و] ... و ... و ... و ... و ... و ... و ... و ...
و ... و ... و ... و ... و ... و ... و ... و ...

و ... و ... و ... و ... و ... و ... و ... و ...
و ... و ... و ... و ... و ... و ... و ... و ...
و ... و ... و ... و ... و ... و ... و ... و ...
و ... و ... و ... و ... و ... و ... و ... و ...

و از کلمات اوست: هر که از [درد] لول روز جهت کسب دنیا
 و در آن روز از پیشانی او از سادات اخروی عمل و سعی نکند از عقلا و حکما
 نترسد و در هیچ ترین ایام بر بادشاه و حاکم پادشاهت و بسپاهیان
 بد دلی، و بنوا سگران بخلی، و بدرویشان کبر، و به پیران مزاح و هزل، و
 به جوانان کسالت و کاهل، و به موم خلاق حسد و دشمنی و زیدن و فقر و
 درویشی موت اکبر است و اما [از] ماکولات آن خود که خاطر آرزو
 کند و از ملوسات آن پوش که مردم پسندیده دارند و

۲۰- یعقوب بن اسحق الکندی [تقریباً ۲۱]

۹۲ حکیم مهندس بود (۹۱) عواص اعماق بحار انواع علوم و مصنف کتب
 ۱۰۰ بسیار، و در بعضی از تصانیف خود میان اصول شرع و اصول معقولات جمع
 کرده است. و در ملت و دین او اختلاف است بعضی گفته اند یهودی بود و
 مسلمان شد و بعضی آورده اند که نصرانی^۱ و باسلام درآمد*، حلیفه معتصم
 او را از تباط کرد جهت تعلیم پسر خود احمد،

و از تَنَفِّص^۱ نضایح اوست: هر که سخن ترا بانساعت و نشاط نشنود تو
 ۱۵ مؤت استماع او از سخنان خود بردار و هوای نفس را مخالفت و عصیان
 کی و پس مطاوعت هر چه کنی دواست، [و] ببال فریفته مشو اگرچه بسیار

(۱) مدرجه درس موعظ یک تصحیح را ترجمه نه کرده است ' رک نه نامه '

(۲) در آمده ندارد (۳) اصل معرب و

باشد، [و] هیچ حاجت از مردم دروغ گوی نخواه [که] هر چه قریب الامکان باشد او را فرا نماید^۱ * تا محبوبات و مرادات ترك نگردد [دنیاهات]^۲ نیای از چیزی که آرا کاره باشی *

۱۱. سَامِعُو لِمَا يَكُونُ فِيكُمْ [تفصیه نموده ۲۲]

از حکما و فصحا و بلغای اسلامی بوده است و او را تصانیف بسیار در هر^۳ قتی از علوم هست چون کتاب امدالات^۴ و کتاب^۵ ابانه هن^۶ حلال^۷ الدیانه و کتاب در اخلاق^۸،

فرموده است^۹: صدق و راستی را شاخ و بیخ و نبات است که چون ثمره آن را تناول کنی طعم آن بمذاق رسد، و دروغ و کذب عقیص است، نه اصل دارد و نه ثمر، ازان حذر باید کرد *

چون اسرار را خازان و حافظان بسیار شوند^{۱۰} بیشتر و بیشتر باش و ضایع گردد^{۱۱} * هر کس^{۱۲} که سر خود را حافظی و امینی طلبد هر آینه فاش شود *

از مرگ و فنا ناگزیر است، ازان نباید ترسید، و اگر از حالت بعد الموت خائف شوند کار را پیش از مرگ اصلاح نمایند^{۱۳} اعمال

(۱) بوحمة الله تعالی اسم اصل را 'رب' ده نامه (۲) اصل 'ربود' تعالی، اما رب ده نامه (۳) اصل: و می (۴) : امانه عن العدل (۵) در نامه رنادمی حسب دعوی: و کتب اخر (۶) در ده ده عدد احوال انورند ده اسم مبرحم و خط مس (۷) را بوحمة کرده اسم (۷) اصل: و مسر (۸) مقرر در اصل *

خود باید ترسید ۵ از اهل تقدیر ۵ با طبیعتی جاهل گفت: اول نفس خود را اصلاح کن پس بدن عیوی [دا] مداوات نمای ۵ چون کمی ترا مدح گویند بدانچه در تو نباشد ائمن مباش از وی [که] مذمت کند ترا چیزی که در تو نباشد ۵ شرمت طعنه گری است و مرد حکیم متغلب شود تا متعبد و مواظب بر اندازد (وامر) شرعی نباشد ۵

٢٢- ابو القرج الجائلي الطيب [تتمه نوره ٢٢]

9b و او را تصانیف بسیار در انواع علوم هست لا سیما در منطقی، (9b) هر چند
شیخ اعلی سیه تهجین و مذمت تصانیف او کرده است و گفته که حقش
ایست [که] تصانیف او را بر فروشنده رد کنند و شمشیر بر وی بگردانند،
و طاهر ابن مخی بر^۳ مراح گمان حسد است که میان ارباب علم متداول باشد،
و تصنیف لطیف او را در گمّت و دیگر رسائل هست، و عارف و عالم بوده
است لغات یونانی و رومی، و شیخ ابوعلی هر چند بر تقدّم او در صناعت
طب معترفست لکن در رسائل او اعتراضات می کند و می نویسد که: اوالهرج
سابق است در صناعت طب الاّ معیان او بعضی سقطست و بعضی مستقیم^۴،
و از مطالعه کتابی از مصنّعات او در علل اشیا استدلال تعجّرش در انواع

(۱) تصحیح حدیث (۲) - درجیم حدیث و ماخذ را نگار آورده است در ادای - طالب اصل این روایت (۳) اصل : درجیم حدیث و ماخذ را نگار آورده است در ادای - طالب (۴) درجیم حدیث و ماخذ را نگار آورده است در ادای - طالب

عالم، همچنانک آفتاب که تاثیر می‌کند درین عالم و آتش که تاثیر او در انست^۱ و هم از بخنان اوست: هرگاه که حجت تو در کریم ثابت شود در اکرام تو امراید و چون بر فرومایه ثبوت یابد بد حواه تو گردد و بر توانمزا سگالیدن گیرد^۲ درویشی که خود را بتوانگر مانده می‌کند همچنانست که آماهیده که خود را بفر به تشبیه کند^۳ بخیل را تعامل از کماه بزرگ آسان تر نماید از پاداش کردن اندک نیکوئی را^۴ علم شریر ضعیف مفس چون عرض او نماید طعن او بر مقدّمه آن اقدام نماید [و] وجود اهل دانش در روزگار خویش نخواهد که^۵ بخیل همان مقدار که از مال خود بخیل می‌کند از عرض خود بخاوت می‌نماید^۶

- ۱۰ و از گفتنهای اوست: چون دولت اقبال کند شهوات خادم عقل گردد و چون ادبار نماید^۷ عقل خدمت شهوات کند چون مصاحبت و ملازمت مردم عقل کنی رضا [ی] او طلب و اگر چه حاشیه و خندهش ناراضی باشند ورنجیده، و اگر خدمت جاهلی کنی استرضا [ی] حواشی و خدمش واجب دان و از تفکر ورنجش خطر او^۸ آتش و مردمش حراست بر پادشاهان و حاکمان مستی زیرا که ایشان حدس نمائند و هیچ سده رس می‌پوشد بنگاه^۹ ۱۵ دارنده^{۱۰} مرد دلیر حسن ذکر و زیم نیکو را بر بقا احتیاد کند (10b) و 10b بد دل را بر حسن ذکر راحت^{۱۱} نهند اول چهری ده عد از خرابی جهان

(۱) درین موضع، «دانی» است «دانی» (۲) «دانی» است «دانی» درین موضع (۳) «دانی» است «دانی» درین موضع (۴) «دانی» است «دانی» درین موضع (۵) «دانی» است «دانی» درین موضع (۶) «دانی» است «دانی» درین موضع (۷) «دانی» است «دانی» درین موضع (۸) «دانی» است «دانی» درین موضع (۹) «دانی» است «دانی» درین موضع (۱۰) «دانی» است «دانی» درین موضع (۱۱) «دانی» است «دانی» درین موضع

بمراض و بانی و غیره واقع شود که مردم را [فنا کنند] ضروری ملایس و
 ما کله تراخت [بوز] همه از آن مردم طالب نیک و گزیده او شوند و حصون [و]
 شهرها بنا کنند تا از^۱ سباع خوارای این* باشد و خویشان را نیز از تعرض
 یکدیگر نگاه دارند و چون فرزندان متابع و متمسک پدر و اجداد شوند
 تعصب میان ایشان واقع گردد^۲ و بهرج و مرج و اضطراب سرایت کند*
 پس ضرورت مستدعی ظهور صاحب شرعی می شود که ایشانرا دعوت کند
 بیک چیز که صلاح حال و آل را^۳ متضمن باشد *

۲۳- الحکیم ابو القاسم الکرماتی [تتمه نمرة ۲۴]

از متذید حکماء متعذر بوده است، میان او و شیخ ابو علی سینا
 مناظرتی رفته است که مفضی شده به شجر قیامت مستلزم سوء الادب، و ابو علی
 او را بضاعت^۱ بضاعت^۲ منطوق نسبت کرده است و ابو القاسم ابو علی
 را باطل و مغایله منسوب گردانیده.

از آیه ت اوست: تاثیر علویات به تقدیر* حق سبحانه تعالی دو
 معلولیت کس میسر تواند شد، [که] احد اسفل مربوطست با علی و عتاب با جاهل
 چون^۳ طلب صحت بیانی از بابینا*.

(۱) در نه دهمه (۲) اصل: سنام و: واری آمین (۳) در تکملة ندارد
 (۴) این بدلتی است در اصل از هر قالب نسخته (۵) بضاعت را بتصحیح جدید
 و تصحیح مبدل کرده اند عبارت دهمه این شواهد است و نسخته... الى قلة العلیة
 تصحیح المصطلح (۶) مدرجه از هفت احوال کرماتی که در دهمه آورده است
 منطوق دو را... (۷) اصل و تقدیر (۸) اصل: طالب صحت
 باید از دهمه و نسخته است و نسخته است و نسخته *

۲۳- ابو الفتح علی بن محمد الکاتب البقی [نقمة نمره ۲۵]

حکیمی شاعر بوذه است از خدم ملوک آل سامان و از ندمای امیر
خلفا بن احمد^۱ والی سیستان و نیمروز* و چون امیر سبکتکین بُست را
مستخلص گردانید او را استغلام^۲ فرمود، و از کُتاب^۳ و نواب^۴ حضرت
سلطان محمود بن سبکتکین شد و بعد ازان از خراسان بسبب استشعاری که
او را حاصل آمد، مزعج^۵ کشته بموراء النهر و ترکستان افتاد و آنجا متوفی
گشت، و از اشعار اوست:

و للامور مواقیت ^۶ مقدرة	مکل امر له حد و میزان ^۷
فلا تکن عجلاً فی الامر تطلبه	فلیس یحمد قبل النضج بحران ^۸
یا ایها العالم المرضی سیرته	ابشر فانت [بفیر] الماء دیان ^۹
و یا اخا الجهل لو أصبحت فی الجحیم	فانت ما بینها لاشک طمان
و قوله: اتی الله و الزم هدی دینه	و بعدها فاطلب الفلسفه
و دغ عنک قوماً یعیسونها	فلفلسفه المرء فلل السفه

(۱) ابن ردادنی سب از مدرج^۱ (۲) دعس ردادنی سب از مدرج^۲ (۳) در دمه^۳ (۴) امیل دعس تصحیح از وی دمه ون^۴ (۵) در اصل دادد از روی معین
عربی ون نوشته شد (۶) امیل استغلام (۷) رب نه حواسی نقمة
(۷) نقمة نمری (۸) امیل دعسوها (۹) امیل: فل سغه ننه مثل
معین دعس در دمه دمه او امیل احمد بن اسحق العرمفی سب
که مدرج حدف کرد *

را استنطاق نمود و مدت یکسال و نیم استراحت منام لیل و نهار بر خود
 مخطوط و حرام گردانید و بجز مطالعه کتب پیروی نپرداخت و اگر در مسئله
 مشکل متعیر شدی و بر حل آن طفره یافتی بمسجد جامع حاضر شدی و
 عبادت و نماز کردی و بتفرع و ابتغال حل آن مشکل از ^۱ (الله تعالی مسألت
 نمودی تا حق سبحانه و تعالی آن متعلق بروی بکشادی، و هر شب چون
 بخانه باز آمدی چراغ بر افروختی و بکتابت و قرائت مشغول شدی و چون
 خواب بروی غلبه کردی یا ضعیفی در مزاج قفرس نمودی قدسی از شراب
 صرف تفرج کردی بخلاف حکماء قدما چون افلاطون و غیره که همه زهاد
 و عباد بوده اند، او علی سنت و شعار ایشانرا تغییر کرد و بشرب نهم و
 [استغراق] شهبازی مشغوف و مشغول شد، و دیگر حکما که پس او بودند
 در مسق و انهمالك بدو اقتدا کردند، فی الجمله جمیع انواع علوم را حایز گشت
 و بحسب امکان انسانی بخدایبره واقف شد، و هر چه در آن وقت بدانشست
 تا آخر عمر چیری زیادت نگشت از منطق و ریاضی و طبعی فارغ گشت
 و در تحصیل علم ریاضی مدلت بسیار نمود چه هر که ذوق حلاوت معقولات
 دریافت فکر او در ریاضیات ضعیف نماید، بعد از آن اقبال کرد بر علم الهی و
 کتاب ^۱ مدالطیه بیت چهل و نهم خواند و تمامت او را ^۲ محفوظ گشت
 و مع ذلک آراء معلوم داشت و مقصودش حاصل شد و یاس کلی روی
 نمود و خود است این کتابیست که سدید و طریق فهم آن بسته است،

(۱) مدالطیه (۲) کتاب الریاضیه (۳) اصل: مخطوطه

تا اتفاق افتاد که روزی در بازار صحافان طواف می کرد، محمد نامی دلال کتابی در مزاد انداخته بود، چون بمطالعه او علی رسید بواسطه عدم اعتقاد رد کرد، دلال گفت این را از من بپسندم بخر که مالکش محتاج است، چون بخرید آن مصنف ابو نصر فارابی بود در اغراض کتاب ما بعد الطبیعه، و در قرأت شروع نمود، در حال اغراض آن کتاب و معروضات معضلات^۹ و مشکلات آن بسبب آنک تمامت محفوظ داشت بروی منفتح شد و بدان فرحان و شادمان گشت، بحسه (بخشله) گرامند بر فقرا و مساکین تصدق نمود،

- 12a) و بادشاه ممالك مشرق و مغرب و خراسان در آن^۲ وقت امیر*
نوح بن منصور سامانی بود، و مرضی صعب در مزاجش طاری گشت که اطباء از معالجت آن^۳ استرداد نمودند و عاجز شدند، و اسم ابو علی، میان علما و حکما بتوقیر علم و قرأت، تمایز شده بود استحضار او نمودند و در معالجت شریک شد و بخدمت بادشاه متوسل گشت، و اول حکیمی که مبادمت و خدمت ملوک را اختیار کرد ابو علی بود، و از بلذشه نوح بن منصور اجازت دارا اکتب خواست و در اسک مدتی، مدت را مطالعه کرد و بر همه طهر شد و مرتبه هر کس از حکماء متقدم در ابواب علوم بشدت و اتمق افتاده
15 آن کتب خانه سوخته شد، بعضی حکما که خصماء ابو علی بودند تهمت نهادند که ابو علی سوختست تا تصنیف آن علوم نهیست نفس خود اضاقت کند و ماده نسبت آن هواید از ادبای مؤلفات آن منقطع گرداند

(۱) اصل: کتاب - (۲) مدرسی - و اسم در اصل: (۳) اصل: اسرداد ♦

و چون ابوعلی هژده ساله شد از تمامت علوم فارغ شده بود و تا آخر عمر او را هیچ علمی ریادت نگشت و متجدد نشد،

و ابوعلی عروضی در حواری او مقام داشت التماس نمود که کتابی جامع در حکمت صنیع کند، و ثلثی ساخته درین باب مشتمل بر اثبات سایر علوم بغیر از ریاضی که در آنجا زیادت مرتبه و سعادت در عقبی متصور نبود، و کتاب حاصل و محصول به بیست جلد بنام ابو بکر برقی خواندنی فقیهه تألیف کرده و کتبی^۱ بره و اثم^۲ در اخلاق بساخت،

و در سن بیست و (و) دو سالگی پدرش نماند و او متقلد اعمال دیوانی و اشتغال سلطنت گشت و چون امور سلطنت دولت سامانی مضطرب شد ابوعلی را از آنجا از عیاج حاصل آمده بگرگانجه و خوارزم انتقال افتاد، و محرم و حواریه شد علی بن مامون بن محمد که علاقه شاهان روزگار بود و نگانه مینوایه مدرسه بیست و وزیر خود حواریه^۳ ابو الحسن السهلی که محبت علم و حکمت و ذریه تربیتش فرمود، ابوعلی در آن وقت در زبیه فقها بود با ذراعه و طیلان و تحت الحک و او را مشهره خرج الیوم اثبات کرد، بعد از آن از حواریه برون آمد بنسا و آورد رست، و از آنجا طوس و آسمان^۴ و بینسا^۵ در آمد، و از آنجا بجا بزم رست بزم حواریه و از آنجا بزرگان اندید بر عزم حده امیر سمس المعالی و وس و رست و وس را از رفته بودند (12b) و حسن کرده در بعضی

(۱) حدیث: حدیث و حدیث و حدیث (۲) حدیث: حدیث و حدیث

تخلع که در آنجا ویات یافت، و ابوعلی را^۱ در آنجا مرخصی صحت افتاد، و بعد از
انتعاشی و صحت کتب بسیار تصنیف کرد، و^۲ فهرست مصنوعات او برین
موجبست:

- (۱) کتاب الاشارات مجلده (۲) کتاب المجموع مجلده (۳) کتاب
الحاصل و المحصول مجلدا (کذا) (۴) کتاب القانون اربع [اربعه] مجلدات (۵) ه
کتاب الفیات (۶) کتاب الهدایة (۷) کتاب القولج مجلده (۸) کتاب
نسیان العلم [لسان العرب] ۹ عشره مجلدات (۹) کتاب الادویه القلیة مجلده (۱۰)

(۱) در سبب نسب از آن روی ۴ ستم را مرورش در دهستان عارض شد رگ نه
تتمه ص ۴۵ (۲) این فهرست می الجملة مطابق است نه فهرست نامه (اما
در سبب اسامی کتب نام مطابق نسب و احداثاً اسامی است نه مدفوز در نامه
را در می آورد و در حوزت - امر احداثی داد - در موضع برای سهولت
مراجعت مقابل هر عدد فهرست مدن در فوسش عدد همان کتب در فهرست نامه
در چ کرده می شود.

۱ (۱۳) ۲ (۵) ۳ (۶) در نامه می گویند - الحاصل و المحصول
مجلد اندک - یعنی در سبب خلقت است ۴ (۹) در نامه مثل ذره عدد
مجلدات قانون را نه چهار منحصراً کرده و لکن در آن القسطی و علون نه چهارده
۵ (۱۱) ۶ (۱۲) ۷ در نامه ندارد - اما رت نه ترجمه این است در
نسب القسطی - علون ۸ (۱۰) است این اسم ظاهر، اما در سبب لسان العرب است و
اسم - - - - -
در نامه (ح ۱ ص ۴۵۶ نمره ۶۳) در رساله دفع الامم - - - - -
ظاهر در متن ذکر این رساله نهمه ۹ و ۱۰ (۱۶) و (۱۷) ۱۱ - - - - -
نامه مدفوز است اما در ص ۵۶ دگوس آمده است - در - - - - -
۱۲ (۱۸) است نه حواشی نامه ۱۳ (۱۹) اصل الحواشی الهی
۱۴ و ۱۵ (۲۰) و (۲۱) ۱۶ و ۱۸ (۲۲) و (۲۳) ۱۷ - - - - -
تتمه در اصل و الحواشی الهی - ۱۹ و ۲۱ (۲۷) ۲۰ (۲۹) ۲۲ (۳۱)
۲۳ و ۲۷ (۳۲) ۳۱ - - - - -

کتاب الموجز مجلد (۱۱) کتاب الحکمة المشرقية مجلد (۱۲) کتاب الحکمة القدسية
 مجلد (۱۳) کتاب بیان ذوات الالهة مجلد (۱۴) کتاب البدأ و المعاد مجلد
 (۱۵) کتاب المعاد مجلد (۱۶) کتاب المصداق [المقتضيات]،
 و از رسائل است: (۱۷) رسالة في القضاء والقدر (۱۸) رسالة في الأجرام العلويات
 (۱۹) رسالة في المنطق بالشعر (۲۰) رسالة التحفة (۲۱) رسالة في الحروف
 (۲۲) رسالة في مختصر اقليدس (۲۳) رسالة في النهاية و اللانهاية
 (۲۴) رسالة في يقظان (۲۵) رسالة في أن ابعاد الجسم غير ذاتية (له)
 (۲۶) رسالة في الهنداء (۲۷) رسالة [مسائل] جرت بينه و بين فضلاء العصر،

و بعد ازان به دئی رفت بخدمت بادشاه مجد الدوله ابو طالب دستم ابن
 ۱۰ صخر الدوله و مادرش سیده خاتون، و ایشان چون حال کجالات نفسانی او شنیده
 بودند در تعظیم او بکوشیدند، و مجد الدوله را علت ماخولیا بردماغ^۲ متطرق [شد]*
 و شیخ ابو علی معاشرت صواب کرد و مدتی آنجا اقامت شد و کتاب مسدا
 و معاد آنجا ساخت، و چون سمس الدوله برادر مجد الدوله قصد قتل هلال
 ابن بدر حسویه کرد و لشکر بغداد را مهزم گردانید شیخ ابو علی ضرورت
 ۱۵ از دئی بقزوین [رفت] و از آنجا بهمدان انتقال نمود بخدمت ملکه و حاکمه
 آنجا رفت و بنویسندگی دیوان خالصات او مشغول گشت، و با ملک
 شمس الدوله اتمام معرفتش افتاد و معاشرت مرض قولنج صعب او بر وجه
 صواب کرد و بانواع حلاخ و تشریفات مخصوص شد و وزارتش را
 نقل نمود.

(۱) امل بضم ' (۲) اصل مطبوع ' اعطس را اندک باب امل آورده
 است (۳) اصحاب حدیث

و آلبیات از کتاب شفا تمام کرد، بعد از آن بادشاه تاج الملك بن شمس الدوله
او را بمکاتبه و مصادقات ملك علاء الدوله^۴ متهم گردانید [ه] در قبض آورد
و در قلعه^۵ زندان [مردجان]^۶ محبوس کرد و در آن محبس کتاب سی یقظان
و رساله الطیر^۷ و کتاب قولنج و ادویه قلبی تصنیف کرد،

پس از آن در زین متکر با برادر خود محمود از همدان بیرون رفته
متوجه اصفهان گشت و ملك علاء الدوله کا کو خواص خود را با مرکب و
جایب و آئین و اسباب تجمل باستان فرستاد، و باعزاز و اکرام تمام در محله
کوی گنبد بختانه عبدالله^۸ بن هنی^۹ فرو آمد، و شبها آدینه بخدمت مجلس
علاء الدوله حاضر آمدی و چون آغاز تکلم کردی همگنان با زانوی ادب در
آمده مستمع و مستفید شدند، و سلطان [محمود] بن سبکتگین و پسرش
سلطان مسعود بغیر از ملك علاء الدوله کا کورا هیچ آفریده^{۱۰} را از ملوک
دوی زمین در عقد اعتبار نمی آوردند^{۱۱} و میخواستند که شیخ بمحضرت
ز^{۱۲} ایشان آید.

روزی پیش علاء الدوله ذکر خلای که در تقاویم بسبب رصد های

(۱) اصل: منبر (۲) اصل: بردوان (۳) اصل: رساله
للطیر (۴) بخلاف این ترجمه در ندمه نوسده اس که شرح ادویه قلبیه را در اول
و رودش به همدان تصدیق کرده (۵) در تئمه می گوید که شیخ را از محبس
ملعه ده همدان آوردند و از همدان منتکّر شده ناصفهان رفت (۶) تئمه: کور
کند: ق: کور کلند: ح: کوکلند: چهار مقاله ص ۴۳: کوی گنبد (مثل متن)
در نداد (۷) ق: ح: ابن بابی (۸) درین موضع زیادتی هست در
تئمه (۹) راه دوم تصحیح جدید است (۱۰) در تئمه ندارد: بعایش جمله
دارد که متعلق بابن علاء الدوله است (۱۱) بتصحیح جدید

و شیخ ابو علی را تجارب عجیب (و) غریب در معالجت حاصل آمد در
جزوی چند تعلیق کرد و ضایع گشت، و از تجارب او آنست که روزی صدای
صحن طاری شد، بدانست که ماده نیست که از حجاب شش^۱ (سر؟) فرو می
آید و شاید بوز که نوری انعامد، فرمود تا برف بسیار بیاوردند و در خرقه
کتن پیچیدند و سر را بدان بپوشانید، موضع سر قوی گشته از قبول نزول
ماده منع شد و خلاص یافت، و در خوازم زنی مدتها بمرض سل مبتلا
بود، فرمود که از شرابها بغیر از گلشکر چیزی تناول نکند، تا صد من گلشکر
بخورد و شفا یابد،

شیخ چون از جرجان^۲ این مسایل را در جزوی نوشت و پیش
ابو القاسم حکیم کرمانی فرستاد ابو القاسم وقت^۳ اصفرار در فصل تابستان آن
جزو را پیش شیخ بگذاشت، چون بیرون آمد شیخ بعد فراغ نماز حقن پنج
جزو، هر جزوی ده ورق، ر دح فرعون^۴ مفرط در حل و شرح مشکلات
آن بنوشت و هم^۵ در شب پیش ابو القاسم فرستاد، همگان متعجب گشتند، و
بعد از آن هشت سال (در^۶) ساختن رعد مشغول شد،

و چون محاربه میان شیخ عمید ابو سهل حمدونی نایب سلطان مسعود

(۱) دیک نه حواسی آمده، و نه اول الی حجاب رأسه، (۲) ظاهر
اول این عبارت ناقص است، و او برای این در جمله عبارت اصل در این
موضع حساسه و مسامحه را بکار برده، بقول صاحب زنده سیم چون مطلق نفعات
را تصدع کرد و این کتاب نه سترار رسد علمای آنجا سیهات خود را در جزوی
نموده اند، حد ابو القاسم فرستادند و حکم آن جزو را نه سیم رسانند، (۳) اصل:
احضار، (۴) در آمده اند، (۵) شیخ بقول صاحب زنده این جزوها را بعد
از ده روز صاحب فرستاد، (۶) او ادب فدا سی

بری (14a) و میان علاء الدوله واقع گشت پس ازان سلطان مسعود اصفهان
مستخلص گردانید و خواهر علاء الدوله را اسیر گرفت شیخ ابوعلی در میان
در آمده گفت: این خاتون باذشاه زاده و کفو تست^۱ اگر او را در* عقد
نکاح آوری اصفهان عفواً صغراً بر تو مقرر گردد، سلطان مسعود آن وصلت
با تمام رسانید، و چون علاء الدوله دیگر باره محاربه آغاز کرد سلطان فرستاد
که خواهرت را بر ندان لشکر تسلیم کنم تا فضااحت شود، شیخ ابوعلی در
جواب نوشت که این خاتون بمنزله منکوحه تست و اگر طلاقش دهی مطلقه
تو باشد و غیرت بر شوهران باشد نه بر برادران، سلطان عظیم متأثر گشت و
خواهر علاء الدوله را عزیزاً مکرماً باز پیش برادر فرستاد.

بعد ازان شیخ عمید ابو سهل حمدونی و اشکر کرد بر خانه شیخ
بهموم کردند و امتعه و کتبش را عارت نمودند و اما کتاب حکمت قدسیه^۲
در کتب خانه سلطان مسعود بن محمود در عزین بود تا اشکر عز در سه
ست و اربعین و جسمایه باشارت ملک حسین عوری بسوختند.

و شدخ رئیس قوی مزاج بوزنست و شب و روز استیفا(ی) لذات
جسمی و سرخ قوی شوی و زبول و ... لذات جسمی خود دغل.
ت: قولنج و مزاحش مستولی کشب^۱ و نزدیک دور هسب: در ...
بعد ازان صرعی که بعه قولنج می باشد طاری شد، هر روز ...
بدر کرس در ادویه ... (۲) کسر ... قولنج را ... بخش ... یا بعد

(۱) ... (۲) ... (۳) ...

٢٦-الحكيم ابو ريحان محمد بن احمد البيروني [تتمة نمرة ٢٨]

از مشاهیر مهندسان بود، و مدت چهل سال در بلاد هند تحصیل علوم را سفر کرده، و مصنف بسیار از وی یادگار ماند چنانچه يك شتر واد ریادت بود، و قانون مسعودی که نام سلطان مسعود بن محمود تالیف کرده است عرّة واحد هه صف اوست، و او را: اوعلى و هه بمره و هه پاخته بوده است و در بخور معمرات خوضی و نعمتی نداشت، و بیرون که منشا و وار اوست از بلاد نیست که طیب هوا و صفاء آب و نزاهت اطراف مشهور است، و انّ الدرّ من انّ الحرف،

و از سخنان اوست: مرتبه و خطر بدشاهان اران برتر است که

محرمات و مکاتبات با آنکه ام کنند

دش را از مهر و احتیاج حروف کمتر از همه کس باشد اما خطرو
بردیگیش هلاک بیشتر از همه کس تواند بود. پس واجب آن بود که او
خس را در ده روز و پنج شب از او جدا کند و نخواهد شد
و آنچه سپردیم نفعدم نخواهد داشت

احمد بن محمد را دست نم زد باطل کند . ۱۵

مدد کمی واری بود که ^۳بندبر امور از مبر ودا مسغنی شود.

(۱) و (۲) - ۱۰۰ (۱) - ۱۰۰ (۲) - ۱۰۰ (۳) - ۱۰۰

۲۷- الحکیم ابو الحسن علی بن دامناس العوفی [تتمه نمبر ۲۹]

او را رساله لطیف در تفسیر اقسام موجودات هست، آورده است که
یضه مرع بغایت رطب است از رای غلبه آب و هوا و آتش در آن، و نقصان
طبعیت زمین و منته و زردی آن مرع نسبت طبعیت هوا دارد و سدیده اش
نسبت طبعیت آب، از آن جهت مرع پرنده است، (و) بسبب آنکه ماده خاکی
دروکت و آب الصور او را دندان نیافریده است،^۱

هر که^۲ خیر باشد^۳ و ه اخلاق حکما متعلق نشود هیچ کس را درو
خیری متصور نتواند بود،

فضایل مدرا همه حیر است و ذایل مدرا همه شره و الله اعلم ..

۲۸- (15a) ابو علی عیسی بن اسحق بن زرعه فیلسوف [تتمه نمبر ۳۰]

حکیمی و ضل و منطقی که در او را^۴ در^۵ است که در اینجا بیان
کرده است که حکمت قوی ترین یعنی و بزرگترین داعیه است شرح و در اینجا
آفته که: هر که دعوی می کند که حکمت مخالف شرعست و هر چه خلاف
شرع بود مفسد شرع باشد^۶ مدعی خود برها (ن) ثابت نگردانیده
باشد، زیرا که کبری در قیاس او کلیاً صحیح نمی آید از بهر آنکه ترکیب

(۱) لفظ صغر المذنب، الذی یلوه و یزله و یزله (۲) مدحهم و مدحهم و مدحهم و مدحهم (۳) اصل خبر و از تصحیح
و اصل و اصل (۴) اصل و زرع (۵) مطابق رسم خط اصل (۶) اصل:
مدعی به

قیاسی چنین کند که : حکمت مخالف شرعت [و هر چه مخالف شی است]
مفسد اوست تا نتیجه دهد که حکمت مفسد شرعت. يك کبری منوع است
چه حلاوت^۲ مخالف بیاضت* و مفسد او نیست، و صورت محقق داده
است و مفسد او نیست و هم در اینجا گفته است که هر که میگوید که
ناظر در صناعت منطقی بشریت استخفاف میکند بحقیقت آنکس شریعت
ملعن میباشد... زیرا که این سخن در وقت آن سخن است که کسی گوید که
شریعت بدعت و تحقیق ثروت ندارد، و این همچنانست که کسی را درمی چند
سره شد و آرا باقدان اصبر و اهران خیر انوار نمود و اینکه فی که
الله را از معروف مد و بروش آن مصوری بسد^۳

۲۹- الحکیم ابن سنان الطیب [تتمه نمرة ۳۱]

۱۰

حکیمی و ضل و طبیبی حاذق بود، و از دوستان و مخلصان حکیم
ابو الخیر که ذکر او مقدم بود، و از کلمات اوست :

من بعد از چوین بستم و حفظ احکام چون عمرت و هدایمه خانه
را از پند و ستون چاره بسد

۱۵

تمت هوای مس ائت يك ساعده اشد و الم رود ناری

(۱) من بعد از چوین بستم و حفظ احکام چون عمرت و هدایمه خانه
(۲) من بعد از چوین بستم و حفظ احکام چون عمرت و هدایمه خانه
(۳) من بعد از چوین بستم و حفظ احکام چون عمرت و هدایمه خانه
(۴) من بعد از چوین بستم و حفظ احکام چون عمرت و هدایمه خانه
و من بعد از چوین بستم و حفظ احکام چون عمرت و هدایمه خانه

عیب نفس خود را جویان باش تا مردم بهیچ نفس تو عالم تراز
تو نباشند ۵

اصلاح امور [و] قضا یا باستواری و محکی دای و شدت و بسیاری زحمت
منوط تواند بود ۵

۵ عنوان و نمره مروت پادشاهان محبت علم و علما و رحمت رضعما و
اجتهاد در مصالح عامه مردم است ۵

۳۰- الحکیم ابن هرون [زهرون] ۱۴ الحرای
[آئمه نمره ۳۲]

طبیعی آماهر و حکیمی فاخر* بوده است خصوصاً در علم ریاضت و
۱۰ طب، و ادکلمات اوست:

دای صایب آرایش شیم، موکست .

مشورت با مردم عالم خیر، دلیر، صغی، که حسود باشند باید کرد
زیرا که بزدل کارها تنگ فرآورد و بفخیل در طلب غایات تقصیر نماید و
15b حریص بی (15b) استیصال و نمی آلات و اسدب طایب اهور شود

۱۵ و مشورت با مردم عامل باید کرد که مردم عامل همچون طدیپ
حاذق است که چون در حال مریض را تأملی کرد در غرق و تقسره و لون،

(۱) ... در ... (۲) در ...، نمره ۳۹ ام
"نمره ۳۹" ...

بر باطن مزاج بیمار چنان مطلع شد که بیمار را آن اطلاع دست ندهد پس
بر حسب آن وقوف و اطلاع بر معالجت اقدام نماید.

۳۱- [العالمی] الطیب، [تتمه نمبر ۳۳]

حکیم ابو الخیر او را پسندیده است و ویراثا و مدح گفته^۱ و در
زبان حرد افضل و اکمل حکما بود خصوصاً در طب.* و از حکم اوست:^۲
هر چه در ذات تو ترا سود دارد طالب آن باش و اگر چه متضمن افتخار
تو نباشد و هر چه ترا زیان دارد در دنیا و در عقی تارک آن شو و اگر چه
متضمن افتخار علی رشد

و هر حکیمی که در حال مرض خود به معالجت خود استبداد نماید و
اگر چه طبیبی حاذق بود متعرض و در طئه خطا داشته باشد.^۳

۳۲- [احکیم] ابن سیار الطیب، [تتمه نمبر ۳۴]

از مشاهیر اطباء عصر خود بوده اند و در معالجت اصحاب حمیات
تدبیر شفی داشته، او را تصانیف حکمت و طب بسیار و از وی
مقبول است که:

ادراک معالی امور اکثرت اعوان و اعداء کن: نه یکی صلحاء
اعوان میسر شود.

(۱) ادب اعوان الی... (۲) این ایام... (۳) ادب اعوان الی...
(۴) ادب اعوان الی... (۵) ادب اعوان الی...

۳۳- ابو سلیمان محمد بن طاهر السجستانی [تتمه نمبر ۳۶]

مصنف کتاب صَوَانِ الْحِصَّةِ است، و او را تصانیف بسیار است در معقولات چون رساله^۱ اقتصاص طرق فضایل و رساله دیگر در محرك اول، و از^۲ محققان اوست: قیاس علم آن مقدار کلیست که با عدم معرفت آن بدان متعذرید، و ذل جهات ازاج معلوم می شود که ممکن از آن مستنکفند: فضیلت در خداوندان ماصب و اخطار زیت و آرایش است.

۳۴- ابو حامد احمد بن ابی اسمراری [تتمه نمبر ۳۷]

حکیمی متقی و فیلسوف^۱ متشراح مبرز بوده است و مخفی منقح در تصانیف ریاضی و معقولات دارد،

از حکمت اوست: سزاوارتر چیزی که مرد بران صبر کند آنست که بتغییر و تبدیل آن هیچ تدبیر و سعی نتواند بود: نماز با خشوع و سجود و ... جزو تدبیر و سعی و تدبیر و ... و مظلومی که ظلم نکند سعی او لاشک مستوجب اهدا

۳۵- ابو الوفا السوزگانی [تتمه نمبر ۳۸]

از اصیلان محل اعلی بوده است در ریاضت (۱) و حساب و دلائل

(۱) از او رساله^۱ در حساب و دلائل و ... (۲) در هندسه و ...

(۳) در حساب و دلائل و ... (۴) در حساب و دلائل و ...

ابوعلی از غایت خوف و رعب در شب بگریخت و پیش امیر الاسراء
شام رفت و آن امیر اموال بسیار او را اجری و وظیفه کرد، ابوعلی گفت که
مرا قوت يك روز و يك كبرك و خادم كهائت است، هرچه ریادت ازین
تواند بود اگر نگاه دارم خادم تو باشم و اگر بخرج صرف كنم اتلاف مال
تو کرده باشم،

و یکی از امراء سمن که او را مرید بختی بهاء (و) استعددت بخدمت
ابوعلی آمد، ابوعلی بخت . من اجرت تعلیم هر ماه صد دینار خواهم، امیر
احابت کرد و سه سال پیش او مقیم شد، و چون مراجعت می نمود ابوعلی
بخت . آن من که بن داده تو . ان محتاج نری له من . من ترا می آزمودم
چون بدافتم که مال را برد تو خطری نیست محمود حرد را در تعلیم و
ارشاد تو بذل کردم و یمن بدان که هیچ اجرت و رشوت و هدیه در اقامت
حرد نپسندیده باشد.

و حکم ابوعلی هبته بنایت و ریح و مودد و متشرع نوده است و اوامر
شر . . . مضیه نموده.

و در بعضی رسائل آورده که . اوضاعی را . الام حركات^۱ است و به
تخیل کرده ام، اگر اوضاعی دیگر را . لایم آن حركات نیز تخیل کنم
و نمی داند، چون رهن قسم نیست بران که به^۲ تغییر از آن اوضاع وضعی
چند مناسب و . لایم آن حركات . تواند بود، (۱۷۱) و این رساله ۱۷۱

آنرا تصنیف اوست،

و در این کتاب جمعی عارض شده، هرگاه که از قابضات چیزی تناول
[کردی] چون شرابِ سفرجل و قرص تابشیر پیوست بر مزاجش غالب شدی،
و چون بویید شد از صحرای ای دریغ که هندسه و علم طب بوفات
من ضایع و باطل خواهد گشت و بغیر از تسلیم نفس بخالق و باری تعالی
نمانده است، و بعد از مقاسات اسهال يك هفته متوجه قله گشت و گفت:
ایک المراجع و المصیر یا ربّ علیک توکلّت و الیک اُتیب، و وفات یافت،

و از کلمات اوست: چون سخن نیکو از آن کسی بیایی بخود نسبت مکن
و باستعدادت از آن * اکثافاً؛ که فرزندان سدر و سخن بسخن [در] ملحق
تواند بود، چون سخن بیکو کمی را بخود نسبت کنی عیری نیز نقصان و ردایل
خود را بتو نسبت کند و امت: و معتظت حکماء و ارجه اندک باشد منتقص
منفعت بسیار تواند بود.

۳۸- ابوسهل الکوهی: تتمه نمرة ۳۰

در دیانِ شاداب و عنقوانِ عمر در بازار شیشه بازی کردی تا عنایت
ازلی توفیق بخش او گشت (و) او را از زمره خواص گردانید؛ در علم حیل
و جرّ اتّقال متحرّکه و غوامض آن ضایع بتحقیق و تدقیق مخصوص

(۱) تصنیف (۲) اصل: بدایه (۳) اصل: لذات (۴) در آن

موضوع در این امرالاسمه، در نذمة دارد که «رحم آنها را گذاشته است»

بود و [۱] نگشت نمای روزگار خویش، در کبر سن علم ادب با قسامه تحصیل کرد
و بتصفیف کتب در این فن اشتغال نمود و مستفیدان روزگار از انوار فواید او
استفادت کردند، و او [با] توقیر^۱ در فضایل و^۲ معالی صورتی زیبا داشت
چنانکه دیده از مطالعه کمال او روشن گشتی،

- و از فواید اوست: اگر خطا کرده بنزد [د] تو پوزشی آورد نگر تا قبول
عذر او را بکشد و روی و خردش دری تلفی نمی. هر تنک در دوری او از هر غمی
مسهجوری باشد و^۳ در قربنش در [ار] هر بلایی اقتران، چه قول عذر با طلاق
وجه از چنان کسی شورا نیدن عیش و با بخت بیدار و خرم دلی ستره کردن باشد^۴
و بدایت سلیم تو بر دهن روز نیست که هر کاری که اقدام نمایی بر
حقیقت [حقیقت^۵] آن اقدام [اقدام^۶] حجت و اثبات بیست توانی کرد^۷
و غم از بخت اوست: هر [کر] سلامت می باید بروی باز که از خوشتن
دوستی سلامت نباید تا بدخواهان در ایذا و شکست از و بروی چیره نگردند^۸

و من المحدثین و من المجتهدین و من المتأخرین و من المتقدمین (التمایز^۹)

تأتمه نموده

- صاحب زنج (f. 17b) عدلی اوست، در فن هندسه و نجوم یگانه
و عقید المثل رود کار خرد بوده است، در فن هندسه و همچنین در عربیت

(۱) در احوال و (۲) احوال و (۳) احوال و (۴) احوال و (۵) احوال و (۶) احوال و (۷) احوال و (۸) احوال و (۹) احوال

۱ ماهر و فاضل ایام بود لیکن از ۲ علوم حقیقی و عقاید یقینی* چندان بهره
نبرد و در این علوم و فنون و هندسه تصانیف است چون زیج علی، و کتابی
در مساحت، و کتابی در جبر و مقابله، و زیج بتائی را تهذیب نیکو کرد و
مرجش در تهذیب آن زیج ۳ ارسای (؟) بود ۴

۵ و در بعضی از کتب او از کلمات او مسطور باشد که مرکز جصاص در
مرتبۀ چون بانی نباشد و همچنین (بانی) بمهندس نرسد، مهندس نظامیوس است
و بانی بتائی، و مرتبه من بنسبت بایشان مرتبه جصاص دارد ۶

۷. ابن اعلم الشریف السغدادی، ۱۰۲۲ هـ

۸ منشأ و مولدش در بغداد بود و شرف ۹ نسبت داشت ۱۰ احمد طیار
۱۱ علیه السلام، و مهندسان متفق ۱۲ اند بر آنکه تقویم ۱۳ زیج از زیج او
درست تر است و بصواب نزدیکتر اما او روزی زیج خود را در آب
انداخت و جز نسخه نا درست از آن یافت نشد، و او را علمی تمام
بهندسه و معرفتی کامل بقانون فیثاغورسی از موسیقی بوده است و هر چند
خوی مجانبین داشته است لیکن بطریق رمی ۱۴ من غیر ۱۵ رام سختی چند که پسندیده
نبرد و مغز دانش است از وی مرویست، چنانکه میگوید: ۱۶ تاحلیس شهر یاران

(۱) برای ابن برکت رب له ص ۵۰ س ۹ (۲) - را د ۱۰ - م از معقولات
اسب ۱ عبار نمۀ ابن سب، لم دنا له فی اله - ولات نصب ۱ (۳) ۵۰۱
الرحالی [الرحالی؟] (۴) در دمه وادی هس در دن - موضع ۱ (۵) اصل
نسب ۱ (۶) اصل ۱ - د ۱ (۷) اصل ۱ : زامی ۱ (۸) اصل (در هر دو جا) ۱۰۰
نمۀ ۱ کن ۱ اما مع اله لوک مریما و اما مع الزهاد مندلا ۱

[هستی] کلهراف باش، تا انیس راه داران [زاهدان هستی] راه دو
[زاهد شو] *

۳۱- ابو الحسن کوشیار بن لقان با شهری کفی
[لقمه نمبر ۳۳]

در فن هندسه صاحب قرآن جهان بود و کتابی چند که تصنیف کرده
است مثل زیج بالغ و زیج جامع و مجل در نجوم و مکمل در معرفت
اصطربلاب، در تعریف و بیان تغرد او در فن حوذ هریک اذانت
گواهی عدلست،

و از بخندِ حکمت آمیز ارست: هر گاه که دو شخص طالب يك
چيز باشند از ایشان بر هر يك عيب آن مطالب پوشيده باشد بی شفقى او ۱۰
بر نفس خود پيش خرد پوشيده نماند *

۴۲- محمد بن ایوب الطبری اتمه نمبر ۴۴

حد او نه^۱ زنج بامثالہ نجومی، و با فضایل عالی صاحب دولت و حظ
ندم و دہ است،

[illegible]

* و آن مضاف اوست که به معنی از اکابر ذی نوشته است: شکیهائی و
 ۱۸۸ و ادسردی^۲ سستی را بتوانائی، بدل گرداند و دشواری [را] (18a) باسانی و
 مرد را بهر مرادی برساند و خداوند آن ز هر باری سبکبار گردد *

۳- ابو الصقر عبدالعزیز بن عثمان^۳ القدیسی الهاشمی
 [تتمه عمره ۳۵ه]

در نجوم بهتر از محل او مصنفی نکرده اند، و گفته است: نسبت
 مدخل او در نجوم با کتب دیگر در آن من چون نسبت کتاب حماسه است
 با دیگر دواوین در اشعار عربی،

و از کلمات اوست: بدوستی کسی واثقی باش که ترا از بهر فضیلت
 ۱۰ نفسانی از ادراك حقایق و صفات جمیله دوست دارد، چه همچنانک این
 خصایل لازم ذات تو خواهد بود، دوستی او نیز پاینده باشد * هر آنکسی
 که زخارف این جهانی در چشم او چنانک در واقع آن چنان است از
 حقارت و رذالت، آن چنان حقیر^۴ نماید، و نفس عزیزش از استغراق در تیار
 بحار قدوسیت ازان رتر^۵ اشد که بدن مغالک^۶ طلبهای نکرد در چشم جهانیا [ن]
 ۱۵ * پر دل و ناشکوه باشد *

(۱) اصل: رادمردی^۲ (۲) ندده الصوب^۳ (۳) اصل: العنسی^۴ (۴)
 اصل: امامت^۵ (۵) اصل: بردل^۶ (۶) رب به تتمه برای راددی درین
 موضع *

[illegible][illegible]

گفت، من از روی عقیدت و راه مذهب پیوسته مخالف اطباء بود [ام]، و
 بقیة عمر سلوک بر آن میج خواهد بود، و خدای بر من رحمت کند اگر مخالف
 عقیدت خود کنم یا متابعت طبیبی ورزم! چون چنین گفت من برخاستم و
 بیرون آمدم، بعد ازان تناول غسل مصفی کرد و عصیده کرم، و در آن حال
 سرد شد،

و از کثرت دانش و ای اوست. نمی دانم در دست که نفس خود بدان
مشغول دارد، و دانش را در نفس خویش برنگذارد، جهان را در چشم خود
حقیر شمارد و از سلطان شهوت بپروان آید، و در باری و هرل ضعیف بشود
و در جدّ نماند، و مکر که در حالی که او را از آردن آن بپوشاید
خواست * دیگری را ملامت نکند، و شکایت مکن مکر نزد کسی که او را
نزد تو واقعی باشد. زمره حکما می خردمند بر تن خویش بیش از
وادی خویش احبب نکند و در آنچه دریافتن آن مستحیل باشد کوشش
بیهوده نکند، و بسوی آنچه آزاد در خود نبیند ننگد، و مال خویش بقدر
آنچه به ضرورتش بخواهد بدهد. و در آنچه او را از دست ندهد
دانشی بیکی داشته باشد. و در آنچه او را استطاعت نماند.

١٩١١-١٩١٢ (١٩١١) العالم اوسبيل المسيحي ١٩١٢-١٩١٣

و در حدیق حللی و دهیق علمی مدد سب الخطاب و روی مستولی بود

(1)

[illegible]

و دران فن تصانیف بسیار دارد، تولّد او در گرگان بود و منشأ و تعلّم
 بهداد^۱ و آنکه که خوارزمشاه مامون بن محمد او را^۲ [باز^۳] داشت کتابی
 در تعبیر از بهر خزانه او بساخت که در لطف نظیر نداشت، و او در ملت
 نصرای و ذلکین و کیسیا بر عدت^۴ نصاری در پیامدی بل کی عبادت
 در مقام حوذ کردی،

و از حکم و فواید اوست: از مردمان گرامی تر آنست که او را
 حسبی باشد که هجوت او کدر در نسب، و بخششی کی یاری دهدش بر مکادم،
 و دلاوری کی صرا او بشد بر عزّ و خیر نوزمند در هر حالی امید باید
 داشت و از شرّ دانا در جمع احوال بید ترسند نوزمند تا تواند
 حوشتن را از آموزش به مردمان نور دارد هر کرا از خرد و دانش بهره
 نیست صورت نیست بی جان، و این او سهل کتابی تصنیف کرد در نفس، بعد
 از آن آوا ترجمه کرد، و دران کتب یاد کرده است کی: هر کرا بدانچه
 در دست دارد از خواسته نرسندی نیست باضافت مال دیگران با مال خود
 نرسد نکرد، زیرا کی دینده آدمی بهیچ چیز سیر^۵ نکرد،

۱- ابو نصریای بعلی بن عدی، زائمه نموده ۳۸ [

۲- فضل و فیلسوفی کامل، از شاگردان شیخ ابو نصر فارابی

(۱) - (۲) - (۳) - (۴) - (۵) در این موع

[بروسط] طلوع یابد ظهور یابد * هر حکیمی کی زیادت از ضرورت مال طلب
 [گفته اند] علم حکمت دارد لیکن ذوق حکمت ندارد * در هر امری کی
 واقع شود آندوه بخورد و در ازاله آن می کوشد و در آنچه واقع نشد پشیمان
 مماند و اندیشه دوش می کشد و در آنکه مقدور ناچار^۲

۵ بهمنیار در شهر سنه ثمان و نهمین و اربعایه وفات یافت بعد از
 وفات شیخ ابو علی بسبی سال،

۳۸- الحکیم ابو نصر [و الصواب ابو منصور] الحسین بن طاهر

ابن زبیل [تتمه نمبر ۵۰]

اصفهانى الاصل و^۱ المولد بوده از حواصّ تلامذه شیخ ابو علی، بعضی
 گفته اند کی مات مجوس داشت، ایکن بتحقیق نبیوسته است، علوم ریاضی
 نیکو دانسی و در صامت موسیقی بی نظیر وقت خویشین بوده، شفا را اختصار
 کرد و کبیری در موسیقی تصنیف کرد و رساله حی بن یقظان را مشروح
 گردانید، و در اینجا گفته است کی حی عذارتست از نفس کل و یقظان
 عذارتست از عقل، زیرا کی بیدار بزنده مانده ترست از حقه، و او قانع
 است بر نفس، و درین اشارت بترتیب موجودات متراجه متسلسله،

(۱) ۱۰۰ - ۱۰۱ - ۱۰۲ - ۱۰۳ - ۱۰۴ - ۱۰۵ - ۱۰۶ - ۱۰۷ - ۱۰۸ - ۱۰۹ - ۱۱۰ - ۱۱۱ - ۱۱۲ - ۱۱۳ - ۱۱۴ - ۱۱۵ - ۱۱۶ - ۱۱۷ - ۱۱۸ - ۱۱۹ - ۱۲۰ - ۱۲۱ - ۱۲۲ - ۱۲۳ - ۱۲۴ - ۱۲۵ - ۱۲۶ - ۱۲۷ - ۱۲۸ - ۱۲۹ - ۱۳۰ - ۱۳۱ - ۱۳۲ - ۱۳۳ - ۱۳۴ - ۱۳۵ - ۱۳۶ - ۱۳۷ - ۱۳۸ - ۱۳۹ - ۱۴۰ - ۱۴۱ - ۱۴۲ - ۱۴۳ - ۱۴۴ - ۱۴۵ - ۱۴۶ - ۱۴۷ - ۱۴۸ - ۱۴۹ - ۱۵۰ - ۱۵۱ - ۱۵۲ - ۱۵۳ - ۱۵۴ - ۱۵۵ - ۱۵۶ - ۱۵۷ - ۱۵۸ - ۱۵۹ - ۱۶۰ - ۱۶۱ - ۱۶۲ - ۱۶۳ - ۱۶۴ - ۱۶۵ - ۱۶۶ - ۱۶۷ - ۱۶۸ - ۱۶۹ - ۱۷۰ - ۱۷۱ - ۱۷۲ - ۱۷۳ - ۱۷۴ - ۱۷۵ - ۱۷۶ - ۱۷۷ - ۱۷۸ - ۱۷۹ - ۱۸۰ - ۱۸۱ - ۱۸۲ - ۱۸۳ - ۱۸۴ - ۱۸۵ - ۱۸۶ - ۱۸۷ - ۱۸۸ - ۱۸۹ - ۱۹۰ - ۱۹۱ - ۱۹۲ - ۱۹۳ - ۱۹۴ - ۱۹۵ - ۱۹۶ - ۱۹۷ - ۱۹۸ - ۱۹۹ - ۲۰۰ - ۲۰۱ - ۲۰۲ - ۲۰۳ - ۲۰۴ - ۲۰۵ - ۲۰۶ - ۲۰۷ - ۲۰۸ - ۲۰۹ - ۲۱۰ - ۲۱۱ - ۲۱۲ - ۲۱۳ - ۲۱۴ - ۲۱۵ - ۲۱۶ - ۲۱۷ - ۲۱۸ - ۲۱۹ - ۲۲۰ - ۲۲۱ - ۲۲۲ - ۲۲۳ - ۲۲۴ - ۲۲۵ - ۲۲۶ - ۲۲۷ - ۲۲۸ - ۲۲۹ - ۲۳۰ - ۲۳۱ - ۲۳۲ - ۲۳۳ - ۲۳۴ - ۲۳۵ - ۲۳۶ - ۲۳۷ - ۲۳۸ - ۲۳۹ - ۲۴۰ - ۲۴۱ - ۲۴۲ - ۲۴۳ - ۲۴۴ - ۲۴۵ - ۲۴۶ - ۲۴۷ - ۲۴۸ - ۲۴۹ - ۲۵۰ - ۲۵۱ - ۲۵۲ - ۲۵۳ - ۲۵۴ - ۲۵۵ - ۲۵۶ - ۲۵۷ - ۲۵۸ - ۲۵۹ - ۲۶۰ - ۲۶۱ - ۲۶۲ - ۲۶۳ - ۲۶۴ - ۲۶۵ - ۲۶۶ - ۲۶۷ - ۲۶۸ - ۲۶۹ - ۲۷۰ - ۲۷۱ - ۲۷۲ - ۲۷۳ - ۲۷۴ - ۲۷۵ - ۲۷۶ - ۲۷۷ - ۲۷۸ - ۲۷۹ - ۲۸۰ - ۲۸۱ - ۲۸۲ - ۲۸۳ - ۲۸۴ - ۲۸۵ - ۲۸۶ - ۲۸۷ - ۲۸۸ - ۲۸۹ - ۲۹۰ - ۲۹۱ - ۲۹۲ - ۲۹۳ - ۲۹۴ - ۲۹۵ - ۲۹۶ - ۲۹۷ - ۲۹۸ - ۲۹۹ - ۳۰۰ - ۳۰۱ - ۳۰۲ - ۳۰۳ - ۳۰۴ - ۳۰۵ - ۳۰۶ - ۳۰۷ - ۳۰۸ - ۳۰۹ - ۳۱۰ - ۳۱۱ - ۳۱۲ - ۳۱۳ - ۳۱۴ - ۳۱۵ - ۳۱۶ - ۳۱۷ - ۳۱۸ - ۳۱۹ - ۳۲۰ - ۳۲۱ - ۳۲۲ - ۳۲۳ - ۳۲۴ - ۳۲۵ - ۳۲۶ - ۳۲۷ - ۳۲۸ - ۳۲۹ - ۳۳۰ - ۳۳۱ - ۳۳۲ - ۳۳۳ - ۳۳۴ - ۳۳۵ - ۳۳۶ - ۳۳۷ - ۳۳۸ - ۳۳۹ - ۳۴۰ - ۳۴۱ - ۳۴۲ - ۳۴۳ - ۳۴۴ - ۳۴۵ - ۳۴۶ - ۳۴۷ - ۳۴۸ - ۳۴۹ - ۳۵۰ - ۳۵۱ - ۳۵۲ - ۳۵۳ - ۳۵۴ - ۳۵۵ - ۳۵۶ - ۳۵۷ - ۳۵۸ - ۳۵۹ - ۳۶۰ - ۳۶۱ - ۳۶۲ - ۳۶۳ - ۳۶۴ - ۳۶۵ - ۳۶۶ - ۳۶۷ - ۳۶۸ - ۳۶۹ - ۳۷۰ - ۳۷۱ - ۳۷۲ - ۳۷۳ - ۳۷۴ - ۳۷۵ - ۳۷۶ - ۳۷۷ - ۳۷۸ - ۳۷۹ - ۳۸۰ - ۳۸۱ - ۳۸۲ - ۳۸۳ - ۳۸۴ - ۳۸۵ - ۳۸۶ - ۳۸۷ - ۳۸۸ - ۳۸۹ - ۳۹۰ - ۳۹۱ - ۳۹۲ - ۳۹۳ - ۳۹۴ - ۳۹۵ - ۳۹۶ - ۳۹۷ - ۳۹۸ - ۳۹۹ - ۴۰۰ - ۴۰۱ - ۴۰۲ - ۴۰۳ - ۴۰۴ - ۴۰۵ - ۴۰۶ - ۴۰۷ - ۴۰۸ - ۴۰۹ - ۴۱۰ - ۴۱۱ - ۴۱۲ - ۴۱۳ - ۴۱۴ - ۴۱۵ - ۴۱۶ - ۴۱۷ - ۴۱۸ - ۴۱۹ - ۴۲۰ - ۴۲۱ - ۴۲۲ - ۴۲۳ - ۴۲۴ - ۴۲۵ - ۴۲۶ - ۴۲۷ - ۴۲۸ - ۴۲۹ - ۴۳۰ - ۴۳۱ - ۴۳۲ - ۴۳۳ - ۴۳۴ - ۴۳۵ - ۴۳۶ - ۴۳۷ - ۴۳۸ - ۴۳۹ - ۴۴۰ - ۴۴۱ - ۴۴۲ - ۴۴۳ - ۴۴۴ - ۴۴۵ - ۴۴۶ - ۴۴۷ - ۴۴۸ - ۴۴۹ - ۴۵۰ - ۴۵۱ - ۴۵۲ - ۴۵۳ - ۴۵۴ - ۴۵۵ - ۴۵۶ - ۴۵۷ - ۴۵۸ - ۴۵۹ - ۴۶۰ - ۴۶۱ - ۴۶۲ - ۴۶۳ - ۴۶۴ - ۴۶۵ - ۴۶۶ - ۴۶۷ - ۴۶۸ - ۴۶۹ - ۴۷۰ - ۴۷۱ - ۴۷۲ - ۴۷۳ - ۴۷۴ - ۴۷۵ - ۴۷۶ - ۴۷۷ - ۴۷۸ - ۴۷۹ - ۴۸۰ - ۴۸۱ - ۴۸۲ - ۴۸۳ - ۴۸۴ - ۴۸۵ - ۴۸۶ - ۴۸۷ - ۴۸۸ - ۴۸۹ - ۴۹۰ - ۴۹۱ - ۴۹۲ - ۴۹۳ - ۴۹۴ - ۴۹۵ - ۴۹۶ - ۴۹۷ - ۴۹۸ - ۴۹۹ - ۵۰۰ - ۵۰۱ - ۵۰۲ - ۵۰۳ - ۵۰۴ - ۵۰۵ - ۵۰۶ - ۵۰۷ - ۵۰۸ - ۵۰۹ - ۵۱۰ - ۵۱۱ - ۵۱۲ - ۵۱۳ - ۵۱۴ - ۵۱۵ - ۵۱۶ - ۵۱۷ - ۵۱۸ - ۵۱۹ - ۵۲۰ - ۵۲۱ - ۵۲۲ - ۵۲۳ - ۵۲۴ - ۵۲۵ - ۵۲۶ - ۵۲۷ - ۵۲۸ - ۵۲۹ - ۵۳۰ - ۵۳۱ - ۵۳۲ - ۵۳۳ - ۵۳۴ - ۵۳۵ - ۵۳۶ - ۵۳۷ - ۵۳۸ - ۵۳۹ - ۵۴۰ - ۵۴۱ - ۵۴۲ - ۵۴۳ - ۵۴۴ - ۵۴۵ - ۵۴۶ - ۵۴۷ - ۵۴۸ - ۵۴۹ - ۵۵۰ - ۵۵۱ - ۵۵۲ - ۵۵۳ - ۵۵۴ - ۵۵۵ - ۵۵۶ - ۵۵۷ - ۵۵۸ - ۵۵۹ - ۵۶۰ - ۵۶۱ - ۵۶۲ - ۵۶۳ - ۵۶۴ - ۵۶۵ - ۵۶۶ - ۵۶۷ - ۵۶۸ - ۵۶۹ - ۵۷۰ - ۵۷۱ - ۵۷۲ - ۵۷۳ - ۵۷۴ - ۵۷۵ - ۵۷۶ - ۵۷۷ - ۵۷۸ - ۵۷۹ - ۵۸۰ - ۵۸۱ - ۵۸۲ - ۵۸۳ - ۵۸۴ - ۵۸۵ - ۵۸۶ - ۵۸۷ - ۵۸۸ - ۵۸۹ - ۵۹۰ - ۵۹۱ - ۵۹۲ - ۵۹۳ - ۵۹۴ - ۵۹۵ - ۵۹۶ - ۵۹۷ - ۵۹۸ - ۵۹۹ - ۶۰۰ - ۶۰۱ - ۶۰۲ - ۶۰۳ - ۶۰۴ - ۶۰۵ - ۶۰۶ - ۶۰۷ - ۶۰۸ - ۶۰۹ - ۶۱۰ - ۶۱۱ - ۶۱۲ - ۶۱۳ - ۶۱۴ - ۶۱۵ - ۶۱۶ - ۶۱۷ - ۶۱۸ - ۶۱۹ - ۶۲۰ - ۶۲۱ - ۶۲۲ - ۶۲۳ - ۶۲۴ - ۶۲۵ - ۶۲۶ - ۶۲۷ - ۶۲۸ - ۶۲۹ - ۶۳۰ - ۶۳۱ - ۶۳۲ - ۶۳۳ - ۶۳۴ - ۶۳۵ - ۶۳۶ - ۶۳۷ - ۶۳۸ - ۶۳۹ - ۶۴۰ - ۶۴۱ - ۶۴۲ - ۶۴۳ - ۶۴۴ - ۶۴۵ - ۶۴۶ - ۶۴۷ - ۶۴۸ - ۶۴۹ - ۶۵۰ - ۶۵۱ - ۶۵۲ - ۶۵۳ - ۶۵۴ - ۶۵۵ - ۶۵۶ - ۶۵۷ - ۶۵۸ - ۶۵۹ - ۶۶۰ - ۶۶۱ - ۶۶۲ - ۶۶۳ - ۶۶۴ - ۶۶۵ - ۶۶۶ - ۶۶۷ - ۶۶۸ - ۶۶۹ - ۶۷۰ - ۶۷۱ - ۶۷۲ - ۶۷۳ - ۶۷۴ - ۶۷۵ - ۶۷۶ - ۶۷۷ - ۶۷۸ - ۶۷۹ - ۶۸۰ - ۶۸۱ - ۶۸۲ - ۶۸۳ - ۶۸۴ - ۶۸۵ - ۶۸۶ - ۶۸۷ - ۶۸۸ - ۶۸۹ - ۶۹۰ - ۶۹۱ - ۶۹۲ - ۶۹۳ - ۶۹۴ - ۶۹۵ - ۶۹۶ - ۶۹۷ - ۶۹۸ - ۶۹۹ - ۷۰۰ - ۷۰۱ - ۷۰۲ - ۷۰۳ - ۷۰۴ - ۷۰۵ - ۷۰۶ - ۷۰۷ - ۷۰۸ - ۷۰۹ - ۷۱۰ - ۷۱۱ - ۷۱۲ - ۷۱۳ - ۷۱۴ - ۷۱۵ - ۷۱۶ - ۷۱۷ - ۷۱۸ - ۷۱۹ - ۷۲۰ - ۷۲۱ - ۷۲۲ - ۷۲۳ - ۷۲۴ - ۷۲۵ - ۷۲۶ - ۷۲۷ - ۷۲۸ - ۷۲۹ - ۷۳۰ - ۷۳۱ - ۷۳۲ - ۷۳۳ - ۷۳۴ - ۷۳۵ - ۷۳۶ - ۷۳۷ - ۷۳۸ - ۷۳۹ - ۷۴۰ - ۷۴۱ - ۷۴۲ - ۷۴۳ - ۷۴۴ - ۷۴۵ - ۷۴۶ - ۷۴۷ - ۷۴۸ - ۷۴۹ - ۷۵۰ - ۷۵۱ - ۷۵۲ - ۷۵۳ - ۷۵۴ - ۷۵۵ - ۷۵۶ - ۷۵۷ - ۷۵۸ - ۷۵۹ - ۷۶۰ - ۷۶۱ - ۷۶۲ - ۷۶۳ - ۷۶۴ - ۷۶۵ - ۷۶۶ - ۷۶۷ - ۷۶۸ - ۷۶۹ - ۷۷۰ - ۷۷۱ - ۷۷۲ - ۷۷۳ - ۷۷۴ - ۷۷۵ - ۷۷۶ - ۷۷۷ - ۷۷۸ - ۷۷۹ - ۷۸۰ - ۷۸۱ - ۷۸۲ - ۷۸۳ - ۷۸۴ - ۷۸۵ - ۷۸۶ - ۷۸۷ - ۷۸۸ - ۷۸۹ - ۷۹۰ - ۷۹۱ - ۷۹۲ - ۷۹۳ - ۷۹۴ - ۷۹۵ - ۷۹۶ - ۷۹۷ - ۷۹۸ - ۷۹۹ - ۸۰۰ - ۸۰۱ - ۸۰۲ - ۸۰۳ - ۸۰۴ - ۸۰۵ - ۸۰۶ - ۸۰۷ - ۸۰۸ - ۸۰۹ - ۸۱۰ - ۸۱۱ - ۸۱۲ - ۸۱۳ - ۸۱۴ - ۸۱۵ - ۸۱۶ - ۸۱۷ - ۸۱۸ - ۸۱۹ - ۸۲۰ - ۸۲۱ - ۸۲۲ - ۸۲۳ - ۸۲۴ - ۸۲۵ - ۸۲۶ - ۸۲۷ - ۸۲۸ - ۸۲۹ - ۸۳۰ - ۸۳۱ - ۸۳۲ - ۸۳۳ - ۸۳۴ - ۸۳۵ - ۸۳۶ - ۸۳۷ - ۸۳۸ - ۸۳۹ - ۸۴۰ - ۸۴۱ - ۸۴۲ - ۸۴۳ - ۸۴۴ - ۸۴۵ - ۸۴۶ - ۸۴۷ - ۸۴۸ - ۸۴۹ - ۸۵۰ - ۸۵۱ - ۸۵۲ - ۸۵۳ - ۸۵۴ - ۸۵۵ - ۸۵۶ - ۸۵۷ - ۸۵۸ - ۸۵۹ - ۸۶۰ - ۸۶۱ - ۸۶۲ - ۸۶۳ - ۸۶۴ - ۸۶۵ - ۸۶۶ - ۸۶۷ - ۸۶۸ - ۸۶۹ - ۸۷۰ - ۸۷۱ - ۸۷۲ - ۸۷۳ - ۸۷۴ - ۸۷۵ - ۸۷۶ - ۸۷۷ - ۸۷۸ - ۸۷۹ - ۸۸۰ - ۸۸۱ - ۸۸۲ - ۸۸۳ - ۸۸۴ - ۸۸۵ - ۸۸۶ - ۸۸۷ - ۸۸۸ - ۸۸۹ - ۸۹۰ - ۸۹۱ - ۸۹۲ - ۸۹۳ - ۸۹۴ - ۸۹۵ - ۸۹۶ - ۸۹۷ - ۸۹۸ - ۸۹۹ - ۹۰۰ - ۹۰۱ - ۹۰۲ - ۹۰۳ - ۹۰۴ - ۹۰۵ - ۹۰۶ - ۹۰۷ - ۹۰۸ - ۹۰۹ - ۹۱۰ - ۹۱۱ - ۹۱۲ - ۹۱۳ - ۹۱۴ - ۹۱۵ - ۹۱۶ - ۹۱۷ - ۹۱۸ - ۹۱۹ - ۹۲۰ - ۹۲۱ - ۹۲۲ - ۹۲۳ - ۹۲۴ - ۹۲۵ - ۹۲۶ - ۹۲۷ - ۹۲۸ - ۹۲۹ - ۹۳۰ - ۹۳۱ - ۹۳۲ - ۹۳۳ - ۹۳۴ - ۹۳۵ - ۹۳۶ - ۹۳۷ - ۹۳۸ - ۹۳۹ - ۹۴۰ - ۹۴۱ - ۹۴۲ - ۹۴۳ - ۹۴۴ - ۹۴۵ - ۹۴۶ - ۹۴۷ - ۹۴۸ - ۹۴۹ - ۹۵۰ - ۹۵۱ - ۹۵۲ - ۹۵۳ - ۹۵۴ - ۹۵۵ - ۹۵۶ - ۹۵۷ - ۹۵۸ - ۹۵۹ - ۹۶۰ - ۹۶۱ - ۹۶۲ - ۹۶۳ - ۹۶۴ - ۹۶۵ - ۹۶۶ - ۹۶۷ - ۹۶۸ - ۹۶۹ - ۹۷۰ - ۹۷۱ - ۹۷۲ - ۹۷۳ - ۹۷۴ - ۹۷۵ - ۹۷۶ - ۹۷۷ - ۹۷۸ - ۹۷۹ - ۹۸۰ - ۹۸۱ - ۹۸۲ - ۹۸۳ - ۹۸۴ - ۹۸۵ - ۹۸۶ - ۹۸۷ - ۹۸۸ - ۹۸۹ - ۹۹۰ - ۹۹۱ - ۹۹۲ - ۹۹۳ - ۹۹۴ - ۹۹۵ - ۹۹۶ - ۹۹۷ - ۹۹۸ - ۹۹۹ - ۱۰۰۰ - ۱۰۰۱ - ۱۰۰۲ - ۱۰۰۳ - ۱۰۰۴ - ۱۰۰۵ - ۱۰۰۶ - ۱۰۰۷ - ۱۰۰۸ - ۱۰۰۹ - ۱۰۱۰ - ۱۰۱۱ - ۱۰۱۲ - ۱۰۱۳ - ۱۰۱۴ - ۱۰۱۵ - ۱۰۱۶ - ۱۰۱۷ - ۱۰۱۸ - ۱۰۱۹ - ۱۰۲۰ - ۱۰۲۱ - ۱۰۲۲ - ۱۰۲۳ - ۱۰۲۴ - ۱۰۲۵ - ۱۰۲۶ - ۱۰۲۷ - ۱۰۲۸ - ۱۰۲۹ - ۱۰۳۰ - ۱۰۳۱ - ۱۰۳۲ - ۱۰۳۳ - ۱۰۳۴ - ۱۰۳۵ - ۱۰۳۶ - ۱۰۳۷ - ۱۰۳۸ - ۱۰۳۹ - ۱۰۴۰ - ۱۰۴۱ - ۱۰۴۲ - ۱۰۴۳ - ۱۰۴۴ - ۱۰۴۵ - ۱۰۴۶ - ۱۰۴۷ - ۱۰۴۸ - ۱۰۴۹ - ۱۰۵۰ - ۱۰۵۱ - ۱۰۵۲ - ۱۰۵۳ - ۱۰۵۴ - ۱۰۵۵ - ۱۰۵۶ - ۱۰۵۷ - ۱۰۵۸ - ۱۰۵۹ - ۱۰۶۰ - ۱۰۶۱ - ۱۰۶۲ - ۱۰۶۳ - ۱۰۶۴ - ۱۰۶۵ - ۱۰۶۶ - ۱۰۶۷ - ۱۰۶۸ - ۱۰۶۹ - ۱۰۷۰ - ۱۰۷۱ - ۱۰۷۲ - ۱۰۷۳ - ۱۰۷۴ - ۱۰۷۵ - ۱۰۷۶ - ۱۰۷۷ - ۱۰۷۸ - ۱۰۷۹ - ۱۰۸۰ - ۱۰۸۱ - ۱۰۸۲ - ۱۰۸۳ - ۱۰۸۴ - ۱۰۸۵ - ۱۰۸۶ - ۱۰۸۷ - ۱۰۸۸ - ۱۰۸۹ - ۱۰۹۰ - ۱۰۹۱ - ۱۰۹۲ - ۱۰۹۳ - ۱۰۹۴ - ۱۰۹۵ - ۱۰۹۶ - ۱۰۹۷ - ۱۰۹۸ - ۱۰۹۹ - ۱۱۰۰ - ۱۱۰۱ - ۱۱۰۲ - ۱۱۰۳ - ۱۱۰۴ - ۱۱۰۵ - ۱۱۰۶ - ۱۱۰۷ - ۱۱۰۸ - ۱۱۰۹ - ۱۱۱۰ - ۱۱۱۱ - ۱۱۱۲ - ۱۱۱۳ - ۱۱۱۴ - ۱۱۱۵ - ۱۱۱۶ - ۱۱۱۷ - ۱۱۱۸ - ۱۱۱۹ - ۱۱۲۰ - ۱۱۲۱ - ۱۱۲۲ - ۱۱۲۳ - ۱۱۲۴ - ۱۱۲۵ - ۱۱۲۶ - ۱۱۲۷ - ۱۱۲۸ - ۱۱۲۹ - ۱۱۳۰ - ۱۱۳۱ - ۱۱۳۲ - ۱۱۳۳ - ۱۱۳۴ - ۱۱۳۵ - ۱۱۳۶ - ۱۱۳۷ - ۱۱۳۸ - ۱۱۳۹ - ۱۱۴۰ - ۱۱۴۱ - ۱۱۴۲ - ۱۱۴۳ - ۱۱۴۴ - ۱۱۴۵ - ۱۱۴۶ - ۱۱۴۷ - ۱۱۴۸ - ۱۱۴۹ - ۱۱۵۰ - ۱۱۵۱ - ۱۱۵۲ - ۱۱۵۳ - ۱۱۵۴ - ۱۱۵۵ - ۱۱۵۶ - ۱۱۵۷ - ۱۱۵۸ - ۱۱۵۹ - ۱۱۶۰ - ۱۱۶۱ - ۱۱۶۲ - ۱۱۶۳ - ۱۱۶۴ - ۱۱۶۵ - ۱۱۶۶ - ۱۱۶۷ - ۱۱۶۸ - ۱۱۶۹ - ۱۱۷۰ - ۱۱۷۱ - ۱۱۷۲ - ۱۱۷۳ - ۱۱۷۴ - ۱۱۷۵ - ۱۱۷۶ - ۱۱۷۷ - ۱۱۷۸ - ۱۱۷۹ - ۱۱۸۰ - ۱۱۸۱ - ۱۱۸۲ - ۱۱۸۳ - ۱۱۸۴ - ۱۱۸۵ - ۱۱۸۶ - ۱۱۸۷ - ۱۱۸۸ - ۱۱۸۹ - ۱۱۹۰ - ۱۱۹۱ - ۱۱۹۲ - ۱۱۹۳ - ۱۱۹۴ - ۱۱۹۵ - ۱۱۹۶ - ۱۱۹۷ - ۱۱۹۸ - ۱۱۹۹ - ۱۲۰۰ - ۱۲۰۱ - ۱۲۰۲ - ۱۲۰۳ - ۱۲۰۴ - ۱۲۰۵ - ۱۲۰۶ - ۱۲۰۷ - ۱۲۰۸ - ۱۲۰۹ - ۱۲۱۰ - ۱۲۱۱ - ۱۲۱۲ - ۱۲۱۳ - ۱۲۱۴ - ۱۲۱۵ - ۱۲۱۶ - ۱۲۱۷ - ۱۲۱۸ - ۱۲۱۹ - ۱۲۲۰ - ۱۲۲۱ - ۱۲۲۲ - ۱۲۲۳ - ۱۲۲۴ - ۱۲۲۵ - ۱۲۲۶ - ۱۲۲۷ - ۱۲۲۸ - ۱۲۲۹ - ۱۲۳۰ - ۱۲۳۱ - ۱۲۳۲ - ۱۲۳۳ - ۱۲۳۴ - ۱۲۳۵ - ۱۲۳۶ - ۱۲۳۷ - ۱۲۳۸ - ۱۲۳۹ - ۱۲۴۰ - ۱۲۴۱ - ۱۲۴۲ - ۱۲۴۳ - ۱۲۴۴ - ۱۲۴۵ - ۱۲۴۶ - ۱۲۴۷ - ۱۲۴۸ - ۱۲۴۹ - ۱۲۵۰ - ۱۲۵۱ - ۱۲۵۲ - ۱۲۵۳ - ۱۲۵۴ - ۱۲۵۵ - ۱۲۵۶ - ۱۲۵۷ - ۱۲۵۸ - ۱۲۵۹ - ۱۲۶۰ - ۱۲۶۱ - ۱۲۶۲ - ۱۲۶۳ - ۱۲۶۴ - ۱۲۶۵ - ۱۲۶۶ - ۱۲۶۷ - ۱۲۶۸ - ۱۲۶۹ - ۱۲۷۰ - ۱۲۷۱ - ۱۲۷۲ - ۱۲۷۳ - ۱۲۷۴ - ۱۲۷۵ - ۱۲۷۶ - ۱۲۷۷ - ۱۲۷۸ - ۱۲۷۹ - ۱۲۸۰ - ۱۲۸۱ - ۱۲۸۲ - ۱۲۸۳ - ۱۲۸۴ - ۱۲۸۵ - ۱۲۸۶ - ۱۲۸۷ - ۱۲۸۸ - ۱۲۸۹ - ۱۲۹۰ - ۱۲۹۱ - ۱۲۹۲ - ۱۲۹۳ - ۱۲۹۴ - ۱۲۹۵ - ۱۲۹۶ - ۱۲۹۷ - ۱۲۹۸ - ۱۲۹۹ - ۱۳۰۰ - ۱۳۰۱ - ۱۳۰۲ - ۱۳۰۳ - ۱۳۰۴ - ۱۳۰۵ - ۱۳۰۶ - ۱۳۰۷ - ۱۳۰۸ - ۱۳۰۹ - ۱۳۱۰ - ۱۳۱۱ - ۱۳۱۲ - ۱۳۱۳ - ۱۳۱۴ - ۱۳۱۵ - ۱۳۱۶ - ۱۳۱۷ - ۱۳۱۸ - ۱۳۱۹ - ۱۳۲۰ - ۱۳۲۱ - ۱۳۲۲ - ۱۳۲۳ - ۱۳۲۴ - ۱۳۲۵ - ۱۳۲۶ - ۱۳۲۷ - ۱۳۲۸ - ۱۳۲۹ - ۱۳۳۰ - ۱۳۳۱ - ۱۳۳۲ - ۱۳۳۳ - ۱۳۳۴ - ۱۳۳۵ - ۱۳۳۶ - ۱۳۳۷ - ۱۳۳۸ - ۱۳۳۹ - ۱۳۴۰ - ۱۳۴۱ - ۱۳۴۲ - ۱۳۴۳ - ۱۳۴۴ - ۱۳۴۵ - ۱۳۴۶ - ۱۳۴۷ - ۱۳۴۸ - ۱۳۴۹ - ۱۳۵۰ - ۱۳۵۱ - ۱۳۵۲ - ۱۳۵۳ - ۱۳۵۴ - ۱۳۵۵ - ۱۳۵۶ - ۱۳۵۷ - ۱۳۵۸ - ۱۳۵۹ - ۱۳۶۰ - ۱۳۶۱ - ۱۳۶۲ - ۱۳۶۳ - ۱۳۶۴ - ۱۳۶۵ - ۱۳۶۶ - ۱۳۶۷ - ۱۳۶۸ - ۱۳۶۹ - ۱۳۷۰ - ۱۳۷۱ - ۱۳۷۲ - ۱۳۷۳ - ۱۳۷۴ - ۱۳۷۵ - ۱۳۷۶ - ۱۳۷۷ - ۱۳۷۸ - ۱۳۷۹ - ۱۳۸۰ - ۱۳۸۱ - ۱۳۸۲ - ۱۳۸۳ - ۱۳۸۴ - ۱۳۸۵ - ۱۳۸۶ - ۱۳۸۷ - ۱۳۸۸ - ۱۳۸۹ - ۱۳۹۰ - ۱۳۹۱ - ۱۳۹۲ - ۱۳۹۳ - ۱۳۹۴ - ۱۳۹۵ - ۱۳۹۶ - ۱۳۹۷ - ۱۳۹۸ - ۱۳۹۹ - ۱۴۰۰ - ۱۴۰۱ - ۱۴۰۲ - ۱۴۰۳ - ۱۴۰۴ - ۱۴۰۵ - ۱۴۰۶ - ۱۴۰۷ - ۱۴۰۸ - ۱۴۰۹ - ۱۴۱۰ - ۱۴۱۱ - ۱۴۱۲ - ۱۴۱۳ - ۱۴۱۴ - ۱۴۱۵ - ۱۴۱۶ - ۱۴۱۷ - ۱۴۱۸ - ۱۴۱۹ - ۱۴۲۰ - ۱۴۲۱ - ۱۴۲۲ - ۱۴۲۳ - ۱۴۲۴ - ۱۴۲۵ - ۱۴۲۶ - ۱۴۲۷ - ۱۴۲۸ - ۱۴۲۹ - ۱۴۳۰ - ۱۴۳۱ - ۱۴۳۲ - ۱۴۳۳ - ۱۴۳۴ - ۱۴۳۵ - ۱۴۳۶ - ۱۴۳۷ - ۱۴۳۸ - ۱۴۳۹ - ۱۴۴۰ - ۱۴۴۱ - ۱۴۴۲ - ۱۴۴۳ - ۱۴۴۴ - ۱۴۴۵ - ۱۴۴۶ - ۱۴۴۷ - ۱۴۴۸ - ۱۴۴۹ - ۱۴۵۰ - ۱۴۵۱ - ۱۴۵

^۱ و ابو منصور کوتاه زندگانی بود، بعد از شیخ ابو علی بیست و دو سال بیش نزیست ^۲،

از صفهان ^۱ اوست: اندیشه در امور استقبالی ممکن چه ترا علم حاصل نیست بآنکه شر آن بتو خواهد رسید یا نه. هرگاه کی میان دشمنان مُعاداة افند اشتغال ایشان بیکدیگر ایشان را از تو مشغول دارد، و همچنین هرگاه ه کی قوت شهوی و قوت عضی متدرج شوند از استغلا ایشان بتمازغ با یکدیگر تو فارغ گردی ^۱ چون گزندی بتورسد سهل گیر و با خود میگوی کی ازین برتر تواند بود، و باشد کی این کی من او را مکروه می شمرد سبب خبری باشد مرا ^۲،

۱۰۹ الفقیه الحکیم ابو عبید عبدالواحد الجوزجانی
[تتمه نمره ۵۱]

از خواص شیخ ابو علی بود و از جمله بدهاء و خدام، و او شیخ را ران داشت کی کتاب شفا را جمع کرد و طرفی از علوم ریاضی و مشکلات و نون تأخریجات و رساله ^۱ علائیه الخلق کرد، و رساله ^۲ حی بن اخطان را شرح کرد ^۳ و مع ذلک از تلامذه شیخ ابرو که اخذت بر کسی ۱۵

(۱) رساله ^۱ علائیه الخلق (۲) رساله ^۲ حی بن اخطان (۳) رساله ^۳ علائیه الخلق (۴) رساله ^۴ علائیه الخلق (۵) رساله ^۵ علائیه الخلق (۶) رساله ^۶ علائیه الخلق (۷) رساله ^۷ علائیه الخلق (۸) رساله ^۸ علائیه الخلق (۹) رساله ^۹ علائیه الخلق (۱۰) رساله ^{۱۰} علائیه الخلق

یکی از اکابر گفته است: کان الحکیم ابو عبید فی مجلس الشیخ
 بسیار آهسته تلبیه مستقید،

و از [مختار] ابو عبید است: سه چیز است که اندک آن بهتر از
 بسیار آنست، قربت بادشاه و صحبت زبان و اموال *

^۲ غایت معرفت بشری بذات باری تعالی عجز است بادرک کمال او،
 [و این معرفت برهانی ست؟] ... *

[وجود؟] خیر است هر وجودی باشد (و) خیر مطلوبست *

آدمی می داند که بقای وجود ببقای نوع تواند بود و بقای نوع بتوالد
 و تناسل باشد، و از بهر این گفته اند: لا حز [ن] أعظم من حز [ن]
 هلاك الولد لانّ الوالد متیقّن بهلاك شخصه^۱ و یتخیّل بقاء جزء
 منه و هو الوالد، ... دشوادرتر از هلاك فرزند نیست زیرا که این شخص
 بقاء خود متیقّن است ایکن^۲ ی از وجود بقای تناسل می کند، چون
 فرزندی از او مفقود می شود آن امیدش منقطع می گردد *

آدمی بر جستن آنچه حصول آن متعذر باشد حریص است *

(۱) در متن موضع یک^۱ ملاحظه معروضه است از اصل ' (۲) اصل: ثائب
 (۳) از اصل: سه چهار لفظ معروضه است در متن موضع ' (۴) تکمیل جمله
 در فیهام دیده کرده شد ' (۵) اصل حز..... دون ' تکمیل از روی تلمه کرده
 شد ' (۶) اصل: و ' (نسخه صحیح از روی متن عربی) ' (۷) یک دو لفظ از
 ابتدای این حدیث معروضه شده ' ظاهراً جمله این طور بود: حزلی دشوادرتر از
 (۸) دو سه لفظ از متن موضع نیز معروضه شده *

از فوایدی که از وی منقو است : عَمَّاز خائن باشد هر چند سخن نصحا
 [نصحاء؟] گویند و آن بوازل باید که هشیار و بیدار دل و بی و زخمین
 حقیقی یعنی بر قوای عضی و شهوی آب و بش و زدر حلی راسی کرین
 تا درست اندیشه باشی و خوابی که بینی از اغماضات احلام نباشد و از عوایل
 کذب بسلامت مانی ۵

۵

۵۰-الاذب الحکمیه من المیزان فی التوفیق

حکیمی ادبی و فصل در حب اشعار دلاویز و لطیف ذوق آفر بود،
 و در حکمت و سایر علوم تصانیف بسیار داشت. کتاب "توفیق" او "نصواب"
 انونصر را درس است و در معنی و بی حوضی اثری. او را شاه اردان
 و ضل بوزند اند که ذکر ایشان در موضع خود خواهد آمد. دوری خطیب
 هرات را با او در زعتی افتاد. خطیب امت حق در روز جمعه در آن دو خطبه
 ترا بهرین گفتم. ادیب گفت: مرا از آن * بالك بیست از بهر آنکه تو در عمر
 خویش به هر جمعه این دعا کرده کی: اللهم اصلح العلمان بن فلان. و
 خدای مانی او را صلاح نداد و زدی و ز... ۷

۵۱-الحکیم ویموت من العجیب الواعظی

۱۵

طبعی و در فضی و حکمی کلامی. و مطلق و ملامتی و الهی و شعا

- (۱) فعل اردان در اندک و ازین جمله است (۲) اب ۵۱ ۵۰ ۵۴
 ص ۵۴ ۵۳ ۵۲ ۵۱ (۳) ۵۰ ۵۱ ۵۲ ۵۳ ۵۴ ۵۵ ۵۶ ۵۷ ۵۸ ۵۹ ۶۰
 ۶۱ ۶۲ ۶۳ ۶۴ ۶۵ ۶۶ ۶۷ ۶۸ ۶۹ ۷۰ ۷۱ ۷۲ ۷۳ ۷۴ ۷۵ ۷۶ ۷۷ ۷۸ ۷۹ ۸۰

تمام یاد داشت و تعلماً با اهل دنیا از خداوندان جاه و مال مخالفت نکردی،
 چنانکه **عمر بن الخطاب** علیه السلام بن الحسن البیهقی عامل هرات بجان
 آرزوه صحبت او داشتی [مؤمل دا] نیافتی، و از آن سبیل موت نفس عظیم
 21a داشت. چدن شایده ام که و بی شهر الملك را (21a) مرضی صعب عارض
 ۵ شد چنانکه معالجت میمون اضطرار یافت، چاره آن دیدی کی جمعی از اترک
 در خانه او نزول داد تا بضرورت میمون برقع حال با عامل محتاج کشت،
 چون بدر حله شهر الملك آمد [نفر] موذ تا او را باز داشتند تا او را
 معالجت کرد.

و از حکم جن پرور اوست: هرگاه کی ترا از خطائی حاجتی روا گرد
 ۱۰ زهر ت بران اقدام و خط معاودت نمائی و از صبر صواب محتسب نه گردی،
 چه سلامت بعد از خط اگر ناشد و سبیل قدرت تواند بود و خردمند
 آنست کی اثر بلائی باو نزول کند در طلب حیل دفع آن عاجز نگردد و
 حزم ایست^۱

و گفته اند او واسطی الاصل بود و خوژی المولد، و اقامت بهرات داشت

۱۵ - الحکیم ابو اامتج^۳ کوشک [تتمه نمره ۵۶]

حکیمی بود عارف با حزاء علوم حکمت، با ذکله ذهن و صفاء خاطر

(۱) اصل: اذرب (۲) در نسخه رقابتی حسب درجین مقوله (۳) اصل: کوشه مان کوشک ترجمه ن: کوشک عادات در نسخه این طور است: ابو الفتح کوشک بن حکما امج مدرج ثالداً بن را با کوشکی ضم کرده کوشکنان خوانده است

وجودت فکر، و بواسطه حسن اعتقادی کی سلطان مغفور سنجر انار الله برهانه بطرف او داشت اکثر کتب او در خزانه سلطان بوذی و سلطان را بمطالعه کتب او شغفی عظیم بود.

شیخ^۱ ابوالقاسم بهیقی می گوید: در ناحیت بهیقی علوی بوذ متکلم، او را سید علیک بن زید حسنی گفتندی، نیشاپوری بود، طواهر علم کلام یاد داشتی
۵ اما معنی چندان اطلاعی راشت، روزی این سید خلیک بمجلس ابوالفتح حاضر شد و ابوالفتح بر گنج آنکه از فضیلتی آن^۲ نواحیست از وی استنطاق نمود، علوی فصلی از طواهر کلام و طریق مطایفه فرو خواست و آنرا مکرر گردانید، ابوالفتح از انج کی بقت بضاعت او استدلال کرد بعد ازان از سید پرسید کی: بِمَ عَرَفْتَ أَنَّكَ انْشَانَ؟ گفت^۳ لم اقرأ ذلك فی کتابی، پس
۱۰ حاضران مجلس ازان جواب مضحک بخنده افتادند، چون بیرون آمد گفت: هَذَا الْحَكِيمُ نِيسَانِي عَنْ عَوَامِضِ الْخُرُوطَاتِ وَيَقُولُ بِمَ عَرَفْتَ أَنَّكَ انْشَانَ، وَاَنَا مِتَّكَ لَا عَلَيَّ الْخُرُوطَاتِ، قَالَ الشَّيْخُ ابُو الْقَاسِمِ: فَقُلْتُ لَهُ وَلَا بِالْمُسَوِّطَاتِ يَا سَيِّدِي.

و از حواهر کلمات اوست: بهرین معنی از معنی او زده است.
۱۵ اگر معنی یواز از تو آنچه نگفته باشی بهر کی^۴ بدانی، زیرا کی رسیدی فعل و قول از ملامت است و نه من و قول از، والسلام

(۱) ابوالقاسم بهیقی، (۲) نواحی، (۳) نواحی، (۴) نواحی، (۵) نواحی، (۶) نواحی

۱- نواحی، (۲) نواحی، (۳) نواحی، (۴) نواحی، (۵) نواحی، (۶) نواحی

۵۶- ابراهیم بن علی الحکیم [تتمه نمبر ۵۸]

۱ از اخص خواص شیخ ابو نصر^۲ و ملازم او بود و ندویان تصانیف ابو نصر او کرد، و او را در علم نفس و سایر علوم تصنیفات بسیارست، [در بعضی] از کتابها خود گفته باشد: التقسیم هبوط و التحلیل صعود^۳ و التحلیل^۴ و التقسیم خادمان للحد^۵ و الرهان خدمة التقسیم ۵ بتکثیر الوسائط و خدمة التحلیل^۶ بالا متقاد [کجا] ان حد الانسان يحلل الى حيوان [و] ناطق،

و قال: کل محدود متصور^۷ و ليس کل متصور محدود [۱] ۷

۷۵- الحکیم [ابو الحسن] علی بن احمد الحشوی

- تتمه نمبر ۵۹

۱۰

از متقدمین حکماست و تصانیف بسیار دارد، ازان^۱ ... کتب کی ذکر کرده است کی قدر عالم بصیر از هر جهتی کی او را توهم کی او را از سود و زدن بریست و از هیچه او را هم او شناسا کرداند بی بدز^{۱۰}

(۱) بعضی تصور هومی نامده را محدود نامده است (۲) ... و ...
(۳) ... از روی ... (۴) ... روح ...
(۵) ... (۶) ... (۷) ...
(۸) ... (۹) ... (۱۰) ...
(۱۱) ... (۱۲) ... (۱۳) ...
(۱۴) ... (۱۵) ... (۱۶) ...

[22a] و سطح مثلث را بگردانند تا بموضعی کی ابتداء حرکت ازان 22a
موضع بوده است [ب] از گردد، هر آینه سطح آن مثلث دران حرکت دودی
جسمی مخروطی را مرسوم آردانند، و نزد او ارنیوس از دائره در سطحی و
نقطه در بالای آن سطح، وقتی کی میان آن نقطه و محیط آن دائره [خطی
مستقیم را قائم کنند و آن خط را بر محیط آن دائره - خط] ادارت کنند شرط
آنکه آن نقطه ثابت باشد و وقتی کی خط - آن وضع دهند کی ابتداء حرکت
ازان موضع بوده است بر آردد (کدا)، شکل مخروطی بمحصول پیوندد،
والسلام *

۶- ابوالقاسم الحسین بن الفضل الرابع ^۱ نهمه نمرة ۶۲.

از حکماء اسلام بوذ و او جمع کرد میان شریعت و حکمت در
تصانیف خود، و از جمله مصدقات اوست عرّة التفریل و دُرّة النّوایل و کذاب
ذریعه و کذاب کلمات الصحابة و ^۲ خطّ او از * معقولات بیشتر بود،
و از لطائف مبدعات اوست کی در مدراً کتاب ^۳ تحصیل النشأتین و
تحصیل السعدتین خویش | می رد^۳.

۱۵ اَلَّذِينَ يَنْطَلِقُونَ وَلَٰكِنَ عَنِ الْهَوَىٰ. وَيَتَّبِعُونَ وَالِئَهُمْ عُرْضَةٌ

(۱) - ابوالقاسم الحسین بن الفضل الرابع (۲) - ابوالقاسم الحسین بن الفضل الرابع (۳) - ابوالقاسم الحسین بن الفضل الرابع (۴) - ابوالقاسم الحسین بن الفضل الرابع (۵) - ابوالقاسم الحسین بن الفضل الرابع (۶) - ابوالقاسم الحسین بن الفضل الرابع (۷) - ابوالقاسم الحسین بن الفضل الرابع (۸) - ابوالقاسم الحسین بن الفضل الرابع (۹) - ابوالقاسم الحسین بن الفضل الرابع

يَقْتَضِيهِمْ وَيَعْلَمُونَ وَلَكِنْ طَاهِرًا مِنَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيُجَادِلُونَ وَلَكِنْ بِالْبَاطِلِ
لِيُدْحِضُوا بِهِ الْحَقَّ وَيَحْكَوْنَ وَلَكِنْ حَكَمَ ابِلَا[هيلية] يَنْقُونَ وَيَدْعُونَ وَلَكِنْ
مَعَ اللَّهِ أَلَمَّا آخِرًا، وَ اِنْ كَانُوا بِالْأُصُورِ الْمُحْصُوسَةِ نَاسًا فَهَيْمُ* [كَمَا قَالَ]
امير المؤمنين علي بن ابي طالب عليه السلام اشده الرجل ولا رجال ۵

۵ و از حکم دانش فرای اوست: نظر در عواقب امور از خواص
انسان است، و ایزد تعالی این خاصیت درو ایجاد کرده است الا انز بهر
چیزی که دران برای صلاح او بدان باز استست، و اگر به چنین بوذی آن
خاصیت و قوت درو معطل بوذی، و اگر به آن بوذی کی آدمی را عاقبتی
بوذی کی انتباه آن فروه ایه زندگانی که بر اندوه و جان کنش است بدو
۱۰ بوذی و حل او بهر از صرف زندگانی با کاسب سعادت اخروی بعد از مافات
بهتر ازین نبوذی ضرورت احسن حیوانات را حال ازو بهتر بوذی، و آن
قوت قطع درو است بوذی، و آن و آن بطلان آن ناطقست و میگوید:
أَلْهَسْتُمْ أَمَّا حَلَمْتُمْ عَدَا وَ أَنْتُمْ أَلَيْدَ لَا تَرْجِعُونَ، و نیز احکام چنین صورتی
زیبا و بنیتی دلرما [و] هُذْمٌ وَ مَحْوٌ آن کی آنکه معنی باشد در [آن سوی]
آنکه سایر حیوانات را دوان مشرک [ت] شد (۲۲) باوجود چندین ۱۵

(۱) اصل: دَحْدَلُونَ، و درهم از روی نده (۲) اصل: لدن (۳)
اصل: دَحْدَلُونَ (۴) اصل: دَحْدَلُونَ (۵) از اصل: دَحْدَلُونَ از روی
نده: دَحْدَلُونَ (۶) اصل: دَحْدَلُونَ (۷) اصل: دَحْدَلُونَ (۸) از اصل: دَحْدَلُونَ (۹) از اصل: دَحْدَلُونَ
بره: دَحْدَلُونَ (۱۰) از اصل: دَحْدَلُونَ (۱۱) از اصل: دَحْدَلُونَ

تعب و زحمت کی بدو میرسند و دیگر ہم ایم ازان دستگارانده و ناخردی
می نماید، کالتی^۱ انقضت عمرها من بعد قوه^۲ انکائن، نه لی الله عن ذلک علوا
کبیر[۱]، و قال علیه السلام: اریه دار ممر لا دار مقر و قد خلتهم الابد
تنتقلون من دار الی دار حتی یسمیتم[۲] اریکم^۳ القرار

طلبند و ازان افاق مال می کنند تا من دانش را بروی نفقه کنم و این
 خرید و فروختی می نماید و علم را خرید و فروختی نباشد، مرا از خواسته
 او بی نیازی هست^۱ و هر آینه افاضت علم بر غیر اهل بلدات خویش از من
 در نغورد*، سلطان کو از من بوطیقه دعائی کی و طیفه دارم قناعت نمای تا من
 ۵ از منت او بسلامت بافادت و استفادت و دعاء آن حضرت، شغول می باشم،
 و از کلمات خرد (پر) و اوست: طبیب حقیقی آنست کی معالجات
 کند نفس خود را به مضایل نفسانی، و امراض رذایل هیولانی را از هیكل نفس
 خویش برداید^۲ *

۶۲-الاستاد الحکیم المختص^۳ ابو علی الحسین (کدا) النسوی

[تتمه نمرة ۶۳]

۱۰

از حکماء دی بوده است، زیچ فانر از آن اوست، و باوجود آوفر در
 اقسام علوم حکمی از هندسه حظی وافر داشت و نفس پاکش بمکارم اخلاق
 متحل بود،

و از سخنان اوست: آدمی سمّت بلد و عزیمت درست مقصود تواند
 ۱۵ یافت، نه بکد و مشقت در کوشش^۴ *

(۱) تتمه. و اداضة علمی عالی اهل بلدنی اولی، اصل: دادات، (۲) رک
 به تتمه برای ریادتی درین موضع، (۳) درست است، نامش علمی
 [ابن احمد] است و کانتش ابو الحسن، رک به تتمه، (۴) در ریادتی است
 درین موضع *

٦٣- الملك العالم العادل عَضُدُ الدُّنْيَا وَالدِّينِ علاء الدولة 'فرامرزي

علی بن فرامرز ملک نود [تتمه نمبر ۶۵]

بازشاهی با دانش و دین پروردی بود و داد گستری کی بپراهمین و
سُیُوفِ تواطع طرفی طاهر و با^۲..... و جهانان* و تحصیل بر حقایق
(یو) نانی برو مقرر داشته بودند، متخلق باحلاق (23a) حکماء و مستعد از
رای ضبط ممالك و اعتقادی تمام بشان حکماء داشتی مگر بطرف ابو البرکات
این ملکا الطیب بغدادی، کی فسادی در اعتقادش بنسبت با او بودی^۳،
دو زی امام عمر خیام را پرسید کچه می گوئی در اعتراضات ابو البرکات بر کلام
شیخ ابو علی؟ کمت: ابو البرکات را مرتبه ادراک سخنان شیخ نبوذ تا
باعراض بر کلام او چه رسد،^۴ تا بر نتایج افکار او ایراد شکوک تواند
کرد، بعد ازان علاء الدوله گفت: محالست کی حدس قوی تر از حدس
[ابی علی] تواند بود؟ امام عمر گفت: ^۵ ممکن است کی در احوال باشد*،
علاء الدوله گفت: ^۶ تو می گوئی ابو البرکات را مرتبه دریافتن سخنان ابو علی
و اعتراضات بر کلام او بیست و علام دواتی من می آوید اورا در تبیت

(۱) اصل: فرامرر علی، (اما علی نام پدر فرامرر است حدیث: اریه: ب: تاریخ
 بیپقی معلوم می شود) مترجم در سطور ابتدائیه این ترجمه کی وندشی بر
 اصل کرده است: (۲) یک دو لفظ از میان قتره ذایع نهاده و معنی را مختل
 کرده: (۳) نه: و لکن یدب عن زای الحاکم: مخرج: د این معنی را در
 ترجمه اختصار کرده است که داسنق هم مناسبانی اداید: (۴) اصل: نا: (۵)
 رنادت از روی نغمه است: (۶) این حدیث با حدیث: متالقی نیست: (۷) در
 مدحه ریاضیه حسب در این موضع اعلی: سا: و اب عبد فیرک:

اعتراض* و زیادت ازان هست و مرا برهانی بر صدق هیچ يك از
 مدعی تو و غلام حاصل نشد تا حکم جزم بر صدق احدی کنم^۲، عمر
 ازین سخن بهراسید، بعد ازان شهر یار دانش پژوه گفت: الحکیم یهجی
 کلام غیره بالبرهان و^۳ الجدلی السّفيه بالوقیعة و السّتان فاطلب^۴ اعلی
 الدرجتین ولا تقنع باخس الرذیلین، فقام الامام^۵ ملجماً بالسکوت،
 و از کلمات اوست: از آنچه واجبست بطلب صادق آنست که تا در قی
 کی شروع فرموده است صناعت بکمال نرساند نفی دیگر شروع نباید زیرا که
 هر کی بنقصان در صناعتی نرسند گشت از دریافتن کمال در جمیع احوال
 محجوب ماند.

۶۸- الفیلسوف حجة الحق عمر بن ابراهیم الخیام

[تتمه نمره ۶۶]

اصل و میلاد او از بیشاپور بوده است، در تعمق در اجزاء علوم
 حقیقی و سعت آن نلو شیخ ابوعلی بوذ لیکن در خلق ضیقی داشتی و در
 تعلیم و تفهیم و تصنیف و آنچه از آن دیگری فائده یافتی ضیق می کرد،

(۱) اصل مدعی (۲) در ندمه رباندنی هسب درین موضع (۳) اصل:
 احدی، تصحیح از روی نتمه (۴) اصل البرهان، تصحیح از روی نتمه
 (۵) اصل، علای، تصحیح از روی نتمه (۶) اصل، ملحا، تصحیح از روی
 نتمه (۷) اصل، این بوجه دشواری دارد از نتمه و ظاهراً مترجم بعضی
 از کلمات را حذف کرده است یعنی ذکر مصافقات خیام و قصه امام عزالی
 رحمه الله و ... و ... و ... را، چنانچه از مقاله متن نتمه و در توضوح
 میآید (۸) اصل، تصحیح از روی ع و ن، در دیگر مواضع نتمه
 نیز این درست دارد (۹) (ترجمه نمره ۸۷)

الشیخ الامام ظهیر الدین ابو الحسن بن الامام ابی القاسم البیهقی گوید:
در خدمت امام یازدهم بمجلس امام عمر در آمدیم، در سنه^۱ سُبْع و خمسایه،
پس از من معنی یقی از حماسه پرسید و آن ایست شعر

ولا یرون اکناف الهوینا
اذا حلوا ولا روض الهدون

۵

گفتم هوینا تصغیر لیمت کی اسم مکبر ندارد همچنانکی ثویاً و حمیاً و شاعر
اشارت کرده است بجز آنطائفه^۲ و منع طرفی که دارند یعنی در مکانی
کی حلول^۳ نماید باخوردش^۴ بستانند و در^۵ [معالی ایشان قصه] بیری واقع نشود
کی همت ایشان بسوی معالی امور باشد، بعد ازان از انواع خطوط [قوسیه]^۶
پرسید، گفتم: انواع خطوط قوسیه چهار است یک محیط دایره و یکی
قوس نصف دایره و قوس خود تر^۷ از نصف دایره و قوس بزرگتر از
نصف دایره، بعد ازان امام عمر یازدهم را گفت

۱۰

[شَاشَنَة اعرافها من] أَخْزَم

و او با توفیر اقسام علوم در حکمت و ریاضیات و اقسام آن [و]
در طب دستی عظیم داشتی و^۸ این بجدّه* آن بوذی و صرف عمر در مطالعه
آن کردی،

۱۵

(۱) فردوس التواریخ (منقول در حواشی چهار مقاله ص ۲۱۷) خمس بحای
سبع دارد (۲) از اصل معهود شده است، تکمیل جمله از روی فردوس التواریخ
(منقول در حواشی چهار مقاله) کرده شد (۳) اصل: نماید باخوردش (۴)
از روی آ (۵) تکمیل جمله قیاسی شد (۶) اصل: احرم (۸) اصل:
فا (۸) اصل: این بجدّه

امام محمد بغدادی می گوید: مطالعه آلمی از کتاب الشفا* می کرد چون بفصل واحد و کثیر رسید^۱ چیزی در میان اوراق موضع مطالعه نهاد و گفت مرا کی جماعت را بخوان تا وصیت کنم، چون اصحاب جمع شدند بشرائط وصیت^۲ قیام نمودند* بنام مشغول شد و از غیر اعراض کرد تا نماز [خفتن بگذارد و روی بر] خاک نهاد و گفت: اللهم انی عرقتک علی مبلغ امکانی فاعفر لی فان معرفتی ایاک وسیلتی الیک. و جان تسلیم کرد* ۵

۶۵- أبو المعالی عبد الله بن محمد (21a) ° المیائمی و 24a

هوین القضاة [تتمه نمرة ۶۷]

از شاگردان امام عمر خیام بود، و از شیخ محقق احمد عزالی نیز اقتباس علوم کرده و^۱ اشراق قلبیش بانوار شهادات از فیض آن حضرت ۱۰ شد*، کتابی نوشت و آنرا زبدة الحقایق نام نهاد، و در اینجا سخنان صوبیه را با حقایق یونانی آمیزش داد و امروز آن کتاب علی مَضْبُتْه صاحب دلانست* و بواسطه دشمنی کی میان او و وزیر ابوالقسم^۲ الاسترا باذی (کذا) واقع شد او را بر دار کشیدند،

و از کلمات وجد آهیز شوق انگیز اوست کی: هر کرا دریاهات و حود ۱۵ واجب اول حاصل شد شوق کی از عظمت آن عبارت قاصر آید [او را لازم

(۱) اصل: و حشری ' (۲) و دروس النورانی ' بدل: امدود ' (۳) از اصل: و حشری شده است ' تکمیل و فیه از روی و دروس النورانی ' کرده شد ' (۴) از روی: تتمه و دروس النورانی ' (۵) اصل: امداد: می ' رکب: و حشری: من ترجمه در آئینه ' (۶) در تتمه ندارد ' (۷) در توه ندارد - در اصل: مطلقه: و برای: مَضْبُتْه ' تصحیح قیاسی: سب ' (۸) تتمه: (الاسترا باذی) *

گردد [و عزیمتش بر طلب تلمّ تصمیع^۲ یابذ^۳ بلکه از حقیقت معلومه
گرفت، می گیرد چنانکه از التذاذ بسایر معلومات*]

۶۶- اقتضای الفیل سوف مجدداً فاضل عبدالرزاق التّركی

[تّمّمه نمرة ۷۲]

از تلامذه ادیب^۴ ابوالبّاس بوذه است [و در حناعات هندسه یگانه
روزگار بخود بوذه در معقولات نیز دستی داشتی^۵ و اکثر [کتب شیخ]
ابو علی داشت و بمقاصد و مطالب مصنفات او دانا بوذی لیکن آن غوری
و تعمّی کی علماء آن روزگار داشتند او نداشت^۶،

از حکم اوست: اگر خواهی کی مثال از^۷ ترتیب وجود مشاهده کنی

(۱) رک به نّمه^۸ (۲) اصل: باید^۹ (۳) ترجمه مکمل نسبت عذارت اصل
را که اینست: والعقل ایضاً یابذ بادراک وجود الحقّ تعالی و لکن لبس هو من
التّذاد بکماله و ادراک جلاله تعالی بل هو التّداد من حتم انه معلوم کما یلکذ
بسایر المعلومات إلـ بعدش در ردّ عذاری هست که حقیقه^{۱۰} باید شامل ترجمه
نمرة ۷۹ (رک به ص ۹۵ س ۵) شود^{۱۱} و بسبب بی ترتیبی اصل^{۱۲} شامل ترجمه
ابوالمعالی شده^{۱۳} این عذارت را محمل اصلی او منتقل کرده آمد^{۱۴} این بی ترتیبی
تراجم (ریضا) تا نمرة ۹۱ (ص ۱۰۵ س ۱۵) طول کشیده است^{۱۵} از نمرة ۹۲ (ص ۱۰۶
س ۱) تا آخر ص ۱۱۸ بار مطابق به نّمه دازد (ناسبتی حذف بعضی از تراجم
در ردّ و زیادت بعضی در ردّ آخر^{۱۶}) چون ترتیب تراجم در نّمه در همه نسخ با هم و
به ترتیب تراجم درغ^{۱۷} (اعنی برة که انتخاب نّمه را دارد) مطابق دارد ظاهر است
که بی ترتیبی در ردّ است نه بعکس^{۱۸} (۴) یعنی اللوکی که ترجمه اش در نمرة ۷۷ می
آید^{۱۹} (۵) اینها زیادتست در نّمه^{۲۰} (۶) عذارت نّمه: و کان حافظاً لا کثر کتب
ابی عابی^{۲۱} در ردّ^{۲۲} «کتب شیخ» و بنا معوضه است^{۲۳} (مّا آنچه باقی مانده
ار و کمال می شود که تلمّ شیخ بوده است^{۲۴}) (۷) اصل: مطالبه^{۲۵} (۸) بعدش
زیادتی است در نّمه^{۲۶} (۹) اصل: بر لب^{۲۷} ♦

نظر کن بخلیفه به نصب کردن سلطان، و بسططان بنصب کردن وزیر، و
بوزیر بنصب کردن والی، و بوالی بنصب قاضی، و بقاضی بنصب مزکن و
عدول، (جون ترتیب-ظ) این سلسله مشاهده کنی نظر کن کچگونه رعایا
رفع مظالم بقاضی می کنند، و قاضی بوالی، و والی بامیر، و امیر بوزیر، و
وزیر بسططان، و سلطان بخلیفه، و خلیفه را اثر خلافت طاهر ست یعنی ۵
پرتویست از انوار^۱ کبریائی،^۲ مبادی قدسی هر کرا دیده بصیرت بکحل اعتبار
روشنی یافته (24b) ازین ترتیب معرفت حاصل گرداند،^۳ اِنَّ فِيْ ذٰلِكَ لَذِكْرٰی 24b
اِنَّ كَانَ لَهُ قَلْبٌ اَوْ اَلْتٰی السَّمْعُ وَهُوَ شَهِيدٌ

۶۷- السید الامام الفیلسوف شرف الزمان محمد الایلاق

[تتمه نمرة ۳]

۱۰

فضایل علمی و عملی باورها و اجتماع یافته بود، تصنیفات بسیار دارد
مثل کتاب^۴ لواحق و کتاب دوست نامه و سلطان نامه و^۵ کتابی در اعداد
وفق^۶ و کتاب صواب^۷، در^۸ افادت و انصاف (و) تمییز رتبی عالی داشت،
در معالجت قدمی مبارک و دستی خجسته داشتی، مقامش در باخروز بود^۹،
از سخنان خرد پرور اوست: نفوس حیوانی بیکبار خاضع آید مر نفوس ۱۵

(۱) اصل: «انسان» نصحهتم قناسی سمع: - «ار» یعنی پرنویسب الم» را غالباً
مترجم آورده است (۲) اصل: «مبادی» (۳) رک به ص ۸۸ س ۲ (۴) (۵) آ: وقوف
قرآن معتمد ۵۰ (سورة ق): ۳۶ (۶) از آ معوضه (۷) (۸) اصل در افادت و انصاف
اما رک به تتمه (۹) تمام: کمال الحلو (۷) اصل در افادت و انصاف
(۸) بعدش زیادتی ست در تتمه ♦

انسانی را کی خلافت ارض اند^۱ و دلیل آنکه همه بر هیأت ساجدانند*^۲،
فلسفه علم کلی است و متفلسف^۳ متشبه^۴ بمبادی بر حسب طاقت
و السلم*^۵

۶۸- القاضی الامام الفیلسوف زین الدین عمر بن سهلان السّاوی
[تتمه نمرة ۷۴]

شریعت و حکمت را در عقیدی واحد نظام داد، مسقط راسش در
ساوه بود و نشیمن در بیشاپور، از کسب دست خودی و باوقات
(اوقات گذری؟)^۶ بنسخ کردی، نسخه از کتاب شفا بصند دینار دادی،^۷ ازو
روایتست که گفت: طالع من میرانشست، روزی از روزه‌ها داس و زهره را
بر درجه طالع من قران شد، گفتم لاجرم امروز فوری خواهم یافت محظی
جسیم، و شکلی از اشکال اقلیدس بر من مشکل شده بود، دران حالت خواب
بر من غلبه کرد، در خواب پیری دیدم^۸ بآیینی و صفائی تمام، گفت [گفتند^۹]
اقلیدس نجارست، نزد او رفتم و از حل آن شکل سؤال کردم، گفت: در
فلان مقاله فلان شکل را بازمین کی از مطالعه آن شکل ترا شکل مشکل منحل
کردی، چون بیدار شدم طهارتی کردم و رکعتی چند نماز بگزاردم و بدان

(۱) من عبارات مختلف است از عبارات تئمة صدر اصل در فقره ما قبل خلائی
دارد بحای خلافت (۲) در تئمة بعدش عقوله ایست که مدرج آن را گذاشته
است (۳) اصل لثه (۴) اصل: نمادی، رک به ص ۸۷ س ۶ (ترجمه
نمرة ۶۶) (۵) بعدش زدادتی است در آ (۶) اصل: نسخ (۷) زیادتی
هست در آ درین موضع (۸) اصل بالینی (۹) تئمة: قیل انه اوقلیدس *

مقاله و شکل رجوع نمودم و بمقصود رسیدم،

و قاضی عمر را تصانیف بسیار بود چون بصایر^۱ نصیری^۲ و عنوان در منطق، و جز از بصایر با او بنامند، باقی در کتب خانه او در ساوه بسوخت،

از کلمات حان پرور اوست: بر تو باد کی از جلالت نسب و القاب

انضلاخ جوئی و وضع اعتبار (کذا) عرت (کذا) دهور* و احقاب از

احوال خود بکنی و هذه عادة قد افلح من زکها و قد خاب من دها *

بر تو باد کی از بدهی اندک پرهیزی کی اندک ب بسیار راه نمایست *

[چیری-ظ] کی امکان دران صورت نیندذ طمع مکن و از ممکن نو میذ ماش *

هر که از [ترآک (25a)] ردایل اندیشه نکند کسب فضایل برو متعذر 25a

باشد *

۶۹-الحکیم الجلیل ابو الحسن^۸ الاثری [تتمه نمره ۷۶]

طیب سلطان محمود بن مسعود بن محمد بن محمد ملک شاه* بود و او را

بر غرایب حکمت استیلائی عظیم بود،

(۱) اصل: نصیری، تصحیح از روی نسخه (۲) در نسخه اماران (در کشف

الطنون و برا دامن هم مدحورس داده (۳) این عبارت معاصر بر سب

از عبارت تتمه (۴) عبارت تتمه الواضحة عن الامم [الامم] او را از اعداء

الانصار عن احوالهم عنره [عنره] الدهور، اس عاصم، او را از احوالی هر دو

حمله را محلو ط کرد، ادب این طور: و وضع او را از تربت دهور (۵) اصل:

دای (۶) از اصل معوشده (۷) عده از احوالی این حکم را گذاشته

است (۸) اصل: الاثری، تصحیح از روی نسخه (۹) آ. مسعود بن

محمد بن معا، از [محمود] ارباب عزان بود و از سنه ۵۲۷ هـ تا سنه ۵۴۷ هـ

فرمانروا بود، غالباً صواب آنست که در آ دارد *

و از کلمات اوست کی [هرکرا]^۱ اشنوائی حکمت بسیار باشد، زود
باشد کی از این گویائی یابند، و السلم *

۷۰- ابو علی الاخلاطی^۲ متقلسی (کذا) [تتمه نمرة ۷۷]

حکیم بود، اکثر اصول حکمت بر یاد داشت، و او را در تعمق دران
۵ براءت تمام حاصل بود و مشکلات آنرا شرح کرده، از سخنان اوست:
فرومایه نصیحت نکند مگر از سر حاجتی یا از سرترسی^۳ *

۷۱- الحکیم ابو سعد^۴ النیریزی (کذا) [تتمه نمرة ۷۸]

در جمیع علوم خصوصاً در حکمت مبرز بود، از کلمات اوست:
هرگاه کی فکر تو در امور دنیاوی بسیار شود اندیشه در استمناج
۱۰ مطالب علمی عقیم گردد^۵،

۷۲- الحکیم ابو سعد الأرموی [تتمه نمرة ۷۹]

معتقد (منطقی؟) غوارب حکمت* که مالک نظم و ثر بود، و خداوند
تصانیف فراوان بوده است، کتابی در آلهی و رساله در منطق تصنیف کرد،

(۱) اصل: «اشبوائی» کلمه هرکرا بر «داس» دامة افزوده شد (۲) تغایسی؟
در تتمه ندارد (۳) در تتمه دو اقوال دیگر را هم دارد (۴) تتمه و غ: «النیریزی»
(۵) در تتمه رنادتی هسب درین موضع عذارت تتمه اینست: و کان مبرراً
فی الحکمة خصوصاً فی «المعقولات» پس ترجمه درست نیست (۶) در تتمه
علاوه برین متواتر پنج اقوال دیگر را هم دارد (۷) تتمه: قد امنطی غوارب
الحکمة *

و مقاله اولی و ثانیه را از اقلیدس شرح کرد، در حائۀ^۱ فخر الملك فرزندان او را تعلیم می کرد، و او را نهصد دیار در حاصل شد، و گفت که هرگاه کی مال من بهزار دینار رسد انزواگزینم، چون بنهصد و نود دینار رسید اجلس مهلت نداد^۲ *

۳-الحکیم^۳ ابو الهتیم (کذا) الجورجانی [تتمه نمره ۸۰] ۵

ازوجز^۴ قصیده کی^۵ عذسرخ^۶ نیشاپوری آنرا شرح کرده است نیافته اند و غیر آن اثری از وی ظاهر نشد کی بدان استدلال^۷ برتبت او در علوم توان کرد *

۸-عبدایشوع^۸ بن یوحنا المنتطب^۹ * [تتمه نمره ۸۱]

حکیمی کامل و طبیبی فاضل بود، از حکمت اوست : کراشاسائی به
نفس خویش نباشد بردانش او استوار چگونه توان بود * نفس علامه است
هرگاه کی اقبال بر علوم کند، عماله^{۱۰} است هرگاه کی اقبال او (کذا)
بر^{۱۱} سیاسیات کند *

(۱) برای شرح احوالش رک به نامه^۱ (۲) احوال حکیم را ۱۰۰۰م ۱۱۰۰م
است (۳) آ : ابوالهتیم الجورجانی غ : ابوالهتیم الجورجانی (۴) آ : نهصد
له وارسند (۵) غ : مکه بن سرح^۱ : مکه سرح (۶) اصل : درنس
نصیح از روی نامه (۷) اصل : عبدالشوع ابن ابو^{۱۲} المنتطب^{۱۳} عبدالشوع
را طب اصل ساعمل ترجمه سابق کرده است و ابن یوحنا^{۱۴} ام را بشنعرف نوشته
تصحیح از روی نامه^{۱۵} آ : عبد الشوع ابن یوحنا^{۱۶} طلب^{۱۷} (۸) اصل : کعب^{۱۸} ظاهرا
دعکف^{۱۹} است^{۲۰} داند^{۲۱} (۹) اصل : ساسان^{۲۲} تصحیح از روی نامه *

کی غش از عیار بدان تمیزی کردند او کرد، و گویند^۱ مدت عمر خود را در صرف آن عمل کرد* و چون^۲ خازن ازان خبر یافت از طهور خیانت خویش اندیشید و آن میزان را نیست گردانید، چون آگاهی بحکم^۳ ابوالمظفر (کذا) رسید از اندوه بمرد،

از کلمات اوست: نسبت لذت جسمی با لذت عقلی همچو نسبت^۴ تنسم^۵ طعامست با چشیدن و خوردن آن^۶ آموزنده پذیر جانست و والد پذیر جسمانی^۷،

واجب است کی بادشاه بر خویشتن و رعیت جوانمرد باشد^۸

۱- الادیب الفیلسوف ابوالعاس اللؤکری [تتمه نمره ۶۹]

۲- شاگرد بهمنیار بوزه است و بهمنیار شاگرد بو علی، در خراسان انتشار علوم حکمت آژو شد چه بدقائق و جلائل حکمت دانا بوذ، و در پیری از بیبائی مستی یافت، از خداوندان حاندان کهن بوذ در مرو، و او را تصانیف بسیارست، از انجمله بیان الحق بضمایان الصدق و قصیده با شرح سادسی^۳، چون پایان عمرش نزدیک شد گفت: ازان که دانستم زیادتی گیر و معرفم انزونی

(۱) عبارت تتمه این است: و صرف عمره می داند مدتی، اس درجه عذافوت است از عذارت نهمه (۲) در تتمه نام حارر به لذت موسسه است (۳) این الایئر هم او را ابوالمظفر الاسعزازی موسسه است (برجه چهاره) (۴) اس ۷۱ پی ۳ (۵) اس ۱۳۵ پی ۱۶۸ (۶) اس ۱۶۸ پی ۱۶۹ (۷) اس ۱۶۹ پی ۱۷۰ (۸) اس ۱۷۰ پی ۱۷۱

پذیرد نو میزد شدم،^۱ زیرا کی در قوتها مستی ظاهر گشت، اکنون بدان سرای
سازم فراز آمد و آرزو مند آن جهان گشتم، چنانکه شدت اشتیاقش بدار آخرت
بر همگنان ظاهر شد، تا اتفاقاً روزی کی سر بریانی خورده بود بحمام رفت
چون برون آمد مرض موت عروض نمود در آن حالت بعضی از شاگردان او
۵ را معاشرت می کردند، او می گفت: مرا بگدازید تا خداوند من اکرم شفا
دهد او داند و اکرم بحجاب قدس خواند او داند، فرمان او راست^۲ ✽

۸- الفیلسوف قطب الزمان محمد بن ابی طاهر^۳ الطیبی (کذا) المروی
[تتمه نمرة ۷۰]

از شاگردان الادیب^۴ ابو العباس بود، پذیرش از حکام مرو و مادرش
۱۰ خوارزمی، در اقسام علوم حکمت دینی قوی داشت، خداوند ذهنی نقاد و
خاطری وقاد، نصیر الدین محمود بن المظفر او را در سرحس باز داشت^۵ و
از وی غافل ماند تا هم در حبس متوفی شد ✽

(۱) ابن ندیم سب در «معجم» (۲) بعد از بنی سب در «نمّه
فندرسه چهارسطر» (۳) آ: «اطلسی» معجم «آلادنا» (۱۵: ۲۱) «اطلسی»
(۴) ابن الملوکی ترجمه در «نمّه» ۷۷ ص ۹۳ (۵) ابن «نمّه» هدی مطابقی
با اصل «داد» و «اط معص است» «رک» به «نمّه» که بعد ذکر وفات فیلسوف
بنی سب هم دارد ✽

۱- الفيلسوف الواحد ابو القتح ابن ابی سعید القندورجی

[تتمه نمبر ۷۱]

(26a) ^۲ در روزگار حُود در حکمت همتا نداشت و با این فضیلت 26a

وفوری در حُسن اخلاق داشت، و او را در آ[نا]ر علوی و ^۳ تصانیف در

تفصیل حیوانات معتبر ست، (24a⁸) ^۴ در آخر عصر روی از لذات ۵

وهمی و مَحرقات حسی و تافت و در مدرسه شیخ المشایخ یوسف همدانی

اعتکاف گزیده،

از کلمات اوست. نَفْسُک حود را ^۵ فارق پندار تا معارقت او ترا نجه

ندارد، و صبر بر مقاسات آنچه نفس را ^۶ دشوار آید آسان تر ست از

باز داشتن آنچه دشوار می آید؛ نفس هر کرا لذت عقل آرزوست نشاید ۱۰

کی لذت جسمی جویند، هر کی لذت جسمی بر لذت عقل برگزیند چنانست

کی سَقال بر زرد سرخ برگزیده باشد ^۷

(۱) اصل: الفیل واحد واحد: القندورجی. تصحیح از روی اسباب سمعی.

(د) اُت القندورجی و المصنف اوسه است. (۲) برای ردایی در این موضع

تکلمه (۳) عبارت نموده: وله تصانیف می (الفاراه اوله و کتاب می

تفصیل الحيوانات. (۴) الفیل و طو. را و الاخرس ۱۲ از (f. 24a) از آخر

ترجمه، ص ۶۸، ص ۸۶ من ۳۱۱ الفیل و ده ام که حقیقت جزو این ترجمه

است. حناحه از الفاراه و با این نامه و ع واضح می سود. (۵) اصل:

الفیل و الفاراه. (۶) الفیل و الفاراه. (۷) اصل: دسوار می -

در این - الفاراه و الفاراه بود. از روی نامه تصحیح کرده شد.

(f 26a ۵) ۸۰-الحکیم طهر الحق محمد مسعود الادیب الغزنوی

[تتمه نمبر ۹۲]

کتابی تصنیف کرد و آنرا احیاء الحق نام نهاد و^۱ در آنجا طریقی* از غیر طریقی ارسطو و ابوعلی سپرد، و استاد حکیم سید^۲ حسن (کدا) غزنوی [بوذ] ادیبی فاضل و مہندسی^۳ کامل چنانکی بچند^۴ ترتیب اعتراض داشت ۵
بر متقدمان و در حکمت مستبد [بوذ]ستی ۵

۸۱-الفیلسوف اوحده الزمان ابو البرکات ابن ملکا البغدادی^۵

[تتمه نمبر ۹۳]

فیلسوفی کہ در روزگار او در جهان او بوذ ہنما، خداوند خاطری روشن و ذہنی صافی و ذکا چون آتش، او را تصنیفات بسیار و تالیفات بی شمار است^۱ نوذ سال شمسی بزیست، [و]^۲ محذوم گشت و خود را علاج کرد و صحت یافت و نابینا شد، و بعد ازان سلطان اعظم [محمد بن] ملکشاہ او را لبسوی علاجی متہم کردانید و بذان سبب محسوس شد،^۳ در ۱۰

(۱) اصل اراجا طرفی، تصحیح از روی تتمہ کہ درو "طریقاً غیر طریق الخ" است (۲) در تتمہ السند اشرف الغزنوی مذکورست نہ سند حسن (۳) این لفظ معکوس شدہ است از اصل (۴) مترجم مطالب اصل را از نس مختصر کردہ است و فضای از کلام حاتم، اکہ معذوف درج کردہ بود گذاشتہ است (۵) اصل "نوبت" (۶) ع (۱: ۲۷۸): الملکی "ان مولدہ ببلد ثم اقام بہمداد" (۷) در آریادنی ست درین موضع (۸) اصل "و بعد ازان محذوم الخ" اما بعد ازان معنی ندارد درین موضع و در آکلمہ کہ افادہ این معنی "اداس" ظہر نائب ارسطو بعد سہوا نزل نمودہ (۹) از روی تتمہ (۱۰) سہواست از مترجم معکوس شدن ابو البرکات واقعہ سہ ۵۴۷ھ

نیز از اصل معذوم "اداس" ظہر نائب ارسطو بعد سہوا نزل نمودہ (۹) از روی تتمہ (۱۰) سہواست از مترجم معکوس شدن ابو البرکات واقعہ سہ ۵۴۷ھ تاریخ ندید آمدن "اداس" ہواچ است بساطان مسعود بن محمد بن ملکشاہ^۴ رگ بہ تتمہ ۴

شهور سنه سبع و اربعین و خمسایه ، تا وقتی کی سلطان مسعود بن ملک‌شاه را عارضه تزلزل پدید آمد بعد از آنکه بغایت مبتلا شده بود ابو البرکات به‌مذان رسید، همگام از حیوة سلطان امید منقطع شده بود، چون یاس حیوة سلطان منقطع نشد و محقق بود ابو البرکات از ترس بمرد، و هم در آن روز سلطان نیز از جهان مفارقت کرد، و تاوت ابو البرکات را با حجاج بغداد بردند،

و ابو البرکات در مصاف خلیفه مستتر شد با سلطان مسعود ایمان آورده بود، و پیش از آن یهودی بود، بواسطه اسلام از قتل خلاصی یافت، و در اسلام ثابت قدم شد، و با حسن اسلام بدان سرای خرامید،

از کلمات اوست: خطیب کسی باشد کی خطابت از و صادر شود و

- آن مشروطست^۱ بتنسک و تعفف و فصاحت و بلاغت و قدرت ر استمالت^۲ سامعان و معرفت اخلاق مردم، و باید کی خطیب سخن بر قدر عقول گوید و باید کی قوی عزیمت باشد و از^۳ معصیات [مغضبات] منقلع نگردد^۴، و باید کی معرفتش بخیر و شر، و خیر خیرش و شر شرش حاصل باشد، و بدانکه خیر حقیقی چهار است: عفت و شجاعت، حکمت و عدالت، و سعادت این جهانی لطف حواس است، وجودت مشورت در رایها و براءت از خطا و زلل، و روا کردن حاجات در طلب* و کرم اصل و فرزندان^۵ بسیار از ذ کور و اثاث (261)

(۱) اصل: تنسکه، تصحیح از روی ندمه، (۲) آ: اعضادات، (۳) ایدجا ردادتی سه در ندمه، (۴) ندمه: افعال، می اطلب دعائی کامدایی در طلب حنرها، (۵) در ندمه لفظی نیست که معنی بسیار داشته باشد.

که اصحاب بهجت و جمال و فضیلت و کمال (و) عفت و طهارت دامن باشند، و پرازدانی که بر مملوبات او مساعدت و معاونت گزینند و فراخ دستی کی در شدت و رخا دست گیری کند، و باید کی حسب هر^۱ مقوله از مقولات عشر بدانند برین نسق کی یاد کرده می شود: اما در جوهر کرم اصل باشد، در کرم جزل العطاء، در کیف اقتدار، در اضاوت ریاست،^۲ در این* مکان خوش و خرم، در وضع صورت زیبا، در فعل نفاذ امر، در انفعال آواز خوش، و السلم

۸۲- الفیلوف بهاء الدین ابو محمد^۳ الخرفی [آتمه نمره ۹۳]

از حکماء مروی بوده است خداوند تصانیف در علم هیأت و معقولات،

۸۳- الحکیم علی بن محمد الحجازی القاینی [آتمه نمره ۸۳]

۱۰- اقامت به بیبقی داشت، طبعی کی آداب حکما درو مجتمع بود او بوده است، صاحب اخلاق حمیده و عارف نظواهر معقولات، و او را رسایل است در طب و معالجات، بنام سلطان اعظم سنجر بن ملکشاه کتابی بساخت در مفارح اتراک، و بنام بادشاه عادل دانش پژوه خوار مرشاه [آتسز] بن محمد کتابی در حکمت تصنیف کرده بود، او سال بزیست و در سنه ست و اربعین و نهمایه بجوار حق رفت، و او را شانزده نفر از اهل علم و حکم بود،

(۱) اصل: مقولای، (۲) اصل: درین، (۳) اصل: (۱۰۱ آ) ۱۰ الحرمی، — در آتمه ترجمه الحرمی (نمره ۸۲) مریداً ده سطر دارد، مارجم از ۱۰ها فقط یک سطر را ترجمه کرده اسب، (۴) از روی آ

۸۳- الحکیم العرید ابو مضر محمود بن ^۱ جریر ^۲ الضبی الاصفهانی
[تقمه نمرة ۸۳]

حکیمی متجملی، دانا بود بدقائق هندسی، ^۳ صاحب اخلاق مرضیه،
الوزیر صدر الدین محمد بن فخرالملک ^۴ او را در مرو باز داشت تا وفات
یافت * در دهم شوال سنه ثمان و نهمسایه، ^۵ افضل مل احمد اخیسکتی و
عیر او نقصاند عرا او را مرینه امتد ^۶ . از کلمات اوست :
اگر از مال تو چیزی بمسکینان نرسد باید کی رحمت از ایشان باز
نگیری ^۷ هر کی باندکی قناعت ندارد مال بسار او را تو انکر بگرداند ^۸ اندکی
با عایت بهتر از بسیار با پریشانی ^۹ کمال سخاوت قطع طمع است از آنچه در
دست مردمان است و بذل مجهود و مقدور ^{۱۰}

۱۰-

۸۵- الامام الاحل [۱] سعد المیهنی [تقمه نمرة ۸۵]

مدرس مدرسه نظامیه یوز در بغداد، از دار الخلافه حظی تمام داشت،
و هرگاه کی دار الخلافه در آمدی این توقع بیرون آمدی.
رفع الینا حضور ^۱ الاسعد المیهنی.

(۱) اصل . حریر، در آنداد، ج : ۱، ص : ۱۰۰، تصحیح فارس، ص : (۲) اصل .
الضبی، آ و ج : الضبی، (۳) در د، ص : ۱۰۰، ادبی ص : ۱۰۰، موسع، (۴) آ :
رونظه الویر صدر الدین محمد... و تومی، ص : ۱۰۰، (۵) آ : ورنه در انفضل
احمد اخیسکتی، (۶) ص : ۱۰۰، اصل . ص : ۱۰۰، را داده است، (۷) اصل .
المیهنی، (۸) اصل . سعد، تصحیح از روی نامه *

از تلامذه ادیب^۱ ابو العباس لُؤْکَری بود،

از کلمات اوست کی بقاضی^۲ صبر ساوجبی نبشته است :

فاضلتین سخاوتی آندست کی بر حقوق کی خداوندانرا بر ذمت تو باشد
بخیلی نکنی ✽ فرو گذاشتن اعوان عار است و مواسات با ایشان فضیلت ✽

۸۶- الامام "عبد الشہرستانی" [تتمہ نمبر ۸۶]

۵

(27a) اور ا تصانیف فراوانست و مشہور از آنجملہ مِلّ و نَحْل و

کتاب العیون^۱ و الانہار* و قصہ موسی و خضر و کتاب المناہج^۲ و

الآیات*، و کتاب المناہج تہجین رای ابو علی کردہ باشد، الامام البیہقی

گوید از آن او^۳ مجلسی مکتوب دیدم کہ منعقد کردہ بود-ظ [در خوارزم،

کی درانجا اشارات و اصول حکمت کردہ بود و من ازان تعجب کردم، و ۱۰

ہمو گوید کی مرا با او اتفاق مجلس افتاد^۴ در حضور امام ابو الحسن عبّادی

و موفق الدین احمد لثی و شہاب الدین واعظ^۵، در اقسام تقدّمات بحثی

میرفت، من ازو پرسیدم تحقیق آنکہ چرا لثی کی اجزاء انفصال منحصر

(۱) رک بہ ترجمہ نمبر ۷۷ ص ۹۳ * (۲) یعنی عمر بن سہلان مترجم در ترجمہ

نمبر ۶۸ ص ۸۸ * (۳) مترجم یک کلمہ را گذاشتہ است، رک نہ تتمہ * (۴)

اصل : ابو محمد تصحیح از روی تتمہ * (۵) اصل و الابصار تصحیح از روی

تتمہ و نسخ ترجمہ * (۶) اصل و اللغات تصحیح از روی تتمہ * (۷) بعدش

زیادتی ست در تتمہ * (۸) در اصل ندارد و ناصی ہم ندارد، اما عبارت تتمہ

(و رأیت لہ مجاساً مکتوباً عقدہ بعوارزم) مقتضی این رنادت است از من * (۹)

در تتمہ می گوید کہ امام ابو الحسن بن حمونہ این ہر دو یعنی بھقی و

شہرستانی را در مجلسی جمع کرد * (۱۰) در تتمہ می ابرارد : و غفرلہم من

الفاغل ✽

۸۷- الحکیم ابو الحسن ابن^۱ تلبیذ طبیب البغدادی

[تتمه نمره ۸۷]

امامی، حکیم کامل بوذ^۲ ابن عروه رحمة (کذا) الله گفت- که
بمذهب و^۳ خلاف عالم، و بر جمیع^۴ اجزاء علوم حکمت و قوف داشت:- روزی
نزد ابن تلبیذ در آآمد و او درس می گفت، چون دانست کی مرا از حکمت
بهره هست تغییر درس کرد، و ایراد کرد از دقائق منطق و^۵ طبیعیات آنچه
مرا از آن محقق برانکه او را طب و فضایل حکمی هست حاصل گشت^۶،
از کلمات اوست: هر که اشتغال نماید بکاری پیش از زمان آن کار
از آن فارغ شود [در زمان آن-ظ]^۷

۸۸- ابو الحسن الطیب البغدادی [تتمه نمره ۸۸]

۱۰

طیبی کامل بوذ او را تصانیف بسیار است و محل و مرتبه بلند در
27b معقولات (27b) خصوصاً در طب^۱، از کلمات اوست:
هر کی (با)^۲ بیگناهی پوزش کند بر گناه اعتراف آورده باشد^۳ از

(۱) اصل: بلند، (۲) تتمه: حای لی بصر (افعال نسا نور و هو الامام الحکیم
الکامل ابو نکر ابن عروه^۴ نس طاهر است د، دمه ابن العاط معلق بابن عروه
هست نه ابن قاعد، (۳) اصل: صلات، تصحیح از روی تتمه^۵ (۴) اصل:
اجزاء- مترجم عبارت تتمه را مختصر کرده است (۵) اصل: تلخیصات (۶)
صاحب منطق یک نامت ترجمه را درج کرده است و نامی را نداشته (۷) تتمه:
من بعد عمل زمر قبل زمانه فرخ شده می زمانه (۸) در آنکلی ابو الحسن
و انفس است، آن در امامی ترجمه ابو را این است: و بعد است و بعد بن
عده الله بن (است) ابو الحسن و ابن الحسن و دو درس
است (۹) زک الله الله برای رنانات، مترجم دو تا افعال این طلب را گذاشته
است

عاجزان بدبخت تر آنکس باشد کی عجز دیگری بر عجز افزاید و درین معنی
تمثیل بذین بیت کردی شعر

وعاجز الرأی مضیاع^۱ لقصر صته

حقّی اذا فات أمر^۲ غائب القدر

هرگاه کی تو را بر سگارت قدردی حاصل شود باید کی طرف امانت ۵
رعایت کنی^۳

۸۹- الحکیم علی^۴ المادی (کذا) النیسابوری

[تتمه نمره ۸۹]

حکیمی باحسنِ منظر و لطفِ بهجت و معرفت بدقایق علوم بوذه است،
۱۰ قدمی داسخ در انواع هندسه و معقولات با بیان لطیف [داشت-ظ]، از
مخزنان او-ظ] ست در شکایت از رورگار کی بعضی^۵ اکابر نوشته است:
این روزگار نیست که آنچه فقدان او موحش [است-ظ] مفقود است^۶ و آنچه
وجدان او بی‌گزندا موجود*^۷ هیچ درختی برومند تر از دانش نیست زیرا که
هر چند از و تطف بیشتر می‌کنی افزون تری آمد و خداوند آن از محافظت

(۱) این ترجمه درست نیست^۱ عبارت ندمه این است: اداان لک عند

امره ید^۲ فالعمر احدها ما مامده^۳ (۲) آ: النادی و ک من المادلی^۴ (۳)

در نتمه نامش الامام الا وحد الرشیدی اوسده است یعنی صاحب ترجمه نمره ۹۰

(ص ۱۰۴) (۴) عبارت ک متقاضی ترجمه دبل است: و آنچه وجدان او

ناگزرد موجود (۵) ندمه: نمره العلم حلوة والنفقة نبها مستخلقة *

او مستغنی و در حمایت او متحصن ✽ هر کرا از دنیوی (کذا) چیزی باشد
بمحافظت او هم چنین، پس معلوم شد که صاحب دنیا ابداً درویش و محتاج است ✽

۹۰- الامام الاوحد ابوالمعالی ^۱ محمدالدین ابی نصر (کذا) * بن

محمد الرشیدی [تتمه نمرة ۹۰]

نیسایوری بوزده است و از اولاد هرون الرشید، فاضلی کی سخنان او
همچو آب زلال باشد او بوزده است، هرگاه کی در بحر ادب خوض نموزی ادباء را
بر ساحل اغتراف بانستی نموز و اگر در لبح حکمت خوض [عوض] کردی
حکماء از کناره دمدمه افیضوا علینا من الماء ^۲ او ممّا رزقکم الله بآسمان
رسانیدندی، دران روزگار [ع] قد خناصر اکابر بمفاخر و مآثر او بوزی،
و حضرتش ملجاء افاضل علماء و ^۳ مراحم اکامل حکماء بوزی، ۹۰

از کلمات اوست: زهد در لذات ناقصه ^۴ کلید هر در سعادتست ✽

۹۱- الامام صاحب ابن محمد البخاری [تتمه نمرة ۹۱]

فاضلی کی در علوم اسلام قدمی راسخ داشت و در دقائق حکمت

(۱) آوگ: معدود [مجدود] بن ابی نصر ^۱ (۲) اصل: اعتراف ^۲ تصحیح
قیاسی ست ^۳ اصل: و اما رک به برآن مجید سورة ۷ (الاعتراف): ۴۸
در تتمه ابن آیت را ندارد ^۴ (۴) هذا امرٌ نَعُدُّ الله الخصاصِ را یُعَدُّ و یَحْتَفِظُ
به (اَقْرَبُ الْمَوَارِدِ) ^۵ اصل: مراحم ^۶ (۶) تده: مفتاح الرغبة ^۷ - در تتمه
شش تا اقوال ابن حکیم را آورده است ^۸ (۷) مترجم مطالب تتمه را در تمام ابن
ترجمه باختصار آورده است ^۹ رک به تتمه ✽

دستی قوی چنانکه شاعر در وصفش بیان واقع می کند آنجا که می گوید شعر

لقد 'صحب العلم' الرّصين و اهله

لذلك 'سميناه' في الناس صاحباً

و^۲ از کلمات جان افزای ('اوست): فضیلت قویست کی 'نیکو' (نی را جذب می)

کند، 'کر' [م] اتفاق مال کثیر است باسانی از نفس، جوانمردی فضیلتیست که هـ

مرد بدان زردگوار [شود بتو] سع در مال و بخیل رذیلتی کی مرد بدان

فرومایه شود بتضییق در مال، مرؤت همان فضیلت [جوا]مردی است لیکن

بتوسع در طعام، و بزرگ همتی فضیلتی کی مرد بدان (28a) 'فعال مجاهد' 28a

باشد در امور، و 'سفالت ضد آنست،

و هم گذار اوست: ریاست منقسم می شود بر ریاستی کی بحسب علم و ۱۰

عمل باشد و ریاستی کی بحسب اجماع باشد و ریاستی کی بسبب توانگری باشد

و ریاستی که بسبب کرامت باشد و ریاستی کی بسبب تغلب باشد، اشرف

ریاست قسم اول است کی آن ریاست است بحسب دانش، و اخس ریاست

قسم آخر و آن ریاستست بسبب تغلب، و درین باب حرفی ببعضی از شاگردان

نپشته است^۱ هـ

(۱) اصل: صحبت العلماء، مصدر از روی ندمه، (۲) از راجعت تتمه

واضح می شود که همه کلمات را که درجیم مصدر به امام صاحب بن محمد کرده

است از خود باقی سب، (۴) ازادات حداد، (۵) آمده محدود است بقوسین

از انال کم و ناس معهود بود و از روی ندمه با برعکس تمامه نوشته شد،

(۵) اصل: فعال معاهد، مصدر از روی ندمه، معاهد یعنی امری که

در حد و - ستاده اند، اصل: (۶) ال: سفالة، (۷) اصل: اجماع،

مصدر از روی ندمه، (۸) بعد از حداد چند کلمات حکیم را آورده بود ده

مدرج گذاشته است +

۹۲- الامام احمد بن حنبل النیسابوری [تتمه نمرة ۹۰]

اورا در ریاضات دلبی بلند و پایه ارجمند بوذ خذاوند^۱
و بختی جوان^۱ اکنساب کالات نفسا[نی] و فضایل
جسانی^۲ از
الفتات بقاودرات جسانی و مزخ[رف]ات طلبانی *

۹۳- الزمان الحسن^۳ القطّبان المروزئی [تتمه نمرة ۹۶]

از تلامذه ادیب ابو العباس لُوکری بوذ، طبیبی حکیمی مهندسی ادیبی
خداوند طبع لطیف کی چو^۱ در سلك نظم ترتیبی داذی
کی کردن و گوش و عقل و جان بدان آراسته کشتی،^۲ و او را تصانیف
بسیار است چون گیهان شناخت در هیات، و کتابی در عروض، و
کتاب^۳ الدر [در انساب و رسایل در طب، و بیشتر معالجات
بتقلیل طعام و تلطیف آن کردی، و بسیار بوذی] کی^۳ مریض را از دواى
مخاذهای نهی کردی تا بنذا چه رسد،

و از فواید اوست: مادر فضایل نفسای حکمت است، و دایه آن
مزاج معتدل، و پذیر آن استعداد کامل، و پسر آن سعادت عظمی *

(۱) در اصل بقدر دو سه لفظ از یجا معکوس شده^۲ (۲) در اصل بقدر پنج شش
لفظ از یجا معکوس شد^۳ (۳) بر فیاس ندمه^۴ (۴) آ . الدوحة^۵ ک: الروحه *

۹۳- الامام الفرید عمر بن ^۱ عیلات البلخی [تتمه نمبر ۹۷]

افضل حکماء روزگار خود بود و او را حاصل تمام در جمیع علوم ^۲ ۵

۹۵- الاجل الاعزّ بهاء الدین محمد بن محمود بن یوسف

ابن انی بدیع [تتمه نمبر ۹۸]

- طبیعی مبارک قدم، همایون نفس کی او را در معالجت و تجارب شای ۵
عظیم [و] عجیب بوده است، سلطان اعظم سنجر بن ملکشاه او را عزیز داشتی
و اعتمادش در امراض جسمانی و اعراض نفسانی بر معالجت شفا بخش او
بودی ^۳ و السلام ۵

۹۶- نجیب الدین ابو بکر الطیب النیسابوری [تتمه نمبر ۹۹]

- ۱- یمن قدمش در مُعالجات چنان مشهور بود که امام اجل عزیر الدین
افضل ممالک ^۴ ابو الفتح [ع] لی* بن فضل الله طغرائی می گوید: کی هر
رنجو [دی] کی این فاضل بر در خانه وی امداد کند از برکت قدم او شفا
یافت بمعالجتش چه رسد،

^۵ و هم افضل الممالک ابو الفتح [ح] می گوید کی* حکیم فاضل (28b)

- ۱۵ ابو الخیر در کتاب امتحان الاطباء ایفته است: کی باید کی طبیب نیکو بالا، و

(۱) اصل: عبان، نصحه از روی آ و ب (۲) راند از دو نام متن ترجمه

امام را تصحیح از ابی، (۳) در ۱۱۱۱ بعضی ده ۵۵ مطالب راند هم هست

(۴) اصل: ابی، (۵) و ابی ابو الفتح ابی (۶) در نیمه ندارند ۵

و^۱ متناسب الاعضاء، و^۲ زیبا شکل* و معتدل مزاج، و نلذك دست
 [باشد] و باید که وسعتی میان اصابع او باشد و گونه روی او سرنی باشد
 آمیخته با سپیدی، و موی او معتدل باشد، نه بسیار انبوه و نه اندک، و باید
 کی میش چشم باشد و دایما در نگرستن او آمیزشی باشد زمانی و فرجی^۳ روحانی
 باشد، و بشاشت و طلاقت در وجه و چین او لایح و واضح، و در نفس
 خویش زیرك و^۴ دانا و نیکو تصور و قوی حدس و تخمین و^۵ شکیبایر رنج و
 اندوه*، و راز دار، و این اوصاف همه در اعز^۶ اجل^۷ بهاء الدین [و]^۸ ابو
 بکر موجود است*^۹

۹- الحکیم ناصر^{۱۰} الهروی [تتمه نمرة ۱۰۰]

سلیل اکاسره بود، عالم باجزاء علوم حکمت، واقف بر ج[لای]-ل [و]
 ۱۰ دقایق آن، خداوند طبعی وقاد و خاطری نقاد، و شعری روان، نگارنده خرد
 و روان، در فارسی و عربی^{۱۱}،

از صفهان اوست^{۱۲} : شیر بشر^{۱۳} میاهات کند و خیر را از خیر شرم
 آید، نگر تا در میان این دو چه مایه تفاوتست*

(۱) از روی تتمه، اصل، مناسب، (۲) تتمه: حسنة فی شکها (ضمیر راجع به
 اعضاء)، (۳) بدون باشد، در اصل، (۴) اصل: روحانی، (۵) در تتمه
 عدش افزوده است. دُکوراً (یعنی قوی حافظه)، (۶) تتمه: صوراً علی
 النعب والنصب فی درک الحن من الانور، (۷) در آ افزوده است: منکملا
 (درک: محکماً) لما یسمعه من المرضی، (۸) یعنی مترجم در نمرة ۹۵ ص ۱۰۷،
 (۹) ارأ، (بو بکر همن صاحب این ترجمه است) (۱۰) الهردی المار نادانی
 ک. الهمزدی المابتر نادانی ک. الهمزدی، (۱۱) اصل: دلائل، تصحیح
 از روی تتمه، (۱۲) برای زیادتیی در سن موضع رک به تتمه، (۱۳) اصل:
 مبالات، تصحیح بر میاس تتمه*

۹۸- الامام محمد^۱ بن الحارثان* السرخسی [تتمه نمرة ۱۰۱]

اقلیم را پی بسپرد بهر طلب حکمت بالغه، در ادب مثل^۲ نداشت، و در حکمت انگشت ن[مای] افاضل بود، در کلمات اُست: اَوَّلِ فِکْرِ عارفان و آخر آن مَلِكِ حَتَّى قِیوم است،

هیچ سفری بهتر از سفر عقل [در] ماکوت اعلیٰ نیست^۳ هر کرا در
مکین انگشتی استعداد^۴ نقوش حقایق انطواء یافت بر لذت قصوی کامرانی
یافت *

۹۹- الفیلسوف محمود الخوارزمی [تتمه نمرة ۱۰۲]

پذیرش وزیر [فسر] بود و او بادشاهی^۵ ترک بود کی در خوارزم استیلا
یافت، و این محمود با وفور حکمت دسقی قوی در علم ادب و اقسام عربیت
داشت^۶، عاقبت عاقبت روی آژو بر تافت و سودا بر مزاج مهارکش غالب
گشت تاشی از شبها بقلم تراشی خود را بگشت^۷ *

۱۰۰- الحکیم^۸ ابو الفتح الحارثی [تتمه نمرة ۱۰۳]

علامی بود رومی از آن علی خازن^۹ المروزی، تحصیل علوم هندسه کرد

(۱) اصل: بن الحارثان ' آ و ب: الحارثان ' (۲) برای داندنی درین موضع
رک به تتمه ' (۳) اصل: نفوس ' نصحنم از روی تتمه ' (۴) از روی آ و ک ' (۵)
اصل: ترک ' (۶) برای کلمات این حکیم که ما رجیم گذاشته است رک به
تتمه ' (۷) نامش عبدالرحمن است (۵۰۷) - برای جدوای که "نبیم زاهد
عبدالرحمن خازنی" جهت سلطان ساجر سلجوقی ترکب کرده برای معلوم کردن
سمت نذله اکار مواضع ایران رک که نزله الیابوب (طلع ایقین) ص ۲۵ ببعد
(۸) اصل: المروزی *

تا در آنجا کامل شد و در معقولات نیز آنچه موافق او آمد بران تحصیل یافت،
 'زیج سنجرى معزى*' او ساخت و در جمیع آنچه دران زیج مدرج (کذا)
 است از اوساط و تعديلات دران بحث است مگر در تقویم عطارد خصوصاً در
 حال رجوع، چه آن موافق^۲ رویت و امتحان افتاده است، و [با-ظ] این فضایل
 ه تجرّد و زهد اختیار کرد، جامه خُلقانی پوشیدی، و در هفته سه نوبت
 29a غذا^۲ خوردی، هر خورشی دو کرده نان داشتی، (29a) گویند سلطان اعظم
 سنجر او را هزار دینار مرستاد، آنرا رد کرد و گفت: مرا ده^۴ هزار دینار
 ردهست و مرا سه دینار کایست [در يك سال-ظ]، و بامن در خانه جز گریه نیست،
 و حکیم الحسین السمرقندی از جمله تلامذه او بود^۵ و نیز بیقین در اقسام علوم ✽

۱۰۱- الفیسوف محمد بن احمد^۶ المعموری البیهقی

[تتمه نمرة ۱۰۸]

تلوی بنی موسی بود در ریاضیات، کتابی در دقائق مخروطات تصنیف کرد
 که دران تصنیف [عیر] مسنوق بود^۸ و امام عمر خیام در تفویق و تمیز او

(۱) اصل: زیج سنجرى معزى ' آ: الریج [الرّیج] المعنون بالمعنى السنجرى '
 [ما اغلب است که مدرج معزى نوشاه بود باعتماد لقب سنجر که معز الدین بود '
 (۲) اصل: راست ' تصحیح از روى نتمه و نتمه ' (۳) در نتمه فقط این قدر هست
 که هفته سه روزه، و شب خوردی - برای بعضی روایات رگ نه نتمه ' (۴)
 در نتمه فقط ده دینار را ذکر کرده است نه ده هزار را ' (۵) در نتمه ندارد ' -
 بعدش روایت هست در نتمه ' (۶) اصل: المعمودى ' تصحیح از روى آ و گ '
 و در اصل هم یک جا در سلور آمده (ص ۱۱۱ س ۹) معمورى نوشته است '
 (۷) در اصل ندارد از روى نتمه افزوده شد ' (۸) در نتمه زیادتى هست
 درین موضع ✽

از اقران مُعترف بود، اتفاق افتاد که باصفهان ارتباط کرد بسبب رُصدی که
سلطان ملک‌شاه او را فرموده بود و بدان واسطه در اصفهان بماند تا دورگار
[سلطان] عُدَّ، چون اتفاقِ احراقِ اصحابِ جبال [و] قلاع شد از باطنیه و
[سلطان] ر عزیمت آن اقبال نمود^۱ معموری در تسخیر درجه طالع خود نظر
کرد و در هیلاج^۲ بحر می نحس و شعاعی نحس اطلاع یافت و ازان اتصال^۳
ترسید و از خانه سلطان بیرون آمد و حال آنکه آنجا احترامی تمام داشت،
و بخانه یکی از دُستان روت و در گوشه منزوی گشت، دران حالت^۴ باطنی
را گرفتند و آوردند که بسوزانند، زنان و کودکان ر بام^۵ آن خانه بتفرج
آمدند، زنی معموری را دران گوشه بدید پنهان، فریاد برآورد که اینک^۶ باطنی
دیگر اینجا گریخته است، عوام علو کردند او را بگرفتند و بکشتند، چون او را
کشته بیرون آوردند حواشی حضرت عوام را ملامت کردند لیکن سودی نداشت،

۱۰۲- الامام ابو زید النوفانی [تتمه نمرة ۱۰۵]

عالم یوز باطراف ریاضی و معقولات، او را در مساحت و حساب
تصنیعات بسیار است، و رسایل در معقولات،

از کلمات اُوست: هر کی ر دُرُوه اربعین بر آمد هر سال او را رنجی^{۱۵}
روی نماید و هر کی او پای فرا پنجاه نهاد هر ماه، و هر که^۲ بشت رسید هر
روز*، و هر کی بهفتاد اصعاد کرد هر ساعت^۳

(۱) در اصل بدون نقطه تعنائی، (۲) اصل: محمودی، (۳) اصل: بحر می

(۴) اصل: باطنی، (۵) عبارت تتمه منقاصی "بام خانه ها" است، (۶)

اصل: باطنی، (۷) اصل: بشت رسید هر روز*

۱۰۳-الحکیم الامام الادیب عبدالواحد القاسمی

[تتمه نمبر ۱۰۶]

اقامت در روی داشت^۱، و از کلمات اوست: فیلسوف کسی است کی اقتناء حکمت کند بر تہذیبی تمام و افاضت خیر کند بر غیر^۲ و معلم افاضت فضایل^۳ نظری کند و^۴ مؤدب ایجاد فضایل حلقی* [و] طبیعت فرمان بر نفس است و نفس فرمان بر خرد^۵

۱۰۴-الامیر الامام رشید الدولۃ و الدین سعد الاسلام و (29b)

المسلمین ذوالمناصب و المراتب*، عزیز الملك و السلاطین، صاحب

السیانین، افتخار خوارزم و خراسان، سلطان

العلماء و الافاضل ملک الکلام* امیر الامراء الفضلا ۱۰

ابو الفخار^۱ محمد بن محمد بن عبد الجلیل*

العمری الکاتب الخواردمشاهی

[تتمه نمبر ۱۰۷]

بر مناکب مناقب^۱ معنی و بر عوارب مراتب^۲ معنی، حائز* قصب السبق^۳

(۱) بعدش زبانی سب در تتمه^۴ (۲) اصل: بشری، نصیحت از روی تتمه^۵

(۳) اصل: مؤدت ایجاد و ضایل حائقی، نصیحت از روی تتمه^۶ (۴) از

روی تتمه^۷ (۵) تتمه: ذوالمناصب و المکارم (۶) آ: الندما (۷) آ: مای

الکتاب امیر امراء الکلام (۸) آ: محمد بن عبدالکلیل، ک: میل منن در معجم

الادباء و کشف الظنون (بذیل حدایح السحر) نثر او را محمد بن محمد

بن عبدالجلیل نوشته اند (۹) اصل: معنی (۱۰) در اصل بدون نقاط ♦

در اکتساب شرف،^۱ این بجمده* العلوم، آنکه^۲ بازار بنات صدف*
 بتایج خواطر او کی جواهر^۳ مآثر و زواهر مفاخر عبادتی ازان نتواند بود
 کساد یافت.....*

[۱۰۵-الحکیم ابو سعید محمد بن علی المتطبیب المعروف

ابو بالحکیم علی الطحان] [تتمه نمرة ۱۰۹]

۵

...ار فواید اوست کی در بعضی ارکتب خود آورده است کی اگر
 تصانیف در صناعات طبی کترتی یابد^۴ باکی نیست چه هر جامع را^۵ نظمی
 و ترتیبی خاص است، و هیچ [مجموعی] از فوائد عربیه و نکتی عجیبه خالی
 نباشد، و هر مصنفی را عرض صحیح باشد خاص کی آن دیگر ازو خالی
 باشد،

۱۰

و هه و گویند: حق تعالی و تقدس وجود را نسقی و ترتیبی بخشیده
 است کی بهتر ازان نسق و ترتیب تصور نتوان کرد، و اجسام را از مبادی
 آن ترکیبی فرموده که نیکو ر ازان گمان نتوان برد،

(۱) اصل: «این واحد» (۲) اصل: «این واحد»؛ آ: اسوای بنات (۳)
 اصل: «مآثر» (۴) در اصل: «مآثر»؛ در اصل: «مآثر»؛ در اصل: «مآثر»؛ در اصل: «مآثر»
 کرده، (۵) از مقادله با تلمه: «مآثر»؛ در اصل: «مآثر»؛ در اصل: «مآثر»؛ در اصل: «مآثر»
 سعد: «در این عالم است» و «وحد»؛ در اصل: «وحد»؛ در اصل: «وحد»؛ در اصل: «وحد»
 اندست در این موضع، «وحد»؛ در اصل: «وحد»؛ در اصل: «وحد»؛ در اصل: «وحد»
 عند الحلیل و سطور: «وحد»؛ در اصل: «وحد»؛ در اصل: «وحد»؛ در اصل: «وحد»
 این تلمه: «وحد»؛ در اصل: «وحد»؛ در اصل: «وحد»؛ در اصل: «وحد» (۶) در اصل: «وحد»
 «وحد»؛ در اصل: «وحد»؛ در اصل: «وحد»؛ در اصل: «وحد» (۷) اصل: حاضر *

و در مبادی کتاب خود^۱ [در بواسیر] گفته است: هر کرا^۲ حَسَنِ
طَبِیْعَتِ مُسَلِّمَتِ نَمَایَد و رغبتی تمام در اقتناء فضایل و اقتباس فواید با آن
منضم گردد و بعضی از امراض مزمنه مبتلا شود، و معالجت آن دراز گردد،
و او را تجارب در معالجت آن بحصول پیوندد، و او را از احوال مزاج اصلی
و عارضی خود معرفتی باشد، و طباع اغذیه کی تناول می کنند شناسد و بعد
از آن (بر) تصنیف جامعی خاص بمداوات علت خود ظفر یابد شاید کی بعضی
از تلویح مزاج خود استقلال یابد با آنکه از خطا و^۳ رل ایمن نباشد، چه
هر کرا^۴ صناعتی ملکه نباشد تصرف دران صناعت دشوار آید* ✽

بعد از آن می گوید: بعضی از علل آنست کی استغنا دران از طبیب
حاذق^۵ مراقب ممکن نباشد از هر علامات کی دلالت دارند بر آنچه طبیعت
طبییب محتاج است^۶ معاونت و معالجت را، برین تالیف کتب طبی غیر
طبییب را مفید نیست،

و ابو^۷ الفاخر را اشعار دُوح پرور دُوح گستر کی^۸ اکابر در کتب
برای استفادت ثبت کرده اند بسیار است* ✽

(۱) بر قداس تَنَمَ ' (۲) تَنَمَ: حَسَن طَرَه و ذَکَاةً مَطْلَع ' (۳) اصل: رَل ' (۴) اصل: سعادنی ' (ما رَکَ نه عبارت تَنَمَ: من ام یکن الصاعده له ملکه
مَقْلَمًا تَنَسَّرَ له النصرف ویها ' (۵) اصل: مرادب ' (۶) اصل: و معاونت ' (۷)
کلیب محمد بن علی در آ (ابو سعید اسب) (ما طاهرا اصلی که صاحب د (رو
ترجمه نموده یک ورق نداشت و مترجم را برین اطلّعی نشد و او نمرة ۱۰۵ را
جزو نمرة ۱۰۴ تصور نموده و ضمیری را که حَقِيقَةُ راجع بابو سعید بود نه ابو الفاخر
(صاحب ترجمه نمرة ۱۰۴ ص ۱۱۲) راجع نموده ' (۸) در تَنَمَ فقط این قدر
هست که مصنف در کتاب دَرَةِ الْوَسَّاح که تصنیف اوست بعضی از اشعار حکیم را
درج کرده است* ✽

۱۰۶- الامام العیسیٰ علی بن شاهرک القصاری الضریر البیهقی

[تتمه نمبر ۱۱۰]

در نه سالگی آبله او را (30a) عارض گشت و چشمش پوشیده شد،
 بعد ازان کتاب مقدس الهی یاد گرفت و علوم ادب باقسامها تحصیل کرد،
 و در تحصیل نحو و علل آن مبالغت نمود، بعد ازان ادعیه^۲ ماثوره از انبیا و
 اولیا* یاد گرفت،^۳ و احادیث* و اخبار^۴ نبوی صلوات الله علی صاحبها* بر
 خاطر گرفت، انگاه بتحصیل حکمت بی سرشدی روی نهاد چنانکه یکی را
 می شناسند تا از ابتدا کتابی دران فی بروی میخواند و مکرر می کرد، و او بعد
 از حفظ تعقل مسأله می کرد تا بر حقایق منطق و طبعی و الهی اطلاع
 یافت، بعد ازان بتحصیل ریاضیات شروع نمود، و هم چنین یکی را
 می فرمود شرح شکل بروی خواندن، و او از آنجا^۵ تعقل آن و تشکل می
 کرد و تحیل می نمود تا بمقصود میرسید، برین ترتیب، تا بر اقسام ریاضیات
 مطلع گشت، پس آعار اعمال نجومی نهاد تا بر استخراج طوابع و محاسبات
 دقائق فلکی توانا شد، و این اعجوبه روزگار از اثر توفیق الهی و مساعدت
 اوضاع فلکی شد، چه طالعش جوزا بود و عطارد درجندی و مشتری در دلو و
 قمر در ثور»

(۱) اصل: ساعد (۲) د. د. د. د. د. د. د. (۳) اصل: بعقل (۴) بعدش

ردادی محمدی دارد در نامه *

۱۰۸- الامیر السید الامام زین الدین اسمعیل الحسینی الطیب

[تتمه نمرة ۱۱۱]

احیاء طب و سایر علوم کرد بتصانیف دانش فرای خ[و]ذ، الاما
الحکیم الفیلسوف طهر الدین ابوالحسن بن الامام ابوالقاسم البیهقی گوید
اورا در سنه احدی و ثلثین و خمسایه دیدم در سرخس، و او آنچه خلاص
بود از عمر گذرانیده بود، و^۱ دران روزگار* در خوارزم خنی علائی را
^۲ کتاب ملوکی* را و کتاب ذخیره و کتاب اعراض و کتاب یادگار
^۳ کتابی دیگر در حکمت* و کتابی در رد بر فلاسفه، و^۴ کتاب یوم و لیلۃ* با
قاضی ابو سعید شاری، تصنیف کرده بود، و حهان از تصانیف او مالا مال
دانش بود، ۱۰

و امام زین الدین اسمعیل را با فضایل جسمی لطف معاشرت و حسن
اخلاق و کرم نفس جمع بود، و این رساله از فواید اوست کی کتاب بذا
خقام، و ختامه مشک می یابد،^۵ و فی ذلك ملیتنافس المتنافسون*:

چه بوده است ما را ای را ذرا در آرامیدن بذهن فرومایه کج
ناپایدار، و سرای بی قرار، کی پرورانیذن این تن خاکی و^۶ بدن مغاکی چنین ۱۵

(۱) این ترجمه متفاوت است از منن تتمه ' (۲) تتمه : الطب الملوکی ' (۳)
تتمه : کنا (خری فی الحکمة ' (۴) تتمه : کتاب تدبیر یوم و لیلۃ ' کلمه ' کتاب
را در اسمای این کتب بلا نقط یا مقط بیک دو بقط نوسه است در اصل ' (۵)
در تتمه ندارد ' (۶) اصل : بذهن *

کراینده کشته ایم^۱، ندانسته کی لذات دنیاوی مجموع خودشی خوش است و
 30b سرائی دلکش* و پوشیدن جامه نرم و بر نشستن (30h) برباد پائی تیزدو
 [و] شکستن دشمنی بدشکال، و برحورداری از نگاری دلستان، و اینها کی یاد
 کردیم چون بحقیقت در نگری همه حاجاتی^۲ متعبه و ضرورتی مزیجه اند
 نوزمندان و بیدارانرا، هیچ ازان نرد حوز از لذات بیست، چه اکل و شرب
 ۵ جز دمع الم جوع و عطش ازان تصور نیفتد، و هم چنین از لباس و خرقه جز
 باز داشت الم سرما و گرما نیاید و رکوب بر چما[د] پای نیک رفتار جز دفع
 مضرت پیاده رفتن نکند، و قهر عذو حزد دمع الم عیظ نکند حُز هین
 لذت نیست، یعنی لذتی بدنی کی دفع المی کی در بدن مخفی ست بدان
 می باشد،^۳ ... و [حوار] باشد این لذت وجه مایه نازیبا و چه مایه رسوا ...
 ۱۰ [پو]شیده نیست کی حاجات و نیاز نزد عقل پسندیده نیست، و^۴

[illegible]

و اجمعها غیر حاجات نیست پس این احوال مطلوب و محبوب^۱
 بودی ملایک مقرب را مرتبه فضل بینونه ازان نمودی^۲،

چون سخن اینجا رسید بدعائی کی ورد شبانروزی او بودی کتاب را
 ختم کدیم و آن دعا کی خواندی^۳ بر مواطبت اینست: اَللّٰهُمَّ اَنْتَ خَلَقْتَنِيْ،
 و اَنْتَ اَحْوَحْتَنِيْ و بِالْخُطَابِ اَكْرَمْتَنِيْ، فَهَبْ لِيْ مَا وَعَدْتَنِيْ، هـ

اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اسْئَلُكَ غَيْرَ مَتَحَكِّمٍ عَلَيْكَ اَنْ تَكْفِيَنِيْ عَوْنَةَ هَذَا الْجَسَدِ الَّذِي
 هُوَ سَبَبُ كُلِّ مَدَلَّةٍ، و اَصْلُ كُلِّ حَاجَةٍ و الْجَاذِبُ اِلَى كُلِّ بَلِيَّةٍ و الطَّالِبُ لِكُلِّ
 خَطِيئَةٍ و اَنْ تَيَسِّرَ الْخَلَاصَ مِنْهُ عَلَيَّ اَحْسَنَ اَوْحَةٍ* و اَفْضَلَ حَالٍ اِلَى خَيْرِ
 مَعَادٍ و اَحْسَنَ مَالٍ بِمَكَ و فَضْلِكَ يَا دَا الْمُنَّ و الْاَفْضَالَ اُبرَحْمَتِكَ يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِيْنَ
 و يَا خَيْرَ النَّاصِرِيْنَ* هـ

(۱) چند لفظ این فقره محو شده (سب ار اصل) رک نه صفحه گذشته حاشیه ۷
 (۲) برای زیادتای درین موضع رک به تنمده (۳) این دعا را امام جرجانی
 خود نمی خواند بلکه از شخصی دیگر نقل می کند رک نه تنمده (۴) این دعا
 البته از امام جرجانی (سب رک به تنمده ص ۱۷۵) (۵) اصل: یکعلنی (۶)
 اصل: خطئه (۷) آوگ: (سهل وجه) (۸) در آوگ ندارند

[تكملة]

امام ظهير بيهقي رحمه الله ابتداء * تاريخ از ذکر حنين اصبح کرده
 است و بر حکيم علامه سيد اسماعيل جرجاني ختم گردانيده، و هر چند
 ازان عهد باز الى يومنا هذا صناديد حکماء نامدار و صيد علماء حکمت شمار
 پيشداد يوده [تذکره] [از انجمله] [چهار] ^۲ عالی مقدار عناصر کردار جهان
 دانش دا (31a) ارکان و صفات فضل را عنوان آميخته، واجب نمود 31a
 علی الاجمال شرح نبذی از مضایل و کمالات ایشان داذن و تحية اين تصنيف
 را بکلفونه ذکر شمه از مناقب و مآثر و محامد و مفاخر ایشان مؤرد گردانيذن،
 والسلام ✽

۱۰۸- "الامام شهاب الدين قتيل السهروردي"

در تمامت اقسام علوم بارع يوده است و بتخصيص بر اعلام حکمت (و)
 معقولات فارغ و تصانيف مشهورش چون تلويحات و لمحات و اشراق و الواح
 عمادی بذان دال و شاهد، و مطالعه آن دروچ جواهر و بروچ زواهر از
 تقرير کمال تبهرش مغنی، خلفاء عهد و سلاطين وقت بيمان افلاس او تبرک

(۱) اصل: آه از ابتداء (۲) از اصل معر شده است (۳) اصل: عال
 (۴) برای تذکره احوالش رک ده نزهة الارواح و معجم الادباج ۷ ص ۲۶۹ ببعده و
 ع ۲: ۱۶۷ ببعده و معجم الفصحا ۱ ۳۷۲ و درازمن ۱: ۲۲۷ (مع حوالجات)
 در انمام التتمة ندر ترجمه اش را نا اختصار آورده است بقول ياموت او يعيني
 ابن حش شهاب الدين ابو الفوارح السهروردي است (۵) در نزهة فهرستی
 مفصل از مصنفات سهروردي دارد و اين چهار کتب هم در آن مذکور
 اشراق همان حکمة الاشراق است برای نسخه هائی که الآن موجود است

و یکنم نموده اند، و خصوصاً ملک^۱ حمادالدین ارتق^۲ جد سلاطین میردین* بر^۳ مقدمات و ترفیه خاطر زرگوارش اقبال تمام فرموده، و الواح^۴ حمادی که غرّه تصانیف اوست بنام ملک حمادالدین ارتق^۵ ساخته، و از اصحاب ریاضات و مکاشفات بوده و بر طریقه اولیاء زردک در عبادات و تصنیف، و [در] اعراض در [از] تنوق و تکلف در مطاعم و ملبس ناقصی الغایه رسید، دائماً توسن^۶ طبع او وحشی نهاد بودی و با وحد[ت] و وحشت الف کرفت، و خرقة^۷ مرقع پوشیدی، و کلاه سرخ^۸ برنگ ترکمان و گردان نهادی و^۹ احياناً بسبب ریاضت و افرضعف بر مزاجش طاری گشتی قدسی نهر حفظ القوه را تجرع نمودی* و آثار ولایت و کرامت از وی ظاهر بودی و^{۱۰} اکثر علماء آن عهد آن را بر بحر و سیمیا حمل کردند، و بواسطه نسبت نیرنجات و طلسمات بدو در معرض قصد سلاطین اقتاد و بتیغ هلاک گشت^{۱۱}،

(۱) یعنی عماد الدین ابو بکر بن قرا ارسلان بن داؤد بن ارتق صاحب خرت برت (سنة ۵۸۱ تا سنة ۶۰۰ تقریباً) 'رک نه ع و لن پور (ص ۱۶۹)' (۲) او را جد سلاطین مارد بن گفتن درس علوم نمی شود، 'رک به لن پور محل' مذکور، (۳) اصل: 'برنگ'، 'نب: قلنسوة حمراء طویلة'، نصدم قدسی سب (۴) در لب و مأخذ دیگر نیست (۵) 'نب: و سمع من علماء العامة و ممن لا حظ له فی العلوم الحققة نقول الله من عرف السیما... و کل دلك خرافات و حیل بمعرفة الخوان التحریر اما رک به ع ۱۶۷. ۲ بعد' (۶) این امام در آخر سنة ۵۸۶ هـ قتل شد در قاعد حاب (و حاکم حاب دران ایام الملک الطاهر بن صالح الدین اوسف بود) عمر ۳۸ یا ۵۰ باختلاف روایات، حکم قتل او از سلطان صالح (دین آمده بود) در فداس اختلاف است: فزعم بعضهم الله سعن و ابع الله و بعضهم مع بعده حتی مات و بعضهم [بعضهم] بحرق [خانی] او، و بعضه من نسف و قبل الله حظ من القلعة و احرق (لب) ' در ع بعد است که او را ظاهر مدینه حلب دفن کردند، بقول یاقوت امام مذکور، سنة ۵۷۹ هـ، د. حاب و د. سنة ۵۸۷ هـ قتل شد و عمرش قرب نه

- ۱۰۹- الامام^۱ المحقق العلامة فخر الدین محمد بن عمر الرازی خاتم حکماء اسلامی و مطلع مہر اجتہاد و امامی، و مطبوع معاصر تحقیق و ینبوع زلال تدقیق بوذہ است و مصنفات و مؤلفات آن خلاصہ ادوار از دائرہ اعداد و حدّ تفصیل متجاوز است^۲، و مع ذلک بر ذرۃ مناصب بلند و مراتب ارفع از تمام نمودہ و بسوسہ ہوائ عز و حلال اعتلا کرد و در حضرت سلطان علاء الدین محمد حواری مشاہد^۳ مکاری یافت کی و در اہ و امراء دولت و علما و ائمہ (31b) ملت در اشغال ملکی و دینی و مصالح شرعی 31b

(۱) برای تذکرہ احوال امام فخر الدین ابو عبد اللہ محمد بن عمر بن الحسن ابن الحسن الرازی المعروف باسم الخطیب رگ نہ وفیات الاعیان ۱ : ۴۷۴، و معجم اللہباء ۷ : ۱۲۱ و ۱۲۴، و ج ۲ : ۲۳ بعد، و سندی ۵ : ۳۳، و مجمع القصص ۱ : ۳۷۴، و براکلمن ۱ : ۵۰۶ (و مواضعی کہ او نسان داده است) ، اما اقدم ازینہا ترجمہ مطوّلست کہ در ترجمہ الارواح موجود است ولی فقط در یک نسخہ این کتاب اعلی نسخہ ندوۃ العلماء لکھنؤ یافتہ شد ، و در ناقلی نسخ این ترجمہ موجود نیافتہ ، بظاہر ازان سبب خارج کردہ شد کہ مصنف درو قلعی بسیار در حق امام رازی کردہ است ، چنانچہ از مطالب این ترجمہ را صاحب مجالس المؤمنین (ص ۳۴۲) آورده است ، (۲) برای فهرست مصنفات رازی رگ بہ وفيات و ج و براکلمن (مواضع مذکورہ) ، (۳) خوارزمشاه علاء الدین محمد از سنہ ۵۵۹ھ تا سنہ ۶۱۷ھ فرمان روایی کرد ، در ترجمہ الارواح اعداد است کہ امام رازی اول در خدمت سلطان نیاث الدین (م. سنہ ۵۵۹ھ) و ارادش شہاب الدین (م. سنہ ۶۰۲ھ) بود در بلاد غور ، باز از انجا فرار شدہ بعترہ آمد و در مسجدی تدریس آغاز کرد تا آنکہ بہ کش خوارزمشاه متصل کشدہ بہ نعلیم محمد بن تاش مقرر شد ، چون ملک بہ نامندش محمد رسید امام جاہ عراض و مال کثیر یافت ، آخر نہ ہرات آمد و آنجا سلطان برای وی عدرہ نہ کرد ، و در ہرات مقیم بود تا وفاتش کہ در سنہ ۶۰۶ھ واقع شد ، سانش بہ ۶۳ رسیدہ بود ، بخوبی عامہ او را نسب در دامن کوبہ ہرات دفن کردند ، ابن خلکان می گوید کہ والدت امام بحر الدین در ۲۵ رمضان سنہ ۵۴۴ھ یا سنہ ۵۴۳ھ در ری واقع شد ، و وفاتش بروز دوشنبہ کہ عید الفطر بود در سنہ ۶۰۶ھ در ہرات ، و او را در کوی متصل نہ مندا خا کہ قدہ است قلب بہات ، دفن کردند .

و دیوانی بذو رجوع نمودن لازم شمرد [ندی]، و سالها سلاطین غور او را در حضرت خود ارتباط فرمودند و از مشکلات^۲ حقایق علومش اقتباس انوار فواید نمودند، و با اقتراح و الحاح سلطان محمد خوارزمشاه کی استتلاب و استحضارش می کرد سلاطین غور شاء أم أبی متحسرين متأسفین او را بحضرت^۳ خوارزم فرستادند، و دران حضرت بعد از احراز پایه و مرتبه تفوق و جاهیر اعیان علما و حکما و تقدّم و جاهیر قضاة اسلام ثروتی و استظهاری تماش حاصل آمد، و کمره بعد از اُخری بسفارت دار الخلافه موسوم شده، و [در] درجه تدبیر امور مملکت شبه وزارت یافت و در علوای دولت خوارزم مشاهی مشکور السعی والاثر، محمود العیان والخبر، دعوت حق را اجابت نمود *

۱۰- ۱۱. "الامام خاتم المحققین نصیر الحق والدين محمد الطوسی

جواب آفاق حکمت و غوامض اصمات حقیقت، و غره حکماء سابق

(۱) بتصحیح حدید، (۲) اصل مشکلات، (۳) بتصحیح جدید: خوارزم شاه، (۴) برای تذکره احوال خواجہ نصیر الدین محمد بن محمد بن محمد الطوسی رک به مواضع عدید (مدّ ص ۷۱، ۱۰۹، ۱۳۷، ۱۴۷، ۱۵۲) در مجمع اللقب قالبف تلمیذش ابن الفوطی (زیر طبع در ضمیمه اورینٹل کلج میگزین لاهور برای ۱۹۳۹ء بعد) و گزیده ص ۸۱۱ و فوات الوفاات لابن شاکر ۱۴۹۰۲ و حبیب السیر ۳: ۴۰۰، و مجالاس المؤمنین ص ۳۳۸ و روایات الحقائق خوانساری ص ۴۰۵ و مجمع الفصحا ۱: ۴۳۳ و براکلمن ۱: ۵۰۸ و ریو (فهرست مخطوطات فارسی) ص ۴۴۱ (و موضوعی که براکلمن و رتو نشان داده اند) و سوئر ص ۱۴۶ و علوم عرب از مدلی (A. Miel) (لبن سنه ۱۹۳۹ء) ص ۱۵۰ بقول ابن ساگر ولدتس در سنه ۵۹۷ هـ در طوس و وفاتش در سنه ۶۷۲ هـ در بعدان بود و در جوار مشهد امام موسی کلظم ۴ دفن شد و عمرش بقول صاحب حنّٰت السنه ۷۵ سال ۷ ماه و ۷ روز بود و هم او گفته که اصلش از ساوه بود (اما چون مواد و مناسبات در طوس بود بطوسی مشهور شد) (در روایات است که اصل او از جبرود ساوه بود که از اعمال قم است) (۵) در اصل بنش ازین کلمه افزوده است: بعد از آنکه (که معنایی ندارد درین موضع) *

هزیم مشغول و بمطالعه کتب مشغوف، و مکارم اخلاقی ناصری و رساله
 (تذکره در هیأت و کشف القناع من اسرار القطاع در اقلیدس،
 و مجسطی آنجا تصنیف فرموده، و بعد از استیصال ملاحظه و وصول بحضرت
 اعلی بادشاه (32a) قاهر هولاکو خان و قبولی کی دران درگاه یافت بسبب
 ساختن رصد مراعه و تالیف ذبیح حانی و شرح اشارات، و نوشتن رسایل

(۱) در روایات الجلات ص ۴۱۰ فقط این می گوید. و کتب هذاک (ای فی
 حصن الموت) عدّه من الکتب منها تحریر المعسطی (۲) در اصل اکثر این لفظ
 معر شده و آنچه باقی سمع مؤید قرائت معبلیه است بقول سوتر (ص ۱۴۹)
 این رساله ترجمه فارسی تذکره است حاجی خلیفه (۱: ۵۶۶) بدون ذکر
 مصنف گفته است که معبلیه رساله ایست در چهار مقاله و ذکر فی اولها من الملوك
 عبد الرحیم بن ابی منصور شهریار ایران و ولده معبد الدین ابو الشمس بن
 عبد الرحیم در حباب السیر (۳: ۴۱۰: ۳) و روایات (ص ۶۰۵ س ۲۵)
 تذکره و معبلیه هر دو مذکور است اما هیچ یک ازین سه مصنف نه گفته است
 که معبلیه ترجمه تذکره است برای نسیم شرح تذکره از سید شریف و حافظ
 نظام الدین رگ به کتاب مخطوطات الموصل (بغداد سنه ۱۹۲۷) ص ۱۷۹
 نمره ۱۳۲ و ۱۳۳ (۳) تصحیح جدید: مختصر مجسطی، اما در اکثر کتب
 نامش را تحریر مجسطی نوشته اند (۴) برای فهرست مصنفات طوسی رگ
 به مواب الوفیات ۲: ۱۵۰ و گزیده و روایات العتبات و برای نشان کتب که الآن
 موجود است به برا کلمن و سوتر (بمواضع مذکوره) اما سوتر فقط کتب ریاضیات
 را ذکر کرده (سم) نسخه نفیسه از متوسطات طوسی درین روزها بنظر در آمد
 که تحریر سنه ۷۳۹ ه بود عکس های روتو غرامی ازو برای کتابخانه کلیه
 بدجبات برداشته شد و الآن آنجا موجود است و نسخه از اخلاق ناصری تحریر
 سنه ۴۹۹ ه در کتابخانه پروسور محمود شیرانی در لاهور موجود است نسب
 خواجه در حاشیه ۴ ص ۱۲۲ از روی این نسخه نوشته شد (۵) رگ برای
 احوال ابن رصد به مواب ۲: ۱۵۱ و حباب السیر ۳: ۱: ۵۹ و مجالس ص ۳۳۹
 و دانشمندان آذربایجان ص ۳۷۷ بعد ابندای این رصد در سنه ۶۵۷ ه بوده
 است در اصل مافا آن میخواست که خواجه برای او به بنای رصدی پردازد
 و هلاکو را حکم داده بود که بعد از فاتح مامون دژ خواجه را با و فرستد اما هلاکو
 بمفارقتش رضا نداد و فرمود که خواجه برای خودش ترتیب اسباب رصد کند
 (حبیب السیر) ♦

مشتمل بر انحرود و دُرْدُر* فواید قیام نموده، و مؤلفات و تصنیفاتش ناسخ
تصانیف حکماء غایب آمده، و قرب عهد مبارکش بزم روزگار و شعور و
وقوف اهل عصر بر محاسن سیر حمیده و معاش پسندیده و مکارم اخلاق و
طیب اُعراف و اعتلاء نهال کمال و ابتلاء هلال جلالش از شرح و بسط درین
باب مَغْنی است، و از وی فرزندان ماندند، دوی آن رزمه مولانا صاحب
سعید و امر المناقب والمفاخر والصادق فی حقّه قول الشاعر شعر

اِنَّ السَّرِیَّ اِذَا سَرَا بِنَفْسِهِ و ابن السَّرِیَّ اِذَا سَرَا اُسْرَاهَا

«خواجه امیر الحق والدین الحسن طاب ثراه حارِی فنون محامد و مناقب،
جامع تقاضی آداب و محاسن، دعامه کاخ منبع لطف و مروت، شکوفه شاخ
رفیع خلق و قنوت، در بندگی درگاه جهانداران شرف قربت و اختصاص یافت،
بتخصیص در حضرت والای عازانی، بواسطه عنایت تربیت مخدوم شهید
خدا یگان سعید خواجه رشید الحق والدین اکرم الله مآبه و عطر بنسیم الرحمة
ترابه پایه قبول و رتبت شرف اعتماد و حسن اعتقادش حاصل گشت، و مدتها
در خدمت بارگاه وزارت پناه صاحب قرانی شهیدی خدا یگان رشیدی مستشار

(۱) اصل: عَرَّ و دُرْدُر ' (۲) اصل: رَزْمَه ' (۳) اصل: سَرِی ' در لسان العرب
ج ۱۹ ص ۹۹ این لغت را ابن طوَر آورده است: —

تَلَقَّى السَّرِیَّ مِنَ الرَّجَالِ بِنَفْسِهِ و ابن السَّرِیَّ اِذَا سَرَا اُسْرَاهَا
ای اشرفها (۴) برای احوال اولاد خواجه نصیر الدین خصوصاً خواجه
امیر الدین رُک به فَوَاتِ الْوَعْدَات ۲: ۱۵۱ در پیرس نسخه از زَیج ایلخانی
موجود است که بخط امیر الدین بن خواجه نصیر الدین است رُک به سَوَر
ص ۱۴۹ (و فهرست بلو شة ۲: ۵۶) (۵) اصل: تَرْبِیَة *

«مؤمن و صاحب سَر ممکن شد، و در نیکو نامی جهان را وداع کرد»
 «... ازیر نود باد! ز جانش همیشه ستم دور باد!»

۱۱۱- الدستور الحکیم العلامة

جامع منصب الوزارة والامامة خاتم الوزراء والشهداء مُستخدم
 مینادید اعظم الدّیا

وزیر سِما قدراً الى منزل^۲ الرّشا و من حبّه استولى على القلب والحنان
 فذاك رشید الدین افضل من یسا (۹) و ذلك فضل الله يؤتیه من یشا
 دستور امور صلاح عالم و گنجود^۳ جمایر فلاح بی آدم، مدار قرار فلك
 جهاندادی، محور جنب پرخ دولتیاری و بختیاری، هر چند علو شان و سمو
 مكان و نباهت قدر، و جلالت امر، و عظمت پایه (32b) و جاء، و رفعت

(۱) این خلاف قول صاحب مَوَات است که می گوید: ولی نیابة بغداد
 فاساء السیوة فعزل و صودر و اهین و مات غیر حمید، نقول بلوشة (موضع مذکور)
 خواجه اسیل الدین در سنه ۷۱۵ هـ و مات یامت^۴ (۲) برای تذکره احوال
 رشید الدین فضل الله بن ابی الخیر بن علی الهمدانی رک نه گریه (نامداد
 مهرست) و حبيب السیر ۳: ۱: ۱۱۳ بهمه و *Quatremère's Histories*
Des Mongols De La Perse طبع پیرس سنه ۱۸۳۶ و تراکمن ج ۲
 ص ۲۰۰ و ۱۰۸ و تاریخ ادبیات لعن فارسی بعد تأثاریه مصنفه استاد براؤن
 ص ۹۸ بعد «مولک خواجه در حدود سنه ۶۴۵ هـ بوده بعد عازان و در سنه
 ۶۹۷ هـ بمرتنة وزارت رسید» و در عهد الجایتو هم بر مسند وزارت متمکن بماند اما
 در عهد ابو سعید در اواخر رجب سنه ۷۱۷ هـ معزول و در ۱۷ جمادی الاولى سنه
 ۷۱۸ هـ مقتول شد، طاب تراره تاریخ یامتند^۵ حواله شافعی مذهب بود و

۷۱۸

سخت مایل بود بمذهب شافعه (مجالس المؤمنین ص ۴۰۲) (۳)
 الرّشا، کواکب کبره ص ۶۸ علی موره السّمکه یقال لها بطن الحوت و فی سرتها
 کوکب فیروزینزلها النمر، (لسان العرب ۳۸۰۱۹) (۴) اصل: حمهر

شرفات مقدار آن صاحب قران ازان زاید تر است کی ذکر مبارکش را در
 تقدیمای علما و حکما کند اما چون آن صاحب دولت را باستکمال اسباب
 جهانانی واستجماع کالات نفسانی، وفادت طراوت و یاض حشمت و عایت
 عزارت حیاض رحمت در او ادنی (۱) بمجار علم و حکمت تعمقی هر چه تمامتر
 یوژه است و باینکه آسمانی بر آسمان ماهیچ علوم عبور یافته و بالهام دانی بر
 اقوام مسالک حکم شعورش حاصل آمده شعر

علمٌ باسرار النهايات واللّٰهُ لَهُ خِطَرَاتٌ يَمْضِيحُ النَّاسَ وَالْكَتَبَا
 و "تصانیف مبارکش لاسیما" تاریخ جامع کی ناسخ تواریخ افاضل است
 کی در مدت دولت اسلام ساخته اند، از رسائل لطیف [کی] در هر فن از
 معقول و منقول و اصول و فروع پرداخته، بر ذکاء قریحت و حدت ذهن
 وضوء خاطر آن خداوند دلیلی واضح و برهانی زاهر، ختم این مجموعه در تقریر
 نبذی از محاسن کالات نفسانی و تحریر شمه از محامد و فضائل انسانی آن تحفه
 واردات روحانی و رحمت میاض آسمانی کرده شد، و اسفار اَلْفَلَقِ مسبوقة

(۱) اصل : اشد (۲) اصل اقوام (۳) رک به فارصن و اسناد تراون (بمواضع
 مذکوره) برای مصداق رشد الدین که علاوه بر جامع التواریخ بمسند بود بر
 کتاب الاحیاء والآثار و بدان الحقایق که باید اند و مجموعه رشیدی (که
 مفتاح العسیر و توضیحات و رساله سلطانه و لطائف الحقایق را شامل است)
 و منشآت رشیدی (۴) رک به تاریخ اسناد تراون امکل مذکور؛ برای
 اقتباسات از تقریقات بعضی از معاصرین رسد الدین در عسیر و توضیحات
 رک به دانشمندان آذربایجان ص ۳۰۱ و مجمع الاعیان لابن الهوطی
 (طبع اهور سنه ۱۹۳۹ بعد) ص ۶۸ و ۸۶ و ۱۶۰ (۵) اَلْعَلَقُ الصَّغُرُ و قیل ما
 انفلق من عموده قبل الفجر (اقرب الموارد) *

بُزْدَقَةُ الْفَجْرِ وَ^۱ السَّكَّابُ الْغَيْثُ بَعْدَ رَدَادِ الْقَطْرِ، معلوم ست کی هرچه مرتبه ش
 باز پس تو نهاده اند^۲ چون وجود انسان کی پس از سه نتائج مهمل مُعْقَد شذ
 و نزول فرقان کی بعد از سه کدب منزل وارد آمد شرفش بیشتر دانستند، آری
 این صاحب قران را در مَطْلَعِ طَلَبِ سَبَاحِ رَنْدِگَایِ و مظهر تاشم صبح جوانی
 سعادت آسمانی و عایت یزدانی بدرگی حضرت بادشاهان اوروغ بُزْدَکِ چنگیز
 خانی اشارت کرد، و در عهد دوات^۳ آباقا خان در سَلِکِ معتبران حکماء و مقربان
 ندماء انحراطِ یاوت و در سَلْطَنَتِ^۴ اَرْعُونِ خانی^۵ بسمت ایاقی و قرب حضرت
 و شروع و (کدا) مداخلت در مدیر مصالح دولت موسوم شد و در^۶ چاق
 گیخا تو خان قرعه اخیار در شغل وزارت بروی می انداختند و ازان تقادی و
 امتناع میجست، و چون اقام جهان ساحت اذیال نسایم ریح معدلت و مشارق
 تباشیر انوار صباح نصف بادشاه اسلام جهاندار معدلت شعار حاقان مکرمت آثار
 33a ^۷عازان حان (33a) شست جذبات عایت بادشاهانی روز پرورش درجه بدرجه
 ترقی می داد تا در مُقْتَبَلِ سُلْطَنَتِ ایاقِ معبر و صاحب سر و ندیم نامور شد،
 و هَلَمَّ جَرًّا تا مَالِکِ زَمَانِ همگی اشغال ملک (و) دن و دولت و قائد عنان

(۱) منرحم سعری ۲م آورند است در این معنی بر ص ۱۳۵ س ۸ (۲)
 اصل: حوزة، تصحیح فداسی س ۱۰ (۳) از سنه ۵۹۴۳ = ۱۲۹۵ ع تا
 سنه ۵۹۸۰ = ۱۲۸۱ ع (۴) اَرْعُونِ خانی از سنه ۵۹۸۳ = ۱۲۸۴ ع تا
 سنه ۵۹۹۰ = ۱۲۹۱ ع فرمان روائی کرد (۵) اصل: سَمْت (۶) بمعنی وقعه
 (۷) از سنه ۵۹۹۰ = ۱۲۹۱ ع تا سنه ۵۹۹۴ = ۱۲۹۵ ع (۸) جلوس عازان
 خان در سنه ۵۹۹۴ و افع سد

انواع عوارف آن صاحب قرآن استدلالی می توان گرفت،

بِسْمِ آثَمَارِهِ تَدَلُّ عَلَيْهِ فَاَنْظِرُوا بَعْدَهُ اِلَى الْآثَارِ

و در ماه جمادی الاولی ثمان عشرة و سبعمائه در طاهر^۱ اهر بحکم سائقه
تقدیر کردگار و تاثیر دور فلك غاش عرار آسیب هلاکش رسانیدند و جهان
و جهانیان را ازان اشفاق عظیم و اشناك [اشتباك؟] حسیم محروم و یتیم
گذاشتند، رحمة الله علیه کل صباح [تخفقی-ظ] رایات انواره و مساء تنلاطم
امواج قاره شعر

محسن حنّ نشیم او باد^۱ روضه حلد مسکن او باد^۱
(33b) چون ز ایوان و کاخ شذ بیرون کاح فردوس گلشن او باد!
و سر شاخهای باغ مهشت آرد اعطاف دامن او باد^۱
هر نفایس کی از حنائ خیرد تحفه جان روشن او باد^۱
و چون ختم کارش بر شهادت و تکمیل اسباب سعادت آمد از وی اخلاف
نامدار و فرزندان کامگار یادگار ماندند، و هم النجوم الزواهر و اللیوث

(۱) اصل: آهر، بقول صاحب حنّ السبّر (۱۰۳: ۱۱۵) رشید الدین در حوالی
اومه نقره خشکدر قتل سد^۱ در نسخه خطی حنّ السبّر که من دارم نام این موضع
را همین طور نوشته است اما در گزیده (ص ۴۰۳) "بعدون جکدواهر" دارد
(۲) در اصل جزوی از بن لفظ بحر شده و فقط (۱۰۰) باقی مانده بود
و این را کسی بخط حداد به (تلق) متدل کرده است که معنی ندارد در این موضع *

الخوادر و السیوف النواتر و المحور الزواجر و الموقود الكواجر شعر^۱

بحور بدور غیوث لیوث سیوف سهام مقود نژاة^۲

واسطه آن عقد لالی لیالی نیک اختری، و رخشنده مهر آن سیارات سموات

سری و سرودی شعر

هـ هنر مندی سروشی بختیاری ز خواحه در زمانه یادگاری

المخدوم الدستور الاعظم، صاحب الاعلی الاعلم، محی رفات العدل

والکرم، جامع^۳ فضیلتی السیف والقلم، حاوی منصب الامارة والوزارة،

حائز اقسام العظمة والجلالة، الذي اخدم الماضیین التقضاء والقدر، و أنجل

بلالاه غر[ته] المیمونة المشریین الشمس والقمر، و تسخ مجوده جود

الاکرمین البحر و المطر، و فاز ببیل اغراضه بمساعدة الاطنین (اللائطین؟) ۱۰

النصر والظفر، و رمی اعداء دولته بمعانة المزعجین الخوف والخطر، خواجه

کیوان همت، دستور سهرام سطوت، قهرمان دریا همت، عادل آسمان عظمت،

(۱) جمع خادر و آن اسدی سب که د. خد. می نویسد آن خود مقدم باشد

(۲) اصل: فضلتی (۳) اصل: جائز (۴) مصنف د. در موضع صنعت توشع را

نه کار برده است برای مثالی ازین صنعت از کلام یکی از معاصران مصنف رگ به

روضة الادب للبحازی (طبع بومدایی) ص ۶۲. صاحب انوار الردع

فی انواع البدع (نسخه خطی ۸۵ من دارم) (عنايه) مراول آورده است ازین

باب (۵) آ: عز (۶) آ: اسم، تصدق، فاسی ست (۷) اصل: اعراضه ♦

الحق والدين، محمد نام، محمود مقام، مبارك ايام، شعر
 بر تخت بزرگی جاوذان باد! همه کارش بکام دوستان باد!
 خراب عالم از بنیادش آباد جهان زوشاد، او از بخت خود شاد!
 * فَمَدًّا ثُمَّ فَمَدًّا ثُمَّ فَمَدًّا
 لَنْ يُعْطَى إِذَا شَكَرَ الْمُرَايَا [البرایا] ۵

که از آسمان سعادت چنین رخسند هلالی تابان شد، و ازان چمن جلالت
 چنین برومند نهالی بالان و نازان گشت، هلالی کی بر تعاقب ضوء و ظلام
 34a شعاع رسان و نور بخش خواهد بود، (34a) نهالی کی برترادف شهور و
 اعوام بارور و سایه گستر خواهد ماند،

در غرهٔ زیان شباب که مزلّهٔ اقدام شیان باشد، نداء سعادت را لبیک ۱۰

(۱) برای احوال غناث الدین بن رشید الدین رگ به حنب السیر ۳ : ۱ : ۱۲۲
 بعد و ۱۲۷ و تاریخ ادبانات فارسی مذکور از استاذ براون (بامداد فهرست
 مطالب) وزیر مذکور را در ۲۱ رمضان سنه ۷۳۴ هـ قتل کردند (حنب السیر)
 او ممدوح او حدی و خواجوی کرمانی و سلمان ساوجی نون و چندین مصنفات
 بدامش نوشته شد مثل گزیده و مجمع التلکات و جام جم (رگ به فهرست
 مخطوطات فارسی تصنیف ریو دعواله فهرست مطالب بذیل عیث الدین) و
 شرح مختصر ابن حاحب و مواقف و فوائد عنانده (هر سه از قاضی عضد الدین
 ایجی) و شرح مطالع و شرح سمسده (از قطب الدین رازی) و شرح قصیده
 قوامی مطرزی موسوم به بدایع الاسکار (از محمود بن عمر لجاتی نیشاپوری)
 و صحاح العجم از هند و شاه لخبخوانی (رگ به دانشمندان آذر بایجان ص ۲۸۸ و
 ۳۰۹ و ۳۹۹) و عشاق نامه عبید را کانی و قصیده مجمع العور و مجمع
 الصنایع شمس فخری اصفهانی و نارسنان معین الدین جوینی و
 ترجمه معاصر اصفهان مافروخی و مدایح شرف الدین فضل الدوحسینی
 قزوینی (رگ به مجله مهرطهران سال ۳ شماره ۱۲ ص ۱۱۹۴) *

اجابت گفته عزم زیارت بیت الله الحرام و اداء فرض حج را تصمیم فرموده^۲ و کمره بعد آخری، و ثانیه بعد اولی، بدان موهبت استسعاد یافت، و ارمنیات و محظورات هکلی اجتناب و تباعد نموده حسن [و] جمال را بزور فضل و فضایل آرایش داد، و بطلاقت غره و صباحت چهره و حسن [خلق-ظ] و فصاحت نطق و لطف طبع و طهارت نفس مدوح زبانها و محبوب دلها گشت، ه [از-ظ] حرکات و تمائل علامات و دلائل می نمود کی [احید] بام رسوم مملکت داری کند و از اقوال و اعمال امارات و علامات ظاهری می فرمود کی بر ذروه قهرمانی و نافذ فرمانی عنقریب متعالی گردد، و باصابت تدبیر و دای و متانت فکر خورشید سپا در حضرت بادشاه اسلام خلد الله سلطانه و امراء دولت مذکور و مشهور شد، و یوماً فیوماً نهال نیکو نامی این صاحب دولت نامی تر ۱۰ و رتبت جاهش سامی تر می آمد، تا چهار بالش وزارت ممالك خاقین بقر دولت و حشمت او زینت و آراستگی یافت^۳، و بر مقتضای اعط القوس باریها و انزل الدار بانها حکم یرلیغ قضا دوران بادشاه جهان شهنشاه و سلطان

(۱) اصل: و حج، (۲) در حنب السیر ۳: ۱: ۱۲۲ س ۳۰ ذکر یک حج او آمده است، (۳) اصل: محذورات، (۴) در اصل فقط فی بامی سم و بامی اعظ موجود نسبت، (۵) در اصل این لفظ قدری محو شده است، (۶) از حنب السیر ۳: ۱: ۱۲۲ سطر آخر معلوم می شود که سلطان ابو سعید بعد از اینکه دهمی خواجه را بعام بنا فرستاد و عنان توجه بعبادت قزوین انعطاف داد خواجه غیاث الدین محمد را بشرکت خواجه علاء الدین وزیر مقرر کرد، درگزیده (ص ۶۰۸) تاریخ فعل دمشق خواجه ۵ شوال سنه ۷۲۷ هـ درج است، بقول صاحب زبده (ص ۶۱۰) شش ماه بعد از این واقعه (و بقول صاحب جیب السیر پس از هشت ماه) تباث الدین وزیر مستقل گردید، (۷) اصل: مقتضی، (۸) اصل: اعطی.

دوی زمین جهاندار معدلت آئین، اعلیٰ الله شاه و زین بالعدل والاحسان زمانه
حق را در نصاب استقرار فرمود؛

۱ اتته الوزارة منفادة الیه ۲ تجرّد اذیالها
فلم ینک ۳ تصلح الّا له ولم ینک ینصلح الّا لها
۵ ولودامها احد غیره ۴ لزولت الارص زلزالها

و از سجّاده امامت و حلات بوساده وزارت و از مسند وزارت
بر صندلی امارت متمکّی گشت شعر

یزداد منصبه ۵ علی و رهّا حقّ نوبّ منصب الوزراء
بل حلّ عن امر الوزاره قدره ۶ حتیّ تسنّم عارب الامراء

و درین مدت دوسه سال آن آثار آصفانه و مساعی صاحبخانه اظهار فرمود ۱۰

کی صیبت مناقب آل بر مک و ذکر و فاخر نظام الملک در معدلت، و آوازه ماتر

34a ابن عّناد در فضیلت، (34b) و نام و یمندی [حسن] در کفایت و درایت،

و احبار بزرگمهر در حکمت و فطانت، در درج [سمو-ظ] طای [گشت و بر

خاطر مذ[س]یا شد، ۸ الله درّه من وزیر عصمت ممثله النساء ولم یمّر علی نظیره

15 الصناح [و] النساء

(۱) الله (العلامة) الم (ابن مسجور) ابو العنانه در مدح مهدی عباسی رک ده
اعانی ۳: ۱۴۲، نسب نایی را صاحب تاریخ کرده (ص ۶۱۰) نیز در دبل
دکر و رارث عناب (ادسن) آورده است، (۲) اصل: بحر، (۳) اصل: نصریم،
(۴) اصل: رلب، (۵) اصل: علا، (۶) اصل: عاتر، (۷) آدعه در فوسن
است معوضه است از اصل، (۷) اصل: نالاه

از نظیر عو جهان بیش چه دارد^۱ امیذ

امهائش چو سترُون شد و آبا عَلین

و امید جهانیان هموماً و بندگان مخلص خصوصاً آنکه این مواهب نعمت

با آنکه این صاحب قران جوان بخت را در خزانة غیب مدّخر و مخزون می

نماید^۲ هَيْضٌ مِنْ هَيْضٍ* و رَشٍ [مِنْ] هَطْلٍ خواهد بود م

کین اثر ها هنوز در بحر است

وَعَدَكُمْ اللَّهُ مَغَامٍ كَثِيرَةً تَأْخُذُونَهَا فَعَجِلْ لَكُمْ هَذِهِ^۳ شعری

سدا محائلُ برقی خلفه مطر^۴ جود و وری ز [ناد]^۵ خلفه لَهَب

و ازرق الفجر یاقی قبل ابیضه و اوّل الثیث رَشٍ ثم ینسكب^۶

بوی تو نکر دست جهان فاش هنوز تا باد صبا بر تو وزد باش هنوز

اهل تعجیم بر تاثیر کواکب دو نام اطلاق کنند یکی ناطح، و یکی

رامح، هرچه از پیش [۱] اتصال پذیرد آید ناطح گویند و هرچه بعد ازان

ظاهر شود رامح خوانند، چون کواکب نورناك ذات پاك این جوان بخت

صاحب دولت در فلک ایام و اوقات سیار شد هر معصیت کی از پیشینگان نقل

افتاد تاثیر وجود اوست و هرچه از آیندگان صدور خواهد پذیرفت افتد

(۱) اصل: او ممد^۲ (۲) اصل: منص من حص^۳ اما رگ نه اسان العرب

۹: ۶۵: اعطاء حصا من نص ای فللا من کثیر^۴ (۳) ار اصل بردأ مكو شده

است^۵ (۴) در آن مکتد ۴۸ (سورة العنم): ۲۰

۱ [ا] و باشد، وزداه سابق صبح دولت این دستور نامور بوزند و کبراء
 لاحق نفس^۲ [انگشتی معدلت-ظ] این عدل گستر، کی از اُفول و عُرُوب
 مصئون^۳ باشد! [م]

وحاشا "لشمس المشرقین اُفولُ

۵ جهان زو یادگار کس مماندا! جز او مباد دولت کس مخوانادا!

— ۰ —

(۱) از اصل فریاد محو شده است ' (۲) در اصل کاشفی چسبیده است
 برین موضع سبب فرسودگی کاغذ اصل ' (۳) اصل . باشند ' (۴) اصل :
 الشمس

1st Edition 1935.

2nd Edition 1939.

Fasciculus I—Arabic Text.

II—Persian version.

III—Introduction etc., (under preparation)

ḤATIMMA SIWĀN AL-HIKMA

OF

‘ALĪ B. ZAID AL-BAIHAQI

EDITED BY

MOHAMMAD SHAFĪ, M.A. (PANJAB), M.A. (CANTAB),
PROFESSOR OF ARABIC
IN THE UNIVERSITY OF THE PANJAB

FASCICULUS II—PERSIAN VERSION

PUBLISHED BY

RAI BAHADUR LALA ISHWAR DAS, M.A., LL.B.,
REGISTRAR, UNIVERSITY OF THE PANJAB,

PRINTED BY

M. M. MALIK, AT THE PUNJAB EDUCATIONAL PRESS,
LAHORE.

